

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Sammanfattning

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. I detta betänkande redovisar utskottet resultatet av uppföljningen för tiden den 1 januari–31 december 2016. I riksdagen genomfördes 101 subsidiaritetsprövningar under denna period. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Utskottet har gett övriga utskott möjlighet att yttra sig över vissa iakttagelser som gjorts vid genomgången av subsidiaritetsärendena. Yttranden har kommit in från åtta utskott.

Under 2016 översände kommissionen 100 förslag, vilket var en markant ökning jämfört med 2015 då 21 förslag översändes. Riksdagen lämnade totalt 13 motiverade yttranden under 2016, varav 12 med anledning av förslag från kommissionen. Riksdagen lämnade därutöver ett motiverat yttrande med anledning av ett förslag från Europaparlamentet.

Under året utfärdades ett gult kort i fråga om förslaget till det s.k. utstationeringsdirektivet. Riksdagen lämnade dock inte något motiverat yttrande om detta förslag. Totalt har därmed tre gula kort utfärdats sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Konstitutionsutskottet anser fortfarande att det krävs ett närmare samarbete mellan de nationella parlamenten för att säkra det effektiva utövandet av övervakningen av subsidiaritetsprincipen. Utskottet framhåller att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament. Utskottet har även tidigare framfört att det finns en förbättringspotential i fråga om i vilken omfattning information läggs in i IPEX. Det är därför glädjande att en digital strategi för IPEX antogs under 2017. Syftet är att bidra till att utveckla och förbättra webbplatsen.

Konstitutionsutskottet noterar att flera av utskotten framhåller att det förekommer att förhandlingar inom EU om ett förslag till rättsakt inleds innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen löpt ut. Konstitutionsutskottet framhåller vikten av att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och att de inte föregriper utfallet av subsidiaritetsprövningen. När

det gäller kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen kan en positiv utveckling skönjas. Utskottet avser dock att bevaka frågan även i fortsättningen.

Konstitutionsutskottet konstaterar att det av utskottens yttranden framgår att det är tämligen vanligt förekommande att en proportionalitetsbedömning görs inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (SD).

Innehållsförteckning

Utskottets anmälan.....	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund	7
Inriktningen på uppföljningen.....	7
Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget.....	8
Subsidiaritetsprövningen i riksdagen	12
Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen	13
Utskottets överväganden.....	17
Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria	17
Ärendenas formella hantering m.m.	17
Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar	33
Kommissionens och andra förslagsställares motiveringar	67
Yttranden från andra utskott.....	68
Utskottets ställningstagande	79
Särskilt yttrande	83
<i>Bilaga 1</i>	
Finansutskottets yttrande 2017/18:FiU1y	85
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2017/18:SkU5y	94
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande 2017/18:JuU3y	105
<i>Bilaga 4</i>	
Civilutskottets yttrande 2017/18:CU3y	112
<i>Bilaga 5</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2017/18:SfU2y	123
<i>Bilaga 6</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2017/18:UbU3y	130
<i>Bilaga 7</i>	
Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU4y.....	137
<i>Bilaga 8</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18:MJU2y	149
<i>Bilaga 9</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen under 2016	153
<i>Bilaga 10</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen – per politikområde	164
<i>Bilaga 11</i>	
Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2016.....	169
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2016	18
Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden 2010–2016	19
Tabell 3 Antal prövade lagstiftningsutkast i riksdagen 2009–2016	32
Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område	36

Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område.....	39
Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område	42
Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område.....	45
Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område	47
Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område.....	49
Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område.....	50
Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område	51
Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område	53
Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område	53
Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område.....	55
Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område.....	57
Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område.....	61
Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område	65
Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område.....	67
Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotiveringar.....	68

Utskottets anmälan

Konstitutionsutskottet anmäler härmed för riksdagen resultatet av den uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisas i detta betänkande enligt 7 kap. 8 § andra stycket riksdagsordningen.

Stockholm den 14 december 2017

På konstitutionsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Annicka Engblom (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Marta Obminska (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Tina Åcketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Laila Naraghi (S), Lisbeth Sundén Andersson (M) och Eva-Lena Gustavsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen.¹ Prövningen utförs av utskotten i riksdagen.

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § andra stycket RO följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet meddelar kammaren sina iakttagelser genom ett betänkande (KU5).

I detta betänkande redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari–31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2016, men avslutats först under våren 2017, ingår inte i den nu aktuella uppföljningen utan tas istället upp vid nästa års uppföljning. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som har genomförts senare. Årets uppföljning är den åttonde i ordningen.²

Som ett led i beredningen av ärendet beslutade utskottet att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som upprättats inom utskottet. Konstitutionsutskottet önskade särskilt

- en kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets trädde i kraft
- en samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
- en redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter
- en kommentar till kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen
- en kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av databasen IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange) eller kontakter med

¹ Fram till den 31 augusti 2014 fanns bestämmelsen i 10 kap. 6 § åttonde stycket RO. En ny riksdagsordning trädde i kraft den 1 september 2014.

² För tidigare uppföljningar se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5, 2015/16:KU5 och 2016/17:KU5.

riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information

- kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag till eller önskemål om förbättringar.

Yttranden kom in från finansutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet (se bilaga 1–8).

Till detta betänkande bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2016 (se bilaga 9). Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-fördraget (fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak avser (se bilaga 10). En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2016 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 11.³

Bakgrund

Inriktningen på uppföljningen

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen består av två delar. En del avser den rent formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter. Uppföljningen i denna del gäller vilka subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen och vilka metoder som har använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Enbart en sådan formellt inriktad uppföljning torde dock inte svara fullt ut mot den uppgift som konstitutionsutskottet är avsett att ha enligt förarbetena. Utredningen som lade fram förslaget till ändringar i riksdagsordningen ansåg det värdefullt om ett organ följer utvecklingen av riksdagens subsidiaritetskontroll och samlar erfarenheter från olika områden (framst. 2008/09:RS4 s. 53). Utredningen ansåg att konstitutionsutskottet var bäst lämpat att fylla det behov som Riksdagskommittén tidigare hade pekat ut av ett organ med ett ”helikopterperspektiv” på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (framst. 2008/09:RS4 s. 53; se även framst. 2005/06:RS3 s. 59).

Om det uttalade behovet av ett helikopterperspektiv på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen ska kunna tillgodoses bör uppföljningen även uppmärksamma utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar. Samtidigt bör uppföljningen inte innebära att konstitutionsutskottet genomför nya subsidiaritetskontroller i varje enskilt ärende. Det skulle knappast vara lämpligt i

³ Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock under december 2009.

konstitutionellt hänseende, och det skulle inte heller vara förenligt med uppfattningen i förarbetena, dvs. att det är respektive utskott som är bäst lämpat att genomföra kontrollen (framst. 2008/09:RS4 s. 52, bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Mot denna bakgrund avser uppföljningen i den andra delen främst utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. Detta görs genom sammanställningar av hur subsidiaritetsprövningar har utfallit på olika politikområden, vilka sedan på sikt kommer att kunna relateras till olika mål. Mål kan finnas både på EU-nivå, t.ex. i fördragen, och på nationell nivå, t.ex. i grundlag eller vanlig lag eller i form av särskilda riksdagsbeslut på ett område. På sikt kan man få en bild av hur utvecklingen av kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna har påverkat förutsättningarna för att uppfylla de befintliga målen. I uppföljningen uppmärksammas om det t.ex. förekommer flera förslag som visserligen inte var för sig innebär att subsidiaritetsprincipen träds för när men som sammantagna kan peka på en tendens att subsidiaritetsprincipen är i fara.

Vid konstitutionsutskottets tidigare uppföljningar har en del brister i kommissionens motiveringar uppmärksamats. Mot denna bakgrund görs även i detta betänkande en översiktlig genomgång av kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen.

Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget

Subsidiaritetsprincipen

Lissabonfördraget ger de nationella parlamenten en särskild roll när det gäller kontrollen av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Innebörden av subsidiaritetsprincipen framgår av artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (förkortas EU-fördraget):

Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna [...] och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Subsidiaritetsprincipen gäller således inte på de områden där unionen har exklusiv befogenhet, dvs. områden där unionen ensam har beslutanderätten. Sådana områden är tullunionen, vissa konkurrensregler, den gemensamma handelspolitiken och den monetära politiken för medlemsstater som har euron som valuta (se artikel 3 EUF-fördraget). För övriga områden inom unions-samarbetet där befogenheten är delad mellan unionen och medlemsstaterna gäller att subsidiaritetsprincipen ska tillämpas.

Delade befogenheter

Enligt artikel 4 i EUF-fördraget ska unionen ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom fördragen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som omfattas av artikel 3 och 6 i EUF-fördraget. Det gäller således bl.a. den inre marknaden, socialpolitik, miljö, konsumentskydd,

transport, energi och området med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt artikel 6 i EUF-fördraget har unionen befogenhet att vidta stödjande åtgärder t.ex. i fråga om industripolitik, kultur och turism.

Av artikel 2 i EUF-fördraget framgår vidare att när fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet om unionen inte har utövat sin befogenhet.

När det gäller de delade kompetenserna anses den nödvändiga kompetensöverföringen äga rum i och med att fördragen ratificeras och en stat överlåter suveränitetsrättigheter (Melin & Nergelius, EU:s konstitution, Maktfördelningen mellan den europeiska unionen, medlemsstaterna och medborgarna, 7:e uppl., 2012, s. 31). På dessa områden har EU och medlemsstaterna en samtidig kompetens. Varje gång som rådet och Europaparlamentet utfärdar en rättsakt i ett givet ämne upphör medlemsstaternas rätt att lagstifta på ett sätt som står i strid med eller kan påverka den gemensamma rättsaktens tillämpning (Melin & Nergelius s. 31 f.).

Vad som sker kan beskrivas som att unionen successivt utnyttjar den genom fördragen givna kompetensen i takt med att rättsakter beslutas. I samma takt upphör den tidigare samtidiga kompetensen hos medlemsstaterna. Detta brukar kallas lagstiftningsutrymmets upptagenhet eller EU-rättens spärrverkan. I den utsträckning som gemensamma normer beslutas blir utrymmet för nationell lagstiftning upptaget eller inreknat (Melin & Nergelius s. 31).

EU-institutionernas och de nationella parlamentens roll

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (förkortas protokoll nr 2). Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 ska utkastet till lagstiftningsakter motiveras med avseende på subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Detta gäller oavsett om kommissionen eller i förekommande fall någon annan är förslagsställare.

Genom Lissabonfördraget har, som nämnts, de nationella parlamenten fått en särskild roll i kontrollen av hur subsidiaritetsprincipen tillämpas. Enligt artikel 5.3 i EU-fördraget ska de nationella parlamenten se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

Kommissionen, och i förekommande fall andra förslagsställare, ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten. Efter att utkastet har översänts till de nationella parlamenten får varje nationellt parlament (eller kammare i ett sådant parlament som har två kammare) lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med skälen till att det anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. De nationella parlamenten har åtta veckor på sig från den dagen då utkastet översänds att lämna ett sådant motiverat yttrande.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska ta hänsyn till alla motiverade yttranden från de nationella parlamenten.

Gula kortet

Varje nationellt parlament har två röster, vilket innebär att det finns totalt 56 röster inom EU. I de länder som har tvåkammerssystem har kamrarna en röst vardera. Om minst en tredjedel av det totala antalet röster som tilldelats de nationella parlamenten, dvs. 19 röster, står bakom uppfattningen att ett lagstiftningsutkast strider mot subsidiaritetsprincipen ska utkastet omprövas av kommissionen eller i förekommande fall av en annan förslagsställare (det gula kortet). För ett utkast till lagstiftningsakt som avser straffrättsligt samarbete och polissamarbete är tröskeln en fjärdedel, dvs. något lägre (14 röster). Efter omprövningen kan kommissionen eller någon annan förslagsställare besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

Orange kortet

Inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan ett förslag till lagstiftningsakt, som lett till att minst en enkel majoritet av de nationella parlamentens röster har ställt sig bakom kritiska yttranden, få ytterligare konsekvenser under lagstiftningsprocessen (det orange kortet). Efter omprövningen kan kommissionen besluta att antingen vidhålla förslaget, ändra det eller dra tillbaka det. Om kommissionen väljer att vidhålla förslaget, ska den i ett motiverat yttrande ange skälen till varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Före den första behandlingen ska Europaparlamentet och rådet ta ställning till om lagstiftningsförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och ska då särskilt beakta de motiveringar som angetts och delas av majoriteten av de nationella parlamenten samt kommissionens motiverade yttrande. Om rådet med en majoritet på 55 procent av rådsmedlemmarna eller Europaparlamentet med en majoritet av de avgivna rösterna anser att lagstiftningsförslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

Ogiltighetstalan enligt Lissabonfördraget

Enligt artikel 263 i EUF-fördraget ska EU-domstolen granska lagenligheten av sådana lagstiftningsakter som antas av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken och som inte är rekommendationer eller yttranden. EU-domstolen ska också granska lagenligheten av sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet eller Europeiska rådet och som ska ha rättsverkan i förhållande till tredje man och sådana akter antagna av unionens organ eller byråer som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredje man. För detta ändamål ska domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen om bristande behörighet,

åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av fördragen eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller maktmissbruk.

En talan som avses i denna artikel ska väckas inom två månader från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då klaganden fick kännedom om åtgärden, allt efter omständigheterna.

Enligt artikel 8 i protokoll nr 2 är EU-domstolen bl.a. behörig att pröva en talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen genom en lagstiftningsakt som i enlighet med artikel 263 i EUF-fördraget har väckts av en medlemsstat eller som i enlighet med denna medlemsstats rättsordning har överlämnats av denna på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

Utskottens roll i den fortsatta lagstiftningsprocessen

Lissabonutredningen påminde i sin rapport om vikten av att riksdagen genom det berörda utskottet bevakar subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen. Om riksdagen har lämnat ett motiverat yttrande i frågan är det enligt utredningen särskilt viktigt att denna del av frågan bevakas (framst. 2008/09:RS4 s. 55). Om den föreslagna rättsakten antas utan att riksdagens synpunkter beaktats av EU:s institutioner ansåg utredningen att det kan finnas anledning att överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas. Protokollet ger, som nämnts, de nationella parlamenten en möjlighet att via sina regeringar väcka en ogiltighetstalan i EU-domstolen inom två månader efter det att rättsakten antagits. Riksdagen kan genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att väcka en fråga av detta slag vid domstolen. Initiativ till ett sådant tillkännagivande får tas antingen genom en motion eller i form av ett utskottsinitiativ.

Konstitutionsutskottet gjorde inte något uttalande om detta i sitt betänkande Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (bet. 2009/10:KU2). Utskottet har dock senare gjort vissa uttalanden i uppföljningarna av denna fråga. Vid uppföljningen 2012 uttalade konstitutionsutskottet att rutiner borde införas för att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Utskottet konstaterade då att riksdagen saknar sådana fasta rutiner för information om när lagstiftningsförslagen antagits (bet. 2012/13:KU8 s. 52).

Vid uppföljningen 2013 konstaterade konstitutionsutskottet att flera utskott instämde i konstitutionsutskottets uttalande från 2012 och vidhöll att det skulle vara ett stöd för utskotten om man centralt inom Riksdagsförvaltningen bevakade när lagstiftningsförslag antas av rådet och i förekommande fall Europaparlamentet (bet. 2013/14:KU5 s. 39). Bevakningen borde också inbegripa kommissionens tillbakadraganden av förslag. Informationen ska förmedlas till utskotten. Det är sedan utskottens uppgift att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Den analys som behöver utföras bör således utskotten stå för.

Liksom subsidiaritetsprövningen är det alltså fråga om bedömningar som bör göras av utskotten. Konstitutionsutskottet noterade att finansutskottet i sitt yttrande redovisar i vilka fall rättsakter har antagits av EU:s institutioner. Konstitutionsutskottet ansåg det vara naturligt att uppföljningen fokuserar på de fall där riksdagen lämnat ett motiverat yttrande.

Enligt konstitutionsutskottet är det alltså utskottens uppgift att bevaka subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen.

EU-samordningens roll att bevaka när lagstiftningsakter antas

Sedan våren 2014 bevakar EU-samordningen inom Riksdagsförvaltningen när lagstiftningsförslag som subsidiaritetsprövats antas och underrättar därefter utskotten. Det görs genom att EU-samordningen via e-post meddelar det berörda utskottskansliet när en lagstiftningsakt antas.

Subsidiaritetsprövningen i riksdagen

Enligt 9 kap. 20 § andra stycket RO ska riksdagen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen prövar samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds i enlighet med protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Efter att ett utkast till lagstiftningsärende mottagits i riksdagen hänvisar kammaren utkastet till det utskott vars beredningsområde ärendet gäller. Detta utskott har sedan i uppgift att pröva om utkastet strider mot subsidiaritetsprincipen och, om det anser att så är fallet, avge ett utlåtande till kammaren med förslag till ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (10 kap. 3 § RO). Utskottet ska också avge ett utlåtande om minst fem ledamöter av utskottet begär det. I annat fall ska utskottet genom protokollsutdrag anmäla till kammaren att utkastet inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Ett beslut i kammaren om ett motiverat yttrande ska meddelas Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande genom en riksdagsskrivelse (11 kap. 21 § andra stycket RO).

Under beredningen av subsidiaritetsärendena har det beredande utskottet möjlighet att inhämta yttranden från andra utskott enligt bestämmelserna i 10 kap. 7 § RO. Detta innebär att ett utskott vid behov kan begära ett yttrande från konstitutionsutskottet om ett utskott vid prövningen av subsidiaritetsfrågan i ett visst fall känner tvekan om subsidiaritetsprincipens innebörd och dess tillämpning i praxis (se framst. 2008/09:RS4 s. 53, bet. 2009/10:KU2 s. 14).

Utskottet kan även begära att regeringen lämnar information om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (10 kap. 10 § andra stycket RO). Sådan information ska lämnas inom två veckor från den dag då utskottet begär det och kan lämnas antingen skriftligen eller muntligen av ett statsråd eller en statssekreterare, eller undantagsvis av en annan tjänsteman från det berörda departementet.

Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen

En lämplighetsprövning

Vid behandlingen av riksdagsstyrelsens framställning Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (framst. 2008/09:RS4) uttalade konstitutionsutskottet att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att denna därför ska utföras av det utskott som innehar sakkunskapen på området i fråga (bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Konstitutionsutskottet underströk att prövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – den föreslagna åtgärden ska företas, inte huruvida den föreslagna åtgärden ska företas eller inte. Vid denna prövning bör utskotten hämta vägledning från de riktlinjer som alltsedan subsidiaritetsprincipen infördes i EU-fördraget 1992 varit vägledande vid tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, och som Lissabonutredningen hänvisat till (se framst. 2008/09:RS4 s. 52).

Först ställs frågan om det är möjligt att uppnå målen för den föreslagna åtgärden genom att den företas på nationell, regional eller lokal nivå. Om svaret är nekande ska åtgärden vidtas på unionsnivå. Om svaret är jakande ska frågan ställas om målen för åtgärden kan uppnås bättre genom att den företas på unionsnivå.

För att besvara den sistnämnda frågan bör följande följdfrågor ställas:

- Finns det viktiga gränsöverskridande aspekter på den föreslagna åtgärden som inte på ett tillfredsställande sätt kan regleras genom åtgärder av medlemsstaterna?
- Skulle underlåtenhet att handla på unionsnivå stå i strid med fördragets krav eller på annat sätt avsevärt skada medlemsstaternas intressen?
- Skulle en åtgärd på unionsnivå på grund av sin omfattning eller sina verkningar innebära klara fördelar jämfört med en åtgärd på medlemsstatsnivå?

Denna metod att fastställa på vilken nivå en åtgärd bör vidtas har utskottet sedermera valt att kalla tvåstegsmetoden (bet. 2010/11:KU18 s. 22).

Kan en subsidiaritetsprövning inkludera en proportionalitetsbedömning?

Vid sin första uppföljning hösten 2010 av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen noterade konstitutionsutskottet att det av fördragets och protokollets ordalydelser inte följer någon skyldighet för de nationella parlamenten att följa proportionalitetsprincipens tillämpning (bet. 2010/11:KU18 s. 22). Av detta torde dock inte, ansåg utskottet, motsatsvis kunna dras någon slutsats om att de nationella parlamenten inte får eller bör göra en sådan prövning inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Tvärtom ansåg utskottet det finnas visst stöd i litteraturen och i EU-domstolens praxis (se nedan) för

att ett visst mått av proportionalitetsbedömning kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Utskottet anförde att utgångspunkten är att beslut ska fattas på nationell, regional eller lokal nivå. Unionen ska på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva och därför bättre kan uppnås på EU-nivå. Av orden ”endast om och i den mån” fick det, enligt utskottet, anses framgå att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitetskriterium och att det därav följer att den föreslagna åtgärden inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Utskottet torde således vara oförhindrade att göra en sådan form av proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet underströk dock att subsidiaritetsprövningen handlar om att avgöra om en åtgärd bör vidtas på medlemsstatsnivå eller unionsnivå, inte om att framföra synpunkter i sak på den föreslagna åtgärden.

Utskottet fann stöd för sitt ställningstagande bl.a. i en dom från EU-domstolen från 2002.⁴ Följande om domen är hämtat från utskottets betänkande 2010/11:KU18 (s. 9).

I avgörandet som gällde giltigheten av direktivet om tobaksmärkning hade domstolen bl.a. att ta ställning till frågan huruvida direktivet hade antagits med iakttagande av subsidiaritetsprincipen. För att besvara frågan måste det enligt domstolen först undersökas om målet för den planerade åtgärden bättre kunde uppnås på gemenskapsnivå. Domstolen fann att så var fallet. Därefter anförde domstolen följande:

Det skall för det andra konstateras att omfattningen av den åtgärd som vidtagits av gemenskapen i det förevarande fallet även uppfyller kraven enligt subsidiaritetsprincipen genom att den [...] inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen.

Det har med hänvisning till avgörandet ansetts att subsidiaritetsbedömningen innefattar såväl ett effektivitets- som ett proportionalitetstest och att EG-domstolen utför proportionalitetsbedömningen inom ramen för subsidiaritetsbedömningen (Hettne, Subsidiaritetsprincipen: Politisk granskning eller juridisk kontroll?, Sieps 2003:4, s. 29; se även rapport 2013/14:RFR10 Subsidiaritet i EU efter Lissabon av Hettne m.fl., s. 26 f.).

Inhämtande av information om andra nationella parlaments subsidiaritetsprövningar

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av informationsutbyte mellan de nationella parlamenten, bl.a. i den första uppföljningen som genomfördes under riksmötet 2010/11 (bet. 2010/11:KU18 s. 36). Utskottet angav att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra

⁴ EG-domstolens dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd, REG 2002, s. I-11453.

det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen.

I uppföljningen under riksmötet 2011/12 konstaterade utskottet att några kontakter med andra nationella parlament – med undantag för finansutskottet – inte föreföll ha tagits under den aktuella perioden. Som en möjlig förklaring angavs att utskotten helt enkelt inte ansett sig ha behov av informationsutbyte med andra länders parlament. Utskottet framhöll dock värdet av sådana kontakter när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen, och om möjligt på politisk nivå. Ett syfte kan vara att rent allmänt skaffa information om vilka synpunkter som kan anläggas i fråga om ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Ett annat syfte kan vara att göra andra länder uppmärksamma på synpunkter som ett utskott i riksdagen har eller att samla många länder för att uppnå de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat. Om sådana kontakter tas på tjänstemannanivå ansåg dock utskottet att de först bör vara förankrade i utskottet (bet. 2011/12:KU4 s. 47).

Vid konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2012/13 uttalade utskottet att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten för att i de fall där det finns invändningar mot ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen kunna samla så många länder som möjligt, om de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat ska kunna uppnås. I detta sammanhang framhöll utskottet även att flera av utskotten har goda erfarenheter av kontakter med riksdagens representant i Bryssel (bet. 2012/13:KU8 s. 55 f.).

Vid uppföljningen under riksmötet 2013/14 upprepade konstitutionsutskottet att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen (bet. 2013/14:KU5 s. 74).

Vid riksmötet 2014/15 framhöll utskottet återigen värdet av interparlamentariska kontakter med andra nationella parlament och pekade på att det redan i dag finns möjligheter till informationsutbyte exempelvis inom ramen för Cosac (Konferensen mellan de parlamentariska organen för EU-frågor) och andra interparlamentariska möten (bet. 2014/15:KU5 s. 79). För att ett sådant möte ska bidra till informationsutbyte som leder till ett gult kort måste det dock infalla under åttaveckorsfristen, vilket sällan torde vara fallet, påpekade utskottet. Utskottet ansåg det inte vara möjligt att inom den då aktuella uppföljningen besvara frågan om hur ett närmare samarbete mellan de nationella parlamenten ska kunna komma till stånd, men ansåg att frågan måste börja diskuteras. Utskottet ansåg att det möjligen kan finnas skäl för självvrannsakan när det gäller hur samarbetet hittills har fungerat.

Vid uppföljningen under riksmötet 2015/16 framhöll utskottet återigen att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten. Utskottet anförde att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament. Konstitutionsutskottet konstaterade vidare att det finns en förbättringspotential i fråga om

informationen i IPEX. Utskottet ansåg att riksdagen bör verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten (bet. 2015/16:KU5 s. 66).

Vid den senaste uppföljningen under riksmötet 2016/17 framhöll utskottet att flera av utskotten har goda erfarenheter av den möjlighet till informationsutbyte som riksdagens representant vid EU:s institutioner kan erbjuda. Riksdagens representant träffar sina motsvarigheter vid regelbundna möten och är därför en värdefull ingång vid informationsutbyte. Konstitutionsutskottet konstaterade vidare att det finns en förbättringspotential i fråga om i vilken omfattning information läggs in i IPEX och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra parlament. Riksdagen bör därför verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten (bet. 2016/17:KU5 s. 55).

Utskottets överväganden

Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria

Ärendenas formella hantering m.m.

Genomförda subsidiaritetsprövningar i riksdagen

Riksdagen prövar, till skillnad från många andra länders parlament, samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds av kommissionen eller någon av de andra initiativtagarna enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Under perioden den 1 januari–31 december 2016 genomfördes totalt 101 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott (se förteckningen över avgjorda subsidiaritetsärenden, bilaga 9). Kommissionen var initiativtagare till 100 av utkast. Europaparlamentet var initiativtagare till förslaget till rådets beslut om antagande av bestämmelserna om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet (P8_TA(2015)0395). Utkastet överlämnades till riksdagen den 11 december 2015 och prövades av konstitutionsutskottet trots att det inte fanns någon information från Europaparlamentet om att förfarandet enligt protokoll nr 2 hade inletts (se vidare nedan). Konstitutionsutskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande i ärendet. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:135).

Av förteckningen framgår det vilka utkast som varit föremål för en subsidiaritetsprövning under 2016 och vilka utskott som genomfört prövningarna. Vidare anges tidpunkterna för beslut i utskotten och i förekommande fall beslut i kammaren. Av tabellen framgår det även vilka utlåtanden som lämnats av utskotten. Vidare framgår det i vilka ärenden som reservationer och avvikande meningar har gjorts. Av tabellen framgår det även att riksdagen lämnat 13 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Under 2016 utfärdades ett gult kort. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har därmed totalt tre gula kort utfärdats. Det första förslaget som ledde till ett gult kort var förslaget om den s.k. Monti II-förordningen (KOM(2012) 130, bet. 2013/14:KU5). Förslaget prövades av arbetsmarknadsutskottet under 2012. Det andra förslaget som ledde till ett gult kort var förslaget till en ny europeisk åklagarmyndighet (KOM(2013) 534). Detta förslag prövades av justitieutskottet (se bet. 2014/15:KU5). Det tredje förslaget som ledde till ett gult kort under 2016 var förslaget till det s.k. utstationeringsdirektivet (KOM(2016) 128). Förslaget prövades av arbetsmarknadsutskottet som dock inte lämnade något utlåtande om förslaget (se vidare nedan).

En översikt av fördelningen av antalet utkast, utlåtanden och motiverade yttranden under 2016 mellan utskotten framgår av tabell 1 nedan. Av tabellen framgår det att finansutskottet (FiU) prövade flest utkast (16) under 2016 och att trafikutskottet prövade 15 utkast. Socialförsäkringsutskottet (SfU) prövade

11 utkast. Miljö- och jordbruksutskottet (MJU) och näringsutskottet prövade vardera 9 utkast. Skatteutskottet (SkU) och justitieutskottet (JuU) prövade vardera 8 utkast. Civilutskottet (CU) prövade 7 utkast och utrikesutskottet (UU) och arbetsmarknadsutskottet prövade 4 utkast vardera. Konstitutionsutskottet (KU) och utbildningsutskottet (UbU) prövade vardera 3 utkast. Socialutskottet (SoU) och kulturutskottet (KrU) prövade 2 utkast vardera. Försvarsutskottet (FöU) prövade inte något utkast under 2016.

Under 2016 prövade skatteutskottet 8 utkast och lämnade 6 utlåtanden, dvs. om 75 procent av de prövade utkasten. Under 2016 prövade finansutskottet flest utkast (16) och lämnade 1 utlåtande. Trafikutskottet prövade 15 utkast och lämnade 2 utlåtanden. Konstitutionsutskottet som prövade 3 utkast lämnade 1 utlåtande.

Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2016

Utskott	Utkast till lagstiftningsakter	Utlåtanden	Motiverade yttranden
FiU	16	1	1
TU	15	2	2
SfU	11	0	0
MJU	9	0	0
NU	9	0	0
SkU	8	6	6
JuU	8	1	1
CU	7	2	2
UU	4	0	0
AU	4	0	0
KU	3	1	1
UbU	3	0	0
SoU	2	0	0
KrU	2	0	0
FöU	0	0	0
Totalt	101	13	13

I tabell 2 finns det en sammanställning över det totala antalet utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden per utskott under tiden 2010–2016.⁵ Av denna sammanställning framgår att miljö- och jordbruksutskottet prövade flest (125) utkast av alla utskott, vilket utgör 20 procent av alla utkast som prövats av riksdagen. Finansutskottet prövade 89 utkast. Trafikutskottet prövade 78. Justitieutskottet följer därefter med 61 utkast. Näringsutskottet prövade 53 utkast, skatteutskottet 36 och civilutskottet prövade 35 utkast. Socialförsäkringsutskottet prövade 33 utkast. Utrikesutskottet prövade 25 utkast. Arbetsmarknadsutskottet prövade 23 utkast, följt av socialutskottet som prövade 21 utkast. Utbildningsutskottet prövade 17 utkast och konstitutionsutskottet 11 utkast. Försvarsutskottet prövade 9 utkast och kulturutskottet prövade totalt 7 utkast under denna period.

⁵ Under december 2009 genomfördes inga subsidiaritetsprövningar.

Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden 2010–2016

Utskott	Antal utkast till lagstiftningsakter								Antal motiverade yttranden							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
KU	0	2	4	2	0	0	3	11	0	0	1	0	0	0	1	2
FiU	13	11	21	17	7	4	16	89	2	2	7	1	0	0	1	13
SkU	1	9	2	4	10	2	8	36	0	2	0	1	2	1	6	12
JuU	12	10	10	12	7	2	8	61	0	1	3	1	0	0	1	6
CU	1	9	6	8	4	0	7	35	0	0	2	0	0	0	2	4
UU	2	3	12	2	1	1	4	25	0	0	0	0	0	0	0	0
FöU	1	5	1	2	0	0	0	9	0	0	0	1	0	0	0	1
SfU	5	3	4	2	5	3	11	33	0	0	0	0	0	0	0	0
SoU	1	1	11	4	2	0	2	21	0	0	2	1	0	0	0	3
KrU	1	0	3	1	0	0	2	7	0	0	0	0	0	0	0	0
UbU	0	4	3	6	1	0	3	17	0	0	0	0	0	0	0	0
TU	11	10	14	27	1	0	15	78	0	0	1	4	0	0	2	7
MJU	18	28	28	21	16	5	9	125	1	2	1	1	0	0	0	5
NU	4	23	3	9	2	3	9	53	0	1	2	0	0	0	0	3
AU	1	6	3	6	2	1	4	23	0	2	1	0	0	0	0	3
Totalt	71	124	125	123	58	21	101	623	3	10	20	10	2	1	13	59

Utlåtanden från riksdagen

I det följande redogörs för de 13 utlåtanden med förslag till motiverade yttranden som utskotten lämnade under 2016. Redogörelsen görs i den ordning som utskotten anges i riksdagsordningen.

Konstitutionsutskottet

Under 2016 subsidiaritetsprövade konstitutionsutskottet tre utkast till lagstiftningsakter och lämnade ett utlåtande. I utlåtande 2015/16:KU27 subsidiaritetsprövade utskottet Europaparlamentets förslag till rådets beslut om antagande av bestämmelserna om ändring av akten om allmänna och direkta val av ledamöter av Europaparlamentet (P8_TA(2015)0395). Förslaget lämnades till riksdagen den 11 december 2015.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet först att det är fråga om ett sådant utkast till lagstiftningsakt som omfattas av bestämmelserna om subsidiaritet i artikel 5 i EU-fördraget och i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet noterade vidare att Europaparlamentet översände sitt förslag till lagstiftningsakt till riksdagen den 11 december 2015. I samband med detta angavs att Europaparlamentet med stöd av artikel 223.1 i EUF-fördraget antagit ett utkast till lagstiftningsakt med förslag till rådets beslut om antagande av bestämmelser om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet. Det fanns vid översändandet ingen underrättelse om att samtliga språkversioner av utkastet till lagstiftningsakt hade översänts till de nationella parlamenten och kamrarna i dessa parlament i medlemsstaterna. Inte heller fanns någon information om att förfarandet som anges i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna hade inletts eller att riksdagen har möjlighet att inom åtta veckor lämna ett motiverat yttrande med angivande av skälen till att riksdagen anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. När kommissionen och rådet översänder sina utkast till lagstiftningsakter åtföljs de av sådan information enligt en rutin som har kommunicerats med de nationella parlamenten.

Utskottet konstaterade att frånvaron av information av detta slag kan leda till en osäkerhet bland EU:s nationella parlament om ett utkast omfattas av bestämmelserna om subsidiaritetsprövning i fördraget och från vilket datum åttaveckorsfristen för att avlämna ett motiverat yttrande ska beräknas. Det vore enligt utskottet en god ordning att alla lagstiftningsakter som översänds till de nationella parlamenten, oavsett vilken institution som är avsändare, åtföljdes av sådan information. Europaparlamentet meddelade i juni 2010 att det avser att ta hänsyn till de rutiner som de nationella parlamenten utarbetat med kommissionen och rådet.

Vidare noterade utskottet att det i lagstiftningsakten saknades en motivering vad gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I Europaparlamentets resolution fanns dock vissa motiveringar vad gäller principerna. Motiveringarna var dock allmänt hållna och förklarade inte varför målen med

förslagen inte kan uppnås genom regleringar på medlemsstatsnivå. Sammantaget fann utskottet att förslaget inte uppfyllde kraven i artikel 5 i protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Avsaknaden av tydlig information till de nationella parlamenten och bristande motiveringar kan, enligt utskottet, få till följd att de nationella parlamentens rätt till invändningar urholkas, vilket i längden skulle försämra den demokratiska beslutsprocessen i EU.

Utskottet ansåg att grundtanken i den nuvarande regleringen i valrättsakten om att förfarandet vid val till Europaparlamentet i allt väsentligt ska följa de regler som gäller vid nationella val är en god ordning. Utskottet ansåg att formerna för hur valen genomförs även i fortsättningen måste tillåtas vara olika i de olika medlemsstaterna. Vad gäller förslagen om en gemensam dag och tid för att avsluta ett val till Europaparlamentet och om åtgärder för att undvika dubbelröstning är dessa av en sådan karaktär att målen för åtgärderna bättre kan uppnås genom lagstiftning på unionsnivå. I dessa delar ansåg således utskottet att förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Utskottet ansåg dock att förslaget om åtgärder för att undvika dubbelröstning ger en onödigt detaljerad reglering på EU-nivå med överdrivna administrativa bördor som följd.

Vad gäller övriga förslag i lagstiftningsakten bedömde utskottet att de strider mot subsidiaritetsprincipen. Förslagen om förändringar i rollfördelningen mellan Europaparlamentet och rådet när det gäller beslut om vilken dag som ska vara valdag och åtgärder för att genomföra valrättsakten, går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Detsamma gäller förslaget om en ny gemensam valkrets och nominering av kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Vad gäller övriga förslag bedömde utskottet att målen för de planerade åtgärderna bättre kan uppnås av medlemsstaterna. Att införa en sådan reglering av formerna för Europaparlamentsvalet på unionsnivå kan enligt utskottet få motsatt effekt än den åsyftade och leda till ett minskat förtroende och ett lägre valdeltagande. Dessutom är flera av dessa förslag även av en sådan karaktär att de kan ifrågasättas på grund av det proportionalitetskriterium som innefattas i en prövning av subsidiaritetsprincipens tillämpning. Utskottet framhöll särskilt att det inte anser att man på unionsnivå ska reglera de politiska partiernas inre liv.

Flera av förslagen var enligt utskottet dessutom svåra att förena med den svenska grundlagsregleringen om tryck- och yttrandefrihet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:135).

Finansutskottet

Finansutskottet prövade 16 utkast under 2016 och lämnade ett utlåtande.

I utlåtande 2016/17:FiU18 subsidiaritetsprövade finansutskottet kommissionens förslag till förordning om fastställande av en gemensam ram för

europaisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar (KOM(2016) 551). Förslaget hänvisades till utskottet den 8 september 2016. Tidsfristen gick ut den 27 oktober 2016.

Utskottet noterade i sitt ställningstagande att den europeiska tidsanvändningsstudien och den europeiska hushållsbudgetundersökningen, som i dag är frivilliga för medlemsstaterna, föreslås bli tvingande för medlemsstaterna utan att kommissionen har anfört någon särskild motivering till behovet av just denna åtgärd.

Utskottet redogjorde för konstitutionsutskottets uttalande om att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitetskriterium (bet. 2010/11:KU18).⁶ Mot den bakgrunden gjorde finansutskottet en prövning av om förslaget var förenligt med proportionalitetsprincipen och särskilt de delar av förslaget som handlar om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att ändra de specifika ämnen som anges i en bilaga till förslaget och genomförandeakter i syfte att specificera tekniska detaljer i de enskilda datauppsättningarna.

Finansutskottet ansåg att den omfattning i vilken delegerade akter och genomförandeakter används framstår som olämplig, då förslaget innebär att kommissionen ges en lagstiftande roll där kommissionen på ett oförutsebart sätt kan komma att påverka förordningens framtida utformning och innehåll på ett sätt som i många avseenden normalt bör ligga på lagstiftare eller domstol. Det var utskottets uppfattning att förordningen, och särskilt den del av förslaget som handlar om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter och genomförandeakter, går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen och därmed inte är förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:29).

Skatteutskottet

Under 2016 subsidiaritetsprövade skatteutskottet åtta utkast till lagstiftningsakter och lämnade sex utlåtanden.

Utlåtande 2015/16:SkU27

I utlåtande 2015/16:SkU27 subsidiaritetsprövade skatteutskottet kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2016) 25). Förslaget hänvisades till utskottet den 28 januari 2016, och tidsfristen gick ut den 30 mars 2016.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att förslaget tagits fram på mycket kort tid och att kommissionen hade underlåtit att utföra en

⁶ En redogörelse för detta ställningstagande från KU finns i detta betänkande (se ovan).

konsekvensanalys av förslaget. Detta har motiverats med att förslaget ansetts huvudsakligen vara utformat som OECD:s förslag till reglering av land-för-land-rapportering i BEPS (Base Erosion and Profit Shifting). Utskottet anförde vidare att regeringen under beredningen av subsidiaritetsfrågan hade informerat utskottet om att förhandlingar i rådet hade lett fram till ett kompromissförslag som skulle vara mer i linje med förslaget från OECD. Mot bakgrund av att medlemsländerna hade ansett att det ursprungliga förslaget varit för olikt förslaget från OECD för att man skulle ställa sig bakom det, fann skatteutskottet det vara än mer anmärkningsvärt att kommissionen underlåtit att utföra en konsekvensanalys innan det ursprungliga förslaget lades fram. Enligt utskottet försvårade denna underlåtenhet en bedömning av förslagets effekter i sådan grad att förslaget inte kunde anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen.

Utskottet noterade vidare att ordförandeskapet lade fram ett förslag till Ekofin i mars om att medlemsländerna skulle enas om en politisk överenskommelse med stöd för kompromissförslaget, vilket också skedde. Medlemsländerna hade således uttalat en politisk överenskommelse i rådet innan fristen för den nationella parlamentariska processen hade löpt ut, vilket ledde till att Storbritannien lämnade en parlamentarisk reservation mot överenskommelsen. Utskottet ansåg att rådet borde ha respekterat formerna för nationell parlamentarisk prövning bättre.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:182).

Utlåtande 2015/16:SkU28

I utlåtande 2015/16:SkU28 prövade skatteutskottet kommissionens förslag till direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion (KOM(2016) 26). Förslaget hänvisades till utskottet den 28 januari 2016 och tidsfristen gick ut den 30 mars 2016.

I sitt ställningstagande betonade utskottet att grundprincipen om skatte-suveränitet för medlemsstaterna måste värnas när det gäller direkta skatter. En alltför extensiv tillämpning av de regler som ger unionen lagstiftningskompetens leder i förlängningen till en urholkning av medlemsstaternas suveränitet när det gäller att ta ut och bibehålla tillräckliga skatteintäkter för att finansiera välfärden.

Utskottet hänvisade till att kommissionen bl.a. hade anfört att det föreslagna regelverket syftar till att motverka gränsöverskridande skatteflyktsmetoder och tillhandahålla en gemensam ram för att genomföra resultaten av BEPS i medlemsstaternas nationella lagstiftning på ett samordnat sätt. Vidare hade kommissionen anfört att dessa mål inte kan uppnås i tillräcklig utsträckning genom åtgärder som vidtas av medlemsstaterna var för sig.

Enligt skatteutskottet hade kommissionen underlåtit att utföra en konsekvensanalys av förslaget bl.a. med argumentet att det finns en stark koppling till OECD:s arbete med BEPS. Utskottet konstaterade att kommissionens förslag hade tagits fram på mycket kort tid, att det var mycket långtgående och att det var behäftat med många oklarheter. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ansåg utskottet att det ställs höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås av unionen.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet att kommissionen inte tillräckligt motiverat att förslaget inte gick utöver vad som var nödvändigt för att uppnå de angivna målen. Utskottet ansåg sammantaget att kommissionens förslag måste anses oförenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:183).

Utlåtandena 2016/17:SkU16 och 2016/17:SkU17

I utlåtande 2016/17:SkU16 prövade skatteutskottet kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas (KOM(2016) 685). Förslaget utgör det första steget av två om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas som består av två direktiv. Förslagen hänvisades till utskottet den 10 november 2016. Utskottet fattade beslut i ärendet den 8 december 2016, och kammaren fattade beslut den 14 december 2016. Tidsfristen gick ut den 3 januari 2017.

Utskottet anförde att kommissionen hade gjort gällande att det inte är sannolikt att förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas skulle komma att antas i sin helhet och att förslaget därför måste införas genom en tvåstegsprocess. Kommissionen hade därför presenterat två direktivförslag: ett förslag om en gemensam bolagsskattebas och ett förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas.

Kommissionen hade gjort en gemensam subsidiaritetsbedömning av de båda förslagen och hade anført att förslagen bl.a. syftar till att befrämja tillväxt och investeringar, att underlätta gränsöverskridande handel, att åstadkomma administrativa förenklingar och att motverka skatteflykt. Utskottet konstaterade inledningsvis att det faktum att de mål som angavs av kommissionen avsåg hela företagspaketet, dvs. båda de presenterade direktivförslagen, försvårade möjligheten för utskottet att bedöma om målen för respektive förslag i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaten eller bättre uppnås på unionsnivå. Utskottet delade också regeringens bedömning att medlemsstaten initialt är mer lämpad att avgöra hur företagsbeskattningen bör utformas.

Vad gäller möjligheten att motverka skatteflykt och skatteundandraganden konstaterade utskottet att dessa frågor kan hanteras inom ramen för det nyligen antagna direktivet om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknaden. Utskottet konstaterade vidare att skatteflyktsaspekter är nära förknippade med koncerninterna transaktioner vid gränsöverskridande handel och att motverkandet av skatteflykt och skatteundandraganden därför inte primärt går att på ett effektivt sätt komma till rätta med enbart genom gemensamma bestämmelser om företagsbeskattning. Därutöver konstaterade utskottet att det nyligen antagna direktivet om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder innehåller minimistandarder med en möjlighet för medlemsstaten att utforma bestämmelser efter nationella förutsättningar som skulle gå förlorad vid ett införande av absoluta regler mot skatteflykt.

Mot bakgrund av det anförda ansåg utskottet att kommissionens förslag inte kunde anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:109).

I utlåtande 2016/17:SkU17 prövade skatteutskottet kommissionens förslag till direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (KOM(2016) 683). Förslaget är det andra steget i kommissionens förslag till en gemensam konsoliderad skattebas.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att det faktum att de mål som anges av kommissionen avser hela företagspaketet, dvs. båda de presenterade direktivförslagen, försvårade möjligheten för utskottet att bedöma om målen för respektive förslag i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaten eller bättre kan uppnås på unionsnivå. Utskottet delade regeringens bedömning att medlemsstaten initialt är mer lämpad att avgöra hur företagsbeskattningen bör utformas.

Vad gäller utformningen av den föreslagna allokeringsnyckeln konstaterade utskottet att utfallet vid fördelningen av vinster är avhängigt de nationella förutsättningarna i respektive medlemsstat och därför kommer att bli väldigt olika bland medlemsstaterna. Utskottet delade vidare regeringens bedömning att förslaget i många delar var vagt och oprecist utformat, svåröverskådligt och också behäftat med oklarheter. Mot bakgrund av det anförda ansåg utskottet att kommissionens förslag inte kunde anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:110).

Utlåtande 2016/17:SkU18

I utlåtande 2016/17:SkU18 prövade utskottet kommissionens förslag till direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska

unionen (KOM(2016) 686). Förslaget hänvisades till utskottet den 8 november 2016. Utskottet fattade beslut den 8 december 2016 och kammaren den 14 december 2016. Tidsfristen gick ut den 3 januari 2017.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet inledningsvis att dubbelbeskattning är ett stort problem för företag med gränsöverskridande verksamhet och att det finns behov av att förbättra den befintliga tvistlösningsmekanismen vid dubbelbeskattning inom den europeiska unionen.

Utskottet konstaterade att förslaget i stor utsträckning bygger på den befintliga skiljemannakonventionen som är en mellanstatlig överenskommelse. Utskottet fann att det av kommissionens redogörelse inte kunde anses klarlagt varför en lösning på de problem som identifierats på tvistlösningsområdet måste ske genom ett direktiv.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet att förslaget var oförenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:111).

Utlåtande 2016/17:SkU19

I utlåtande 2016/17:SkU19 prövade utskottet kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv (EU) 2016/1164 vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer (KOM(2016) 687). Förslaget hänvisades till utskottet den 11 november 2016. Tidsfristen gick ut den 3 januari 2017.

Utskottet ansåg att det är angeläget att motverka skatteflykt och skatteundandragande och är därför positivt till syftet med ändringsdirektivet. Det är samtidigt mycket viktigt att medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet när det gäller direkta skatter inte urholkas.

Utskottet anförde att det slovakiska ordförandeskapet hade föreslagit ändringar i kommissionens direktivförslag för att föra utformningen närmare OECD:s rekommendationer. Enligt utskottets mening hade därmed underlaget för utskottets subsidiaritetsprövning blivit mindre relevant. Utskottet var starkt kritiskt till att tidsramarna för de nationella parlamentens subsidiaritetsprövning inte respekterades. Utskottet framhöll att enligt Lissabonprotokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen ska ett lagförslag vila under den åttaveckorsfrist som de nationella parlamenten har på sig för att pröva subsidiaritetsfrågan, och får först därefter tas upp för vidare beredning.

Utskottet anförde vidare att kommissionens direktivförslag var mycket komplext och svårbedömt. Förslaget innehöll en rad oklarheter, vilket bl.a. har sin grund i att det saknas en nödvändig konsekvensanalys. Bristerna i underlaget gjorde det svårt att bedöma relevansen av kommissionens motivering för att syftet med direktivet kan uppnås bättre på unionsnivå än på nationell nivå. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ställs det höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund

av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås av unionen. Utskottet delade mot denna bakgrund inte kommissionens bedömning i subsidiaritetsfrågan. Kommissionens motivering för att direktivet inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå ändamålet med förslaget kunde därmed heller inte godtas.

Utskottet ansåg sammantaget att förslaget var oförenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:112).

Justitieutskottet

Justitieutskottet prövade åtta utkast till lagstiftningsakter och lämnade ett utlåtande. I utlåtande 2015/16:JuU26 prövade utskottet kommissionens förslag till direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (KOM(2015) 750). Förslaget hänvisades till utskottet den 9 december 2015. Tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande gick ut den 2 februari 2016.

Utskottet konstaterade inledningsvis att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att det handlar om att fastställa på vilken nivå, unionsnivå eller någon nationell nivå, den föreslagna åtgärden ska genomföras, och inte om den föreslagna åtgärden ska vidtas eller inte (se bet. 2009/10:KU2 s. 13). De säkerhetsfrågor som vapendirektivet behandlar har gränsöverskridande karaktär, och utskottet delade kommissionens och regeringens uppfattning att frågan är av en sådan art att den inte kan lösas enskilt av varje medlemsstat. För att kunna garantera en hög nivå av säkerhet och reglera det gränsöverskridande flödet av skjutvapen krävs åtgärder på EU-nivå.

Samtidigt ansåg utskottet att det fanns brister i kommissionens bedömning av förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Även om målen med det föreslagna direktivet inte i tillräcklig omfattning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför, på grund av åtgärdernas omfattning och verkningar, bättre kan genomföras på unionsnivå, var det enligt utskottet tveksamt om detta i alla delar kräver en reglering på den detaljnivå och i alla de frågor som kommissionen föreslog. Utskottet ansåg att kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan borde vara mer utförlig och innehålla ett tydligare resonemang om hur man kommer fram till att de olika föreslagna åtgärderna är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet ansåg också att förslaget i vissa delar var otydligt och ofullständigt, vilket gjorde subsidiaritetsprövningen svårare. Utskottet ville mot denna bakgrund framhålla vikten av att man i det fortsatta arbetet med direktivet noga överväger hur förslagets olika delar förhåller sig till subsidiaritetsprincipen.

Enligt utskottets mening är direktivet på ett övergripande plan förenligt med subsidiaritetsprincipen, men strider samtidigt i flera delar mot denna princip. Det rör sig i första hand om reglerna om tidsbegränsade tillstånd och

obligatoriska läkarundersökningar i samband med tillståndsprövning. Utskottet ansåg att dessa åtgärder går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade målet med dem. Dessa mål kan enligt utskottet uppnås lika bra om medlemsstaterna ges större utrymme att inom direktivets ram själva bestämma de närmare åtgärder som ska vidtas.

Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (SD). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:131).

Civilutskottet

Civilutskottet prövade sju utkast till lagstiftningsakter och lämnade två utlåtanden. I utlåtande 2015/16:CU26 prövade civilutskottet kommissionens förslag till förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen (KOM(2016) 283). Förslaget hänvisades till utskottet den 8 juni 2016. Tidsfristen gick ut den 1 september 2016.

I sitt ställningstagande erinrade utskottet om konstitutionsutskottets uttalande om att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitets-kriterium och att det av detta följer att den föreslagna åtgärden inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade målet med åtgärden. När det gäller det förslag som utskottet subsidiaritetsprövade ansåg utskottet liksom kommissionen att hanteringen av gränsöverskridande överträdelse av EU:s konsumentskyddslagstiftning behöver effektiviseras.

Utskottet ifrågasatte inte behovet av en reglering på EU-nivå av samarbetet mellan nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen. Däremot hade utskottet invändningar mot några av de nya utrednings- och genomdrivandebefogenheter som kommissionen föreslog i artikel 8. Enligt utskottet var den föreslagna regleringen mycket detaljerad och långtgående. När det gäller förslaget om att tillfälligt kunna blockera en webbplats eller att stänga en webbplats (artikel 8.2 g och l) var utskottet tveksamt till om sådana befogenheter går att förena med regleringen i de svenska grundlagarna. Även förslagen om gottgörelse till konsumenter och återbetalning av vinst ingav betänkligheter (artikel 8.2 n och o). Enligt den svenska rättsordningen finns t.ex. inte någon generell skyldighet att ersätta obehörig vinst. Förslaget om att kunna köpa varor och tjänster under dold identitet i syfte att upptäcka överträdelse och samla in bevis (artikel 8.2 f) framstod också som väl långtgående. Utskottet ansåg således att det inte finns behov av en så långtgående reglering av nationella myndigheters befogenheter utan att det i större utsträckning borde överlämnas till medlemsstaterna att på nationell nivå bestämma om sådana befogenheter. Förordningsförslaget gick i den delen utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen.

Utskottet hade också invändningar mot förslaget i artikel 21 om gemensamma insatser mot utbredda överträdelse med en unionsdimension.

Utskottet konstaterade att kommissionen ges befogenhet att fastställa om tröskelvärdena för unionsdimension är uppfyllda, att besluta om att inleda en gemensam insats samt att deltagande i en gemensam insats är obligatorisk för behöriga myndigheter i de medlemsstater som berörs av överträdelsen. Enligt utskottet kunde det ifrågasättas om denna reglering är förenlig med den självständiga ställning som svenska myndigheter tillförsäkras enligt grundlag. Även i denna del ansåg utskottet att förslaget går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen.

Sammantaget ansåg utskottet att ett antal förslag går utöver vad som är nödvändigt för att nå de angivna målen och att de således strider mot proportionalitetsprincipen. Kommissionens förslag var i sin nuvarande utformning därför inte heller i alla delar förenligt med subsidiaritetsprincipen. Mot denna bakgrund föreslog utskottet att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:321).

I utlåtande 2015/16:CU25 prövade civilutskottet kommissionens förslag till ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomst-skatteuppgifter för vissa företag och filialer (KOM(2016) 198). Förslaget hänvisades till utskottet den 22 april 2016.⁷ Tidsfristen gick ut den 15 juni 2016. Skatteutskottet gavs tillfälle att yttrade sig i ärendet.

Civilutskottet delade skatteutskottets uppfattning att det är en hög politisk prioritering att motverka skatteflykt och skatteundandragande, både på EU-nivå och på global nivå. I likhet med skatteutskottet ställde sig civilutskottet därför positivt till direktivförslagets målsättning att bl.a. försöka åstadkomma en mer rättvisande fördelning av multinationella företags skattebetalningar genom att stärka kopplingen mellan värdeskapande och skattebörda.

Civilutskottet delade regeringens och skatteutskottets uppfattning om att upprättandet av en förteckning över jurisdiktioner som inte följer standarder för god förvaltning i skattefrågor är en åtgärd på skatteområdet som är så ingripande att beslut i frågan bör beslutas av medlemsstaterna i rådet. Utskottet ansåg att förslaget i denna del går utöver vad som är nödvändigt för att nå de angivna målen och bör därför anses strida mot proportionalitetsprincipen.

Utskottet noterade vidare att kommissionen i sin konsekvensanalys anser att förslaget är en del av kommissionens arbete för att säkerställa att det land där ett företags vinster skapas också är beskattningsland. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att förslaget innebär en harmonisering av skatteregler och att den rättsliga grunden för förslaget bör ändras. Utskottet ville i detta sammanhang framhålla att ansvaret för skattepolitiken i första hand är ett nationellt ansvar och påminner om att en överföring av kompetens från medlemsstaterna till EU-nivå samtidigt innebär en begränsning av medlemsstaternas handlingsutrymme på området. Kommissionen borde därför

⁷ Den 24 november 2016 överlämnade civilutskottet kommissionens förslag med åtföljande dokument till skatteutskottet (civilutskottets prot. 2016/17:12 § 3).

ta särskild hänsyn och iaktta försiktighet när den föreslår åtgärder som påverkar detta för medlemsstaterna så känsliga område.

Utskottet ansåg att förslaget i alla delar inte kan anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (V). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:274).

Trafikutskottet

Under 2016 prövade trafikutskottet 15 utkast till lagstiftningsakter och lämnade två utlåtanden. I utlåtande 2016/17:TU7 prövade trafikutskottet kommissionens förslag till ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (KOM(2016) 589). Förslaget hänvisades till utskottet den 6 oktober 2016. Tidsfristen gick ut den 30 november 2016.

Utskottet ansåg att kommissionens förslag har ett positivt syfte, dvs. att främja internetkonnektivitet i lokala samhällen. Liksom kommissionen menade utskottet att tillgång till högkvalitativ konnektivitet är av stor vikt, inte minst för lokala samhällen, eftersom det bidrar till delaktighet och på så sätt fyller en viktig demokratisk funktion.

När det gäller förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen fann utskottet det emellertid svårt att bedöma riktigheten i kommissionens motivering. Utskottet ifrågasatte kommissionens val att inte göra en konsekvensanalys av de långsiktiga effekterna och omfattningen av den föreslagna åtgärden. Enligt utskottets mening var det inte tillräckligt att endast förlita sig på den konsekvensanalys och det offentliga samråd som genomfördes i samband med beredningen av det separata lagstiftningsförslaget om upprättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation och meddelandet om ett europeiskt gigabitsamhälle.

Eftersom förslaget är tidsbegränsat menade utskottet att kommissionen hade behövt ytterligare utreda de långsiktiga effekter förslaget kan få på framtida finansieringsbehov. Liksom regeringen ställde sig utskottet också tveksamt till om avsatta medel, och implicit förslaget, kan uppfylla syftet om en inre marknad för elektronisk kommunikation som kommissionen hänvisade till i sin subsidiaritetsbedömning.

Utskottet var även av åsikten att kommissionens antagande om att förslaget inte påverkar konkurrensen negativt hade behövt utredas ytterligare. Förslaget innebär att det är möjligt för organ med ett offentligt uppdrag att få ekonomiskt stöd för att finansiera projekt även på platser där det redan finns mobil bredbandstäckning att tillgå via abonnemang från marknadsaktörerna. Enligt kommissionen gör projektens ringa storlek att åtgärden kan anses vara proportionell gentemot sitt syfte. Utskottet befarade dock att stödet, om det utnyttjas i alltför hög grad, potentiellt skulle kunna snedvrider konkurrensen och påverka investeringsviljan hos marknadsaktörerna negativt. Utskottet ville

i sammanhanget också framhålla att konkurrensförutsättningarna och bredbandstäckningen skiljer sig åt mellan de olika medlemsstaterna. För att förslaget ska kunna anses förenligt med proportionalitetsprincipen ansåg utskottet att kommissionen skulle behöva ta fram en utförlig konsekvensanalys, där hänsyn tas till medlemsstaternas olika marknadssituationer.

Eftersom förslaget innehåller oklarheter, som grundar sig i avsaknaden av en långsiktig konsekvensanalys och därför ger upphov till betänkligheter i kommissionens motivering, fann utskottet det sammanfattningsvis oförenligt med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Utskottet förslög därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:67).

I utlåtande 2016/17:TU8 prövade utskottet kommissionens förslag till direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590). Förslaget hänvisades till utskottet den 26 oktober 2016. Tidsfristen gick ut den 19 december 2016.

När det gäller subsidiaritetsprincipen bedömde utskottet att förslaget på ett övergripande plan kunde anses vara förenligt med denna princip. I likhet med regeringen var utskottet av uppfattningen att det finns ett mervärde i att frågor om t.ex. tillträdesreglering, uppkoppling för alla och skydd av slutanvändare även fortsättningsvis samordnas på unionsnivå. Utskottet ansåg dock att vissa delförslag om harmonisering av spektrumrelaterade frågor stred mot subsidiaritetsprincipen.

I sin subsidiaritetsmotivering konstaterade kommissionen att radio-spektrum är en begränsad resurs som tillhör medlemsstaterna och att nationella särdrag och behov måste respekteras i fråga om förvaltning och fördelning. Kommissionen pekade likväl på ett behov av en mer konvergent och konsekvent lagstiftning för att på så sätt undanröja hinder på grund av otillbörliga skillnader i villkoren för tilldelning av individuella nyttjanderätter. Utskottet delade kommissionens utgångspunkt att regelverket även fortsättningsvis bör möjliggöra för flexibilitet så att relevanta nationella aspekter kan beaktas, samtidigt som det kan finnas utrymme för ytterligare samordning och samarbete. Liksom regeringen ansåg utskottet att det kan vara önskvärt att utveckla verktyg som underlättar för spridning av erfarenheter medlemsstaterna emellan och samtidigt försvårar för beslut som går emot de etablerade gemensamma principerna för radiospektrumförvaltning. Utskottet motsatte sig dock att ytterligare formell kompetens överförs till unionsnivå.

Utskottet hade därför betänkligheter gentemot några av de delförslag som kommissionen utarbetat som innebär att en process för sakkunnigbedömning införs, att tillståndstiden för harmoniserat radiospektrum fastställs till minst 25 år samt att kommissionen ges befogenheter att genom genomförandebestämmelser fastställa gemensamma tidsgränser för spektrumtilldelningar, liksom kriterier för begränsning av antalet nyttjanderätter som ska beviljas till radiospektrum. Utskottet ansåg att kommissionen i nämnda delförslag inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till de nationella regleringsmyndigheternas

behov av handlingsutrymme för att på bästa sätt kunna uppnå viktiga politiska målsättningar och bedömer därför att de inte är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Sammanfattningsvis var utskottets bedömning att förslaget i vissa delar som gäller harmonisering av spektrumrelaterade frågor strider mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:130).

Motiverade yttrande från riksdagen

Under 2016 prövade utskotten, som nämnts, tillsammans 101 utkast till lagstiftningsakter. När det gäller 88 av dessa utkast ansåg utskotten inte att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket anmälades till kammaren genom protokollsutdrag. Utlåtanden lämnades i fråga om 13 av utkasten. Riksdagen biföll utskottens förslag i samtliga fall, vilket innebär att totalt 13 motiverade yttranden lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Under åren 2011–2013 prövades i snitt 124 utkast per år och under 2014 prövades 58 utkast. Under 2015 prövades endast 21 utkast. Under 2016 prövades 101 utkast, vilket är en kraftig ökning sedan året dessförinnan. Sedan Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 och fram t.o.m. den 31 december 2016 har riksdagen prövat totalt 623 utkast till lagstiftningsakter, se tabell 3 nedan.

Riksdagen har översänt totalt 59 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande, vilket innebär invändningar mot ca 9 procent av alla lagstiftningsutkast. Under 2016 lämnade riksdagen, som nämnts, 13 motiverade yttranden, vilket innebär 13 procent av alla lagstiftningsutkast.

Tabell 3 Antal prövade lagstiftningsutkast i riksdagen 2009–2016

År	Antal utkast till lagstiftningsakter	Motiverade yttranden	
		Antal	Procent
2009–2010	71	3	4
2011	124	10	8
2012	125	20	16
2013	123	10	8
2014	58	2	3
2015	21	1	5
2016	101	13	13
Totalt	623	59	9

Motiverade yttranden från de nationella parlamenten inom EU

Av kommissionens årsrapport 2016 om subsidiaritet och proportionalitet (KOM(2017) 600) framgår att kommissionen under 2016 tog emot 65

motiverade yttranden från de nationella parlamenten beträffande subsidiaritetsprincipen. Under 2015 tog kommissionen emot 8 motiverade yttranden. Antalet motiverade yttranden under 2016 är det tredje högsta som kommit in under ett kalenderår sedan systemet för subsidiaritetsprövning infördes genom Lissabonfördraget 2009 (84 under 2012 och 70 under 2013).

Av de 65 motiverade yttranden som inkom under 2016 avsåg 38 yttranden fyra olika kommissionsförslag. Det förslag som gav upphov till flest motiverade yttranden var förslaget om en översyn av direktivet om utstationering av arbetstagare (KOM(2016) 128), vilket ledde till 14 motiverade yttranden och därmed utlöste förfarandet enligt artikel 7.2 i protokoll nr 2 till fördragen (gult kort-förfarande). Kommissionen beslutade att behålla det ursprungliga förslaget.

Förslaget om en översyn av Dublinförordningen (KOM(2016) 270) blev föremål för 8 motiverade yttranden, och de båda förslagen om inrättande av en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (KOM(2016) 683 och 685) blev föremål för 8 motiverade yttranden. Övriga förslag blev föremål för mellan 1–4 motiverade yttranden.

Att det totala antalet motiverade yttranden ökade markant 2016 ledde till en kraftig ökning av antalet motiverade yttranden per kammare. Under 2016 lämnade 26 av 41 kammare motiverade yttranden (jämfört med 8 under 2015). De motiverade yttrandena lämnades av Bulgariens Narodno sabranie (3), Tjeckiens Senát (3), Tjeckiens Poslanecká sněmovna (4), Danmarks Folkettinget (2), Estlands Riigikogu (1), Irlands Dáil Éireann (2), Irlands Seanad Éireann (1), Frankrikes Sénat (3), Kroatians Hrvatski sabor (1), Italiens Senato della Repubblica (3), Lettlands Saeima (1), Litauens Seimas (1), Luxemburgs Chambre des Députés (2), Ungerns Országgyűlés (2), Maltas Kamra tad-Deputati (5), Nederländernas Eerste Kamer (1), Nederländernas Tweede Kamer (3), Österrikes Bundesrat (4), Polens Senat (2), Polens Sejm (2), Portugals Assembleia da República (1), Rumäniens Camera Deputaţilor (2), Rumäniens Senat (1), Slovakien Národná rada (2), Sveriges riksdag (12) och Storbritanniens House of Commons (1).

Sveriges riksdag var det nationella parlament som lämnade flest motiverade yttranden (12). Maltas Kamra tad-Deputati lämnade näst flest motiverade yttranden (5) följt av Tjeckiens Poslanecká sněmovna och Österrikes Bundesrat (4 vardera).

Noteras kan att riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet därutöver lämnade ett motiverat yttrande med anledning av ett förslag från Europaparlamentet.

Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar

I det följande redogörs för vissa iakttagelser som har kunnat göras vid en genomgång av subsidiaritetsärendena. Redogörelsen görs per utskott i den ordning som utskotten anges i riksdagsordningen. För samtliga utskottsavsnitt gäller följande.

Till denna promemoria bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2016 (bilaga 9).⁸ Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-fördraget som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak gäller (bilaga 10).

För motsvarande förteckningar över de utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott för perioden 2009–2012, 2013, 2014 och 2015 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden.⁹

Tabellerna nedan under respektive avsnitt per utskott innehåller en uppdelning på politikområde, rättslig grund i EUF-fördraget och uppgift om antal utkast till lagstiftningsakter inom respektive utskotts beredningsområde. I tabellerna redovisas antalet utkast för åren 2010–2016 samt det totala antalet prövade utkast.¹⁰ Eftersom vissa utkast rör flera politikområden kan det totala antalet utkast till lagstiftningsakter vara större än antalet prövade utkast.

En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2016 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 11.

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet prövade tre utkast till lagstiftningsakter under 2016 och lämnade ett utlåtande. Utskottet ansåg att två av utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att ett av utkasten gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Ett annat utkast grundade sig på flexibilitetsklausulen. Ett av utkasten gällde förslag till ändringar av den s.k. valrättakten om val till Europaparlamentet (P8_TA(2015)0395) och grundade sig på artikel 223 i EU-fördraget. Initiativtagare till förslaget var Europaparlamentet som överlämnade förslaget till riksdagen den 11 december 2015. Förslaget prövades av konstitutionsutskottet trots att det inte fanns någon information från Europaparlamentet om att förfarandet enligt protokoll nr 2 hade inletts. På förslag av utskottet lämnade riksdagen, som nämnts, ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2015/16:KU27, rskr. 2015/16:135).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade konstitutionsutskottet elva utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningen framgår att tre utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. de handlade om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Lika många gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Ytterligare tre utkast grundade sig på flexibilitetsklausulen. Därutöver gällde två utkast jordbruk

⁸ För motsvarande förteckningar över vilka utkast som prövats av utskotten under 2009–2015 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden (se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5, bet. 2015/16:KU5 och 2016/17:KU5).

⁹ Bet. 2013/14:KU5 s. 169 f., bet. 2014/15:KU5 s. 169 f. och bet. 2015/16:KU5 s. 116 f.

¹⁰ Perioden omfattar de utkast som prövades under tiden den 1 december 2009–31 december 2010. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock i december 2009.

och fiskeri och två utkast transportpolitik. Lika många gällde folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik och statistik. Övriga utkast gällde offentlighet (1), skydd för personuppgifter (1), unions-medborgarskap (1), tullsamarbete (1), kapital och betalningar (1), socialpolitik (1), humanitärt bistånd (1), ändringar i valrättsakten om val till Europaparlamentet (1) och institutionella bestämmelser (1).

Ett av utkasterna som utskottet prövade under 2016 gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Det var förslaget till ändring av AV-direktivet (direktivet om audiovisuella medietjänster, KOM(2016) 287). De två utkast som konstitutionsutskottet prövade under 2013 rörde båda ett stort antal politikområden. Kommissionens förslag till förordning om anpassning till artikel 290 i EUF-fördraget av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll (KOM(2013) 451) rörde tullsamarbete, jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, kapital och betalningar, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, socialpolitik, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik och statistik.

Kommissionens förslag till förordning om anpassning till artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll (KOM(2013) 751) rörde följande politikområden: jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik, humanitärt bistånd och statistik.

Utskottet har lämnat två utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Förutom det utlåtande som redan nämnts och som lämnades under 2016 har utskottet lämnat ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning) (KOM(2012) 11, utl. 2011/12:KU25). Detta förslag rörde skyddet för personuppgifter och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:178).

Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Offentlighet	Art. 15	0	1	0	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	1	0	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	1	0	0	0	0	0	1
Tullsamarbete	Art. 33	0	0	0	1	0	0	0	1
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	0	0	0	2	0	0	0	2
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	0	2	0	0	1	3
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	0	2	0	0	1	3
Kapital och betalningar	Art. 64	0	0	0	1	0	0	0	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	0	2	0	0	0	2
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	2	0	0	0	3
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	1
Folkhälsa	Art. 168	0	0	0	2	0	0	0	2
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	0	0	2	0	0	0	2
Miljöpolitik	Art. 192	0	0	0	2	0	0	0	2
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	0	2	0	0	0	2
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	0	1	0	0	0	1
Ändringar i valrättsakten	Art. 223	0	0	0	0	0	0	1	1
Institutionella bestämmelser	Art. 224	0	0	1	0	0	0	0	1
Statistik	Art. 338	0	0	0	2	0	0	0	2
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	2	0	0	0	1	3

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Finansutskottet

Finansutskottet prövade 16 utkast till lagstiftningsakter under 2016. Utskottet lämnade, som nämnts, ett utlåtande. I övriga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att åtta av utkasten innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden, och två utkast

gällde etableringsrätt. Två utkast gällde utvecklingssamarbete och lika många ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ytterligare två utkast innehöll förslag om statistik, och två innehöll förslag om strukturfonder. Övriga utkast gällde konsumentskydd (1), transeuropeiska nät (1), industripolitik (1) och forskning och teknisk utveckling (1).

Följande utkast som prövades under 2016 rörde flera politikområden:

- kommissionens förslag till förordning om inrättande av stödprogrammet för strukturreformer för perioden 2017–2020 och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013 och (EU) nr 1305/2013 (KOM(2015) 701) som gällde förslag om strukturfonder och administrativt samarbete
- kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om ändring av direktiv 2009/101/EG (KOM(2016) 450) som gällde etableringsrätt och tillnärmning av lagstiftning (artikel 114 i EUF-fördraget)
- kommissionens förslag till ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 2015/1017 vad gäller förlängningen av löptiden för Europeiska fonden för strategiska investeringar liksom införandet av tekniska förstärkningar av den fonden och Europeiska centrumet för investeringsrådgivning (KOM(2016) 597) som rörde transeuropeiska nät, industripolitik, strukturfonder samt forskning och teknisk utveckling
- kommissionens förslag till ändring av förordning (EG, Euratom) nr 480/2009 om upprättande av en garantifond för åtgärder avseende tredje land (KOM(2016) 582) och kommissionens förslag till ändring av beslut nr 466/2014/EU om beviljande av en EU-garanti till Europeiska investeringsbanken mot förluster vid lån och lånegarantier till projekt utanför unionen (KOM(2016) 583) som båda gällde utvecklingssamarbete och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade finansutskottet 89 utkast till lagstiftningsakter. Om man ser till de huvudsakliga politikområdena finner man att allra flest utkast (45) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer 18 utkast som gällde etableringsrätt och 15 utkast som innehöll förslag om statistik. Åtta utkast gällde fri rörlighet för tjänster och lika många ekonomisk och monetär politik. Fyra utkast gällde strukturfonder. Tre utkast vardera gällde transeuropeiska nät och industripolitik. Två utkast vardera gällde forskning och teknisk utveckling och utvecklingssamarbete. Lika många gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Övriga utkast gällde straffrättsligt samarbete (1) och konsumentskydd (1). Ytterligare ett utkast grundade sig på den s.k. flexibilitetsklausulen.

Flera av utkasten som prövades under 2016 rörde, som nämnts, flera politikområden. Ett av utkasten som prövades under 2015 rörde flera politikområden. Det var kommissionens förslag till förordning om Europeiska fonden för strategiska investeringar (KOM(2015) 10) som innehöll förslag om

transeuropeiska nät, industripolitik, strukturfonder samt forskning och teknisk utveckling.

Ett utkast som prövades under 2014 rörde också flera politikområden. Det var kommissionens omarbetade förslag till direktiv om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (KOM(2014) 167) som rörde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning.

Finansutskottet lämnade totalt 13 utlåtanden med förslag till motiverade yttranden under hela perioden. Riksdagen biföll utskottets förslag i samtliga fall.

Under 2016 lämnade utskottet, som nämnts, ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande. Utkastet i fråga innehöll förslag om statistik. Tre av de utkast som ledde till utlåtanden från finansutskottet och där riksdagen lämnade motiverade yttranden grundade sig på artikel 53 i EUF-fördraget, dvs. etableringsrätt. Det gäller dels kommissionens förslag till direktiv om insättningsgarantisystem (KOM(2010) 368) och kommissionens förslag om ändring av direktivet om system för ersättning till investerare (KOM(2010) 371) som avgjordes under 2010, dels kommissionens förslag till direktiv om kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2011) 453) som avgjordes under 2011.

Fem av de utkast som ledde till motiverade yttranden från riksdagen på förslag från finansutskottet grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Det gäller dels kommissionens förslag till förordning om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2011) 452) som prövades under 2011, dels kommissionens förslag KOM(2011) 747, KOM(2011) 877 och KOM(2012) 280 som prövades under 2012 samt kommissionens förslag KOM(2013) 520 som prövades under 2013.

Under 2012 lämnade finansutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden på området för ekonomisk och monetär politik (se KOM(2011) 821 och KOM(2012) 511). Utskottet lämnade även två utlåtanden som rörde flera politikområden, nämligen etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller kommissionens förslag KOM(2011) 895 och 896.

Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Etableringsrätt	Art. 50, 52, 53	3	4	7	1	1	0	2	18
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	1	5	1	1	0	0	8
Straffrättsligt samarbete	Art. 83	0	1	0	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	3	7	11	10	4	2	8	45
Ekonomisk och monetär politik	Art. 121, 126, 127, 136	5	0	3	0	0	0	0	8
Konsumentskydd	Art. 169	0	0	0	0	0	0	1	1
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	0	0	0	1	1	1	3
Industripolitik	Art. 173	0	0	0	0	1	1	1	3
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	1	0	0	0	0	1	2	4
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182	0	0	0	0	0	1	1	2
Utvecklingssamarbete	Art. 209	0	0	0	0	0	0	2	2
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	0	0	0	0	0	2	2
Statistik	Art. 338	1	1	3	6	1	1	2	15
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	1	0	0	0	0	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Skatteutskottet

Skatteutskottet prövade åtta utkast till lagstiftningsakter under 2016 och lämnade sex utlåtanden under året. I två fall fann utskottet att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att sju utkast innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion (artikel 115 i EUF-fördraget). Tre utkast gällde harmonisering av indirekta skatter. Två av utkasten berörde båda politikområdena. Det gäller kommissionens förslag till ändring av direktiv

2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2016) 25) som på förslag av skatteutskottet ledde till ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2015/16:SkU27, rskr. 2015/16:182). Det gäller även kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU med avseende på skattemyndigheters tillgång till information om penningtvätt (KOM(2016) 452).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade skatteutskottet 36 utkast till lagstiftningsakter. Majoriteten av utkasten (13) grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion. Därefter följer tolv utkast som gällde harmonisering av indirekta skatter. Tio av utkasten grundade sig på artikel 349 i EUF-fördraget som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU på grund av de permanenta nackdelar som påverkar dessa områdens ekonomiska och sociala situation. Tre av utkasten innehöll förslag om tullsamarbete. Övriga utkast gällde tillnärmning av lagstiftning grundad på artikel 114 i EUF-fördraget (1) och bekämpning av bedrägeri (1).

Flera utkast rörde flera politikområden. Utöver de två utkast som prövades under 2016, och som redan nämnts, gäller det ett utkast som prövades under 2014 som rörde både tullsamarbete och bekämpning av bedrägeri. Ett annat utkast som prövades under 2011 grundades både på artikel 33 i EUF-fördraget som rör tullsamarbetet inom EU och på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. utkastet innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden.

Totalt lämnade skatteutskottet tolv utlåtanden under denna tid. Under 2016 lämnade utskottet sex utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Riksdagen biföll utskottets förslag i samtliga fall (se ovan). De utkast som ledde till utlåtanden gällde förslag om tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion (artikel 115 i EUF-fördraget). Ett utkast gällde därutöver harmonisering av indirekta skatter.

Under 2015 lämnade utskottet ett utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande (utl. 2014/15:SkU26). Det gällde kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2015) 135). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag och överlämnade ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2014/15:198).

Under 2014 lämnade skatteutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Det gällde kommissionens förslag om ändring i rådets direktiv 2011/96/EU om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater (KOM(2013) 814) som grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget (utl. 2013/14:SkU23). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:145). Det gällde vidare kommissionens förslag till direktiv om en unionsrättslig ram för

tullrättsliga överträdelser och sanktioner (KOM(2013) 884) som rörde tull-samarbete (utl. 2013/14:SkU35). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:370).

Utskottet lämnade vidare ett utlåtande under 2013 som gällde harmonisering av indirekta skatter. Det gällde kommissionens förslag till rådets direktiv om genomförande av det fördjupade samarbetet på området för skatt på finansiella transaktioner (KOM(2013) 71, utl. 2012/13:SkU33). Utskottets majoritet ansåg att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (MP, V). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:188).

Under 2011 lämnade skatteutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2010/11:SkU37 och utl. 2011/12:SkU12). Riksdagen biföll båda dessa förslag. Det första utkastet som ledde till ett motiverat yttrande gällde förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, även kallad CCCTB (KOM(2011) 121) och grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion. Det andra av de utkast som ledde till ett motiverat yttrande grundade sig på artikel 113 i EUF-fördraget och innehöll förslag om en harmonisering av medlemsstaternas skatter på finansiella transaktioner (KOM(2011) 594).

Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Tullsamarbete	Art. 33	0	1	0	0	2	0	0	3
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	Art. 113	1	3	2	3	0	0	3	12
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	1	0	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 115	0	3	0	0	1	2	7	13
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	0	0	0	1	0	0	1
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	Art. 349	0	2	0	1	7	0	0	10

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Justitieutskottet

Under 2016 prövade justitieutskottet åtta utkast till lagstiftningsakter och lämnade ett utlåtande. I övriga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att fyra av utkasten gällde gränskontroll och två straffrättsligt samarbete. Ett utkast grundade sig på artikel 114, dvs. förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Övriga utkast gällde invandringspolitik (1), polissamarbete (1) och bekämpning av bedrägeri (1).

Justitieutskottet lämnade ett utlåtande om kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (KOM(2015) 750, utl. 2015/16:JuU26). Den rättsliga grunden för förslaget var artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut, och ett motiverat yttrande skickades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:131).

Två av utkasten rörde flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning m.m. (KOM(2015) 671) som handlade om gränskontroll och invandringspolitik. Det gällde även kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett in- och

utresesystem som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar EU:s medlemsstaters yttre gränser m.m. (KOM(2016) 194) som handlade om gränskontroll och polissamarbete.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade justitieutskottet 61 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten gällde förslag inom området för frihet, säkerhet och rättvisa, varav 27 utkast gällde straffrättsligt samarbete, 16 gränskontroll, 10 polissamarbete, 4 administrativt samarbete, 3 invandringspolitik, 3 civilrättsligt samarbete och 2 asylpolitik. Utöver detta gällde 5 utkast bekämpning av bedrägeri, 3 tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och lika många grundade sig på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde förslag till skydd för personuppgifter (1), bekämpning av diskriminering (1), fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), folkhälsa (1), konsumentskydd (1) och statistik (1) samt administrativt samarbete (1).

Totalt 13 av utkasten berörde flera politikområden. Utöver de två utkast som redan nämnts gäller det två utkast som prövades under 2015 och som innehöll förslag om straffrättsligt samarbete och om polissamarbete. Det var kommissionens förslag till beslut om upphävande av vissa rättsakter på området polissamarbete och rättsligt samarbete i straffrättsliga frågor (KOM(2014) 714) och kommissionens förslag till förordning om upphävande av vissa rättsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (KOM(2014) 715).

Vidare gäller det kommissionens förslag till förordning om ändring av rådets förordning om inrättande av Frontex (KOM(2010) 61) som gällde gränskontroll och administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa. Det gäller kommissionens förslag till ändrat förslag till förordning om inrättande av en byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system (KOM(2010) 93) som gällde gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete, polissamarbete samt administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa.

Det gäller också kommissionens förslag till direktiv om användning av PNR-uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet (KOM(2011) 32) som gällde straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Vidare gäller detta kommissionens förslag till förordning om allmänna bestämmelser för asyl- och migrationsfonden m.m. (KOM(2011) 752) som berörde asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Det gäller också kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering (KOM(2011) 753) som berörde straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Vidare gäller det kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Rättigheter och medborgarskap för perioden 2014–2020 (KOM(2011) 758) bekämpning av diskriminering, fri rörlighet för unionsmedborgare, tillnärmning av lagstiftning, folkhälsa, konsumentskydd och administrativt

samarbete. Kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Rättsliga frågor för perioden 2014–2020 (KOM(2011) 759) gällde civilrättsligt och straffrättsligt samarbete.

Två av utkasten som prövades under 2013 rörde också flera politikområden, nämligen administrativt samarbete och gränskontroll. Det gäller kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett system för in- och utresa som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter för tredjelandsmedborgare som passerar EU-medlemsstaternas yttre gränser (KOM(2013) 95) och kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett program för registrerade resenärer (KOM(2013) 97).

Justitieutskottet har totalt lämnat sex utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, varav det utkast som ledde till ett utlåtande under 2016 handlade om tillnärmning av lagstiftning. Två av utkasten som ledde till utlåtanden gällde gränskontroll. Ett utkast vardera gällde skydd av personuppgifter och bekämpning av bedrägeri. Av de utkast som ledde till utlåtanden kan särskilt framhållas kommissionens förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (KOM(2013) 534) som gällde straffrättsligt samarbete. Detta förslag prövades under 2013 (utl. 2013/14:JuU13). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2013/14:25). På EU-nivå ledde utkastet till att ett gult kort utfärdades till följd av att tröskelvärdet uppnåddes. Det var andra gången sedan Lissabonfördraget trädde i kraft som ett gult kort utfärdades.

Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	1	0	0	0	0	1
Bekämpning av diskriminering	Art. 19	0	0	1	0	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	0	1	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete (frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	2	0	0	2	0	0	0	4
Gränskontroll	Art. 77	3	3	2	4	0	0	4	16
Asylpolitik	Art. 78	1	0	1	0	0	0	0	2
Invandringspolitik	Art. 79	1	0	1	0	0	0	1	3
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	0	1	1	1	0	0	0	3
Straffrättsligt samarbete	Art. 82–86	9	3	4	4	3	2	2	27
Polissamarbete	Art. 87, 88	1	1	2	1	2	2	1	10
Transportpolitik	Art. 91	0	0	0	0	1	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	1	0	0	1	3
Folkhälsa	Art. 168	0	0	1	0	0	0	0	1
Konsumentskydd	Art. 169	0	0	1	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete	Art. 197	0	0	1	0	0	0	0	1
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	1	2	0	1	0	1	5
Statistik	Art. 338	0	1	0	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	1	1	0	1	0	0	0	3

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Civilutskottet

Civilutskottet prövade sju utkast till lagstiftningsakter under 2016 och lämnade två utlåtanden som ledde till motiverade yttranden. I övriga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att tre av utkasten gällde civilrättsligt samarbete och lika många grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs.

tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Ett utkast gällde etableringsrätt.

Civilutskottet lämnade ett utlåtande (utl. 2015/16:CU26) om kommissionens förslag till förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen (KOM(2016) 283) som gällde tillnärmning av lagstiftning. Utskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2015/16:CU25) om kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (KOM(2016) 198). Detta utkast gällde etableringsrätt.

Totalt prövade civilutskottet 35 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2016. Av sammanställningarna framgår att av de utkast som prövades av civilutskottet innehöll 14 utkast förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och elva rörde civilrättsligt samarbete. Därefter följer sju utkast som innehåller förslag om etableringsrätt och två utkast som grundade sig på artikel 67 i EUF-fördraget. Enligt denna artikel ska unionen underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden på det civila området. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), socialpolitik (1), konsumentskydd (1) och flexibilitetsklausulen (1).

Totalt fyra utkast berörde flera politikområden. Ett av de utkast som prövades under 2014 innehöll både förslag om tillnärmning av lagstiftning och etableringsrätt. Det gällde kommissionens förslag till ändring av direktiv vad gäller uppmuntrande av aktieägares långsiktiga engagemang och direktiv vad gäller vissa inslag i årsberättelsen om företagsstyrning (KOM(2014) 213). Två av utkasten som prövades under 2013 berörde också flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om främjande av medborgares och företags fria rörlighet genom förenkling av godtagandet av vissa officiella handlingar i Europeiska unionen och om ändring av en förordning (KOM(2013) 228) som gällde fri rörlighet för unionsmedborgare och tillnärmning av lagstiftning. Det gällde vidare kommissionens förslag till förordning om ändring av en förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (KOM(2013) 554) som gällde ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och civilrättsligt samarbete. Vidare berörde kommissionens förslag till förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (KOM(2010) 748) både ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och civilrättsligt samarbete. Detta utkast prövades under 2011.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har civilutskottet lämnat fem utlåtanden som dock endast lett till fyra motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades under 2011 på begäran av en minoritet i civilutskottet (utl. 2011/12:CU11). Minoriteten begärde att ett utlåtande skulle lämnas i fråga om kommissionens förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (KOM(2011) 635). Förslaget grundade sig på artikel 114 i

EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Riksdagen biföll dock utskottsmajoritetens förslag om att lägga utlåtandet till handlingarna, och riksdagen lämnade således inte något motiverat yttrande över detta förslag. Det andra utlåtandet, som lämnades under 2012 (utl. 2011/12:CU21), behandlade två utkast till lagstiftningsakter. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning (KOM(2011) 778) och kommissionens förslag till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse (KOM(2011) 779). Dessa förslag gällde politikområdena etableringsrätt och tillnärmning av lagstiftning. Det tredje utlåtandet (utl. 2012/13:CU14) lämnades under 2012. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder (KOM(2012) 614) och berörde området socialpolitik. Vidare lämnades som redan nämnts två utlåtanden under 2016.

Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	0	0	1	0	0	0	1
Etableringsrätt	Art. 50	0	2	1	1	2	0	1	7
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	Art. 67	0	1	0	1	0	0	0	2
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	1	4	0	3	0	0	3	11
Transportpolitik	Art. 100	0	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	2	3	3	3	0	3	14
Socialpolitik	Art. 157	0	0	1	0	0	0	0	1
Konsumentskydd	Art. 169	0	1	0	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	0	0	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2016. Utskottet ansåg i samtliga fall att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att samtliga utkast gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Två av utkasten gällde

därutöver utvecklingssamarbete med tredjeländer. Det var kommissionens förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 230/2014 om upprättande av ett instrument som bidrar till stabilitet och fred (KOM(2016) 447) och förslag till förordning om Europeiska fonden för hållbar utveckling (EFHU) och om inrättandet av EFHU-garantin och EFHU-garantifonden (KOM(2016) 586).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade utrikesutskottet 25 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (18) gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ytterligare elva utkast gällde utvecklingssamarbete med tredjeländer. Övriga utkast gällde konsulärt skydd för unionsmedborgare i ett tredje land (1), associering av utomeuropeiska länder och territorier (1), gemensam handelspolitik (1) och humanitärt bistånd till tredjeländer (1). Utrikesutskottet har inte lämnat några utlåtanden.

Av de utkast som prövades under 2012 berörde fem flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett europeiskt grannskapsinstrument (KOM(2011) 839), kommissionens förslag till förordning om fastställande av gemensamma bestämmelser och förfaranden för genomförandet av Europeiska unionens instrument för yttre åtgärder (KOM(2011) 842), kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett partnerskapsinstrument för samarbete med tredjeländer (KOM(2011) 843), kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett finansieringsinstrument för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i hela världen (KOM(2011) 844) och kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett stabilitetsinstrument (KOM(2011) 845). Dessa utkast innehöll förslag om utvecklingssamarbete och ekonomisk, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Kommissionens förslag (KOM(2011) 843) innehöll dessutom förslag om en gemensam handelspolitik.

Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Unionsmedborgarskap (konsulärt skydd)	Art. 23	0	0	1	0	0	0	0	1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	0	0	1	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	1	0	0	0	0	1
Utvecklingssamarbete	Art. 209, 210	1	0	7	1	0	0	2	11
Ekonomisk, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	1	3	7	1	1	1	4	18
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	1	0	0	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Försvarsutskottet

Under 2016 prövade försvarsutskottet inte några utkast till lagstiftningsakter.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade försvarsutskottet nio utkast. Av sammanställningarna framgår att fem av utkasten gällde tillnärmning av lagstiftning inom den inre marknaden. Därutöver innehöll två av utkasten förslag om miljöpolitik. Övriga utkast gällde strukturfonder (1), civilskydd (1) och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer (1).

Ett av utkasten som prövades under 2013 berörde flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om ändring av rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens solidaritetsfond (KOM(2013) 522) som både innehöll förslag om strukturfonder och om ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ett annat utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. I fråga om detta utkast lämnade försvarsutskottet ett utlåtande (utl. 2012/13:FöU11) med förslag till ett motiverat yttrande. Utlåtandet gällde kommissionens förslag till direktiv om åtgärder för att säkerställa en hög gemensam nivå av nät- och kommunikationssäkerhet i hela unionen (KOM(2013) 48). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2012/13:185).

Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	1	3	0	1	0	0	0	5
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	0	0	1	0	0	0	1
Miljöpolitik	Art. 192	0	2	0	0	0	0	0	2
Civilskydd	Art. 196	0	0	1	0	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	0	0	1	0	0	0	1

* Ett av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet prövade elva utkast till lagstiftningsakter under 2016. I samtliga fall fann utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att sju av utkasten gällde asylpolitik och fem invandringspolitik. Övriga utkast gällde gränskontroll (1) och polissamarbete (1).

Två av utkasten rörde flera politikområden. Det gäller kommissionens förslag till en reviderad Eurodacförordning (KOM(2016) 272 som rörde asylpolitik, invandringspolitik och polissamarbete. Det gäller också kommissionens förslag till förordning om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd m.m. (KOM(2016) 466) som rörde asylpolitik och invandringspolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade socialförsäkringsutskottet 33 utkast till lagstiftningsakter. Av dessa utkast rörde 14 asylpolitik, 13 gränskontroll, 11 invandringspolitik och 2 polis-samarbete. Ett utkast gällde fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet). Socialförsäkringsutskottet lämnade inga utlåtanden under denna tid.

Flera av utkasten rörde flera politikområden. Förutom de redan nämnda, gäller det kommissionens beslut om upphävande av vissa rättsakter inom området med frihet, säkerhet och rättvisa (KOM(2014) 713) som rörde gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik och polissamarbete. Detta utkast prövades under 2014. Två av utkasten som prövades under 2012 rörde både

asylpolitik och invandringspolitik. Det gäller dels kommissionens förslag till förordning om inrättande av asyl- och migrationsfonden (KOM(2011) 751), dels kommissionens förslag till beslut om ändring av vissa beslut för att öka medfinansieringssatsen för Europeiska flyktingfonden, Europeiska återvändandefonden och Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare m.m. (KOM(2012) 526).

Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	Art. 48	0	1	0	0	0	0	0	1
Gränskontroll	Art. 77	2	2	2	1	4	1	1	13
Asylpolitik	Art. 78	1	0	2	0	2	2	7	14
Invandringspolitik	Art. 79	2	0	2	1	1	0	5	11
Polissamarbete	Art. 87, 88	0	0	0	0	1	0	1	2

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialutskottet

Socialutskottet prövade två utkast till lagstiftningsakter under 2016. I båda dessa fall fann utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att ett av utkasten grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Ett utkast gällde folkhälsa.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade socialutskottet 21 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (16) gällde tillnärmning av lagstiftning. Därutöver följer 13 utkast som gällde folkhälsa. Övriga utkast gällde socialpolitik (1) och strukturfonder (1).

Totalt 10 av de 21 utkasten rörde både folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller två förslag som prövades under 2014: dels kommissionens förslag till ändring av förordning om inrättande av gemenskapsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet (KOM(2014) 557), dels förslag till förordning om veterinärmedicinska läkemedel (KOM(2014) 558). Det gäller även ett förslag som prövades under 2013, nämligen kommissionens förslag till förordning om de avgifter som ska betalas till Europeiska läkemedelsmyndigheten för säkerhetsövervakning av humanläkemedel (KOM(2013) 472).

Även följande förslag från kommissionen som prövades under 2012 rörde både folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning:

- ändrat förslag till direktiv om ändring av direktiv vad gäller information till allmänheten om receptbelagda läkemedel (KOM(2012) 48)
- ändrat förslag till förordning om ändring av förordning vad gäller information till allmänheten om receptbelagda humanläkemedel (KOM(2012) 49)
- förslag till förordning om ändring av förordning vad gäller säkerhetsövervakning av läkemedel (KOM(2012) 51)
- förslag till direktiv om ändring av direktiv vad gäller säkerhetsövervakning av läkemedel (KOM(2012) 52)
- förslag till förordning om kliniska prövningar av humanläkemedel och om upphävande av direktiv (KOM(2012) 369)
- förslag till förordning om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (KOM(2012) 541)
- förslag till förordning om medicintekniska produkter m.m. (KOM(2012) 542).

Socialutskottet har lämnat tre utlåtanden under tiden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket har lett till tre motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades under 2012 och gällde det nämnda utkastet KOM(2012) 49, som rörde folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning (utl. 2011/12:SoU18, rskr. 2011/12:177). Det andra utlåtandet lämnades också under 2012 och gällde förslag till förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (KOM(2012) 617) och rörde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – strukturfonder (utl. 2012/13:SoU8, rskr. 2012/13:117). Det tredje utlåtandet som lämnades under 2013 gällde ett utkast till revideringar av tobaksproduktsdirektivet (KOM(2012) 788) och grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (utl. 2012/13:SoU17, rskr. 2012/13:158).

Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	9	4	2	0	1	16
Socialpolitik	Art. 153	1	0	0	0	0	0	0	1
Folkhälsa	Art. 168	0	1	8	1	2	0	1	13
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	0	1	0	0	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kulturutskottet

Kulturutskottet prövade två utkast under 2016. Kulturutskottet ansåg att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Av sammanställningarna framgår att båda utkasten rörde kulturpolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade kulturutskottet sju utkast. Inget av utkasten ledde till något utlåtande.

Av sammanställningarna framgår att fem av utkasten gällde kulturpolitik. Övriga utkast gällde utbildning (1) och industripolitik (1). Ytterligare ett grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och ett på flexibilitetsklausulen. Ett av utkasten rörde flera områden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Kreativa Europa (KOM(2011) 785) som prövades under 2012. Detta utkast rörde kultur, utbildning och industripolitik.

Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	0	1	0	0	0	1
Utbildning m.m.	Art. 166	0	0	1	0	0	0	0	1
Kulturpolitik	Art. 167	1	0	2	0	0	0	2	5
Industripolitik	Art. 173	0	0	1	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	0	0	0	0	1

* Ett av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet prövade tre utkast under 2016. Utskottet fann i samtliga fall att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att två av utkasten gällde utbildning, varav ett utkast även gällde sysselsättning. Det var kommissionens förslag till förordning om inrättande av det s.k. Cedefop, dvs. ett europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (KOM(2016) 532). Ett utkast gällde forskning och teknisk utveckling.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade utbildningsutskottet 17 utkast till lagstiftningsakter. Åtta av utkasten gällde forskning och teknisk utveckling och fyra utkast gällde industripolitik. Därutöver gällde tre utkast utbildning, två utkast gällde rymdpolitik och lika många innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Övriga förslag gällde fri rörlighet för arbetstagare (1), etableringsrätt (1), fri rörlighet för tjänster (1) och sysselsättning (1).

Fyra av utkasten rörde flera politikområden. Utöver det redan nämnda utkastet som prövades under 2016, gäller det ett förslag till förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 809) som utskottet prövade under 2012. Detta förslag rörde områdena industripolitik samt forskning och teknisk utveckling. Under 2012 prövade utskottet även ett förslag till ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (KOM(2011) 883). Det förslaget rörde fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster samt innehöll även förslag om tillnärmning av lagstiftning. Under 2011 prövade utskottet ett förslag till förordning om reglerna för deltagande och spridning i Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 810). Det rörde politikområdena industripolitik samt forskning och teknisk utveckling.

Utbildningsutskottet har inte lämnat några utlåtanden sedan Lissabon-fördraget trädde i kraft.

Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 46	0	0	1	0	0	0	0	1
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	1	0	0	0	0	1
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	1	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	0	1	0	0	2
Sysselsättning	Art. 149	0	0	0	0	0	0	1	1
Utbildning m.m.	Art. 165, 166	0	0	1	0	0	0	2	3
Industripolitik	Art. 173	0	3	1	0	0	0	0	4
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182, 183, 185, 188	0	2	1	4	0	0	1	8
Rymdpolitik	Art. 189	0	0	0	2	0	0	0	2

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Trafikutskottet

Trafikutskottet prövade 15 utkast till lagstiftningsakter under 2016 och lämnade två utlåtanden. I övriga fall ansåg utskottet inte att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att 7 utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och ytterligare 6 gällde transportpolitik. Ett utkast gällde jordbruk och fiskeri och ett transeuropeiska nät.

Under 2016 lämnade trafikutskottet, som nämnts, två utlåtanden, vilka ledde till motiverade yttranden. Det gäller för det första i fråga om kommissionens förslag till ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (KOM(2016) 589) som rörde transeuropeiska nät (utl. 2016/17:TU7). Det gäller för det andra i fråga om kommissionens förslag till direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590) som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (utl. 2016/17:TU8).

Totalt prövade trafikutskottet 78 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2016. Av sammanställningarna framgår att ungefär hälften av utkasten gällde transportpolitik (38). Därefter följer 23 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av

lagstiftning som rör den inre marknaden, 10 utkast som gällde transeuropeiska nät, 4 utkast som gällde statistik och 3 som gällde miljöpolitik. Vardera 2 utkast gällde jordbruk och fiskeri och industripolitik. Övriga utkast gällde administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa (1), gränskontroll (1), statligt stöd (1), socialpolitik (1), strukturfonder (1), forskning och teknisk utveckling (1), energipolitik (1) och turism (1).

Totalt fyra utkast rörde flera politikområden. Det gäller för det första förslaget till förordning om inrättande av ett program för att stödja den fortsatta utvecklingen av en integrerad havspolitik (KOM(2010) 494) som prövades under 2010. För detta förslag angavs följande politikområden som rättslig grund: jordbruk och fiskeri, administrativt samarbete, gränskontroll, transportpolitik, industripolitik, ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, forskning och teknisk utveckling, miljö, energipolitik samt turism. Det gäller för det andra förslaget till förordning om ändring av beslut om att upprätta ett ramprogram för konkurrenskraft och innovation (2007–2013) och av förordning om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området transeuropeiska nät på transportområdet och energiområdet (KOM(2011) 659) som prövades under 2011. Detta förslag gällde transeuropeiska nät och industripolitik.

Även kommissionens förslag till förordning om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1192/69 om införande av enhetliga regler för järnvägsföretagens redovisning (KOM(2013) 26) som prövades under 2013 rörde flera politikområden. Detta utkast gällde både transportpolitik och statligt stöd. Därutöver rörde kommissionens förslag till direktiv om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom Europeiska unionen (KOM(2013) 30) flera politikområden, nämligen transportpolitik och transeuropeiska nät.

Trafikutskottet lämnade totalt sju utlåtanden som ledde till motiverade yttranden under den tiden 1 december 2009–31 december 2016. Utöver de två redan nämnda som lämnades under 2016, lämnades ett utlåtande under 2012 om förslaget till förordning om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet och om upphävande av direktiv 2009/40/EG (KOM(2012) 380, utl. 2012/13:TU3). Det utkastet gällde transportpolitik. Utskottet lämnade vidare fyra utlåtanden under 2013. I ett av utlåtandena behandlades fem utkast till lagstiftningsakter som rörde kommissionens förslag i det fjärde järnvägspaketet (utl. 2012/13:TU13). Utkasten gällde transportpolitik och transeuropeiska nät. Ett utlåtande lämnades vidare om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (KOM(2013) 147, utl. 2012/13:TU20). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget. Ett utlåtande lämnades även om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att fullborda den europeiska inre marknaden för elektronisk kommunikation och upprätta en uppkopplad kontinent (KOM(2013) 627, utl. 2013/14:TU5). Även detta förslag grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget. Slutligen lämnades ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om inrättande av en ram

för tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar (KOM(2013) 296, utl. 2012/13:TU21). Det förslaget gällde transportpolitik.

Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	1	0	0	0	0	0	1	2
Administrativt samarbete (inom området för frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	1	0	0	0	0	0	0	1
Gränskontroll	Art. 77	1	0	0	0	0	0	0	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	3	4	8	17	0	0	6	38
Statligt stöd	Art. 109	0	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	5	2	4	4	1	0	7	23
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	1
Transeuropeiska nät	Art. 170, 171, 172	1	3	2	3	0	0	1	10
Industripolitik	Art. 173	1	1	0	0	0	0	0	2
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	1	0	0	0	0	0	0	1
Forskning och teknisk utveckling	Art. 188	1	0	0	0	0	0	0	1
Miljöpolitik	Art. 192	1	1	0	1	0	0	0	3
Energipolitik	Art. 194	1	0	0	0	0	0	0	1
Turism	Art. 195	1	0	0	0	0	0	0	1
Statistik	Art. 338	2	0	0	2	0	0	0	4

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet prövade nio utkast till lagstiftningsakter under 2016. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningen framgår att sex utkast gällde miljöpolitik och två grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Övriga utkast gällde jordbruk och fiskeri (1) och gemensam handelspolitik (1).

Ett av utkasten rörde två politikområden. Det gäller kommissionens förslag till förordning om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008 (KOM(2016) 39) som rörde miljöpolitik och gemensam handelspolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade miljö- och jordbruksutskottet 125 utkast till lagstiftningsakter, vilket utgör 20 procent av alla utkast som prövades i riksdagen under denna period. Drygt 57 procent av utkasten (71 av 125) gällde jordbruk och fiskeri. Därefter följer 36 utkast som gällde miljöpolitik och 24 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Utöver detta gällde 8 utkast folkhälsa. Vardera 3 utkast gällde transportpolitik, energipolitik och statistik. Ytterligare 2 utkast gällde strukturfonder och 2 gällde forskning och teknisk utveckling. Lika många gällde turism och gemensam handelspolitik. Övriga utkast gällde etableringsrätt (1), tillnärmning av lagstiftning som rör immateriella rättigheter (1), socialpolitik (1), industripolitik (1) och associering av utomeuropeiska länder och territorier (1). Därutöver grundade sig ett utkast på flexibilitetsklausulen (1).

Totalt 19 utkast rörde flera politikområden. Utöver det utkast som redan nämnts och som prövades under 2016 gäller det kommissionens förslag till ändring av direktiven om avfall, om förpackningar och förpackningsavfall m.m. (KOM(2014) 397) som prövades under 2014. Detta utkast gällde tillnärmning av lagstiftning och miljöpolitik. Det gäller även kommissionens förslag till förordning om tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av foder som innehåller läkemedel m.m. (KOM(2014) 556) som berörde jordbruk och fiskeri och folkhälsa. Även detta utkast prövades under 2014.

Under 2013 rörde sju av utkasten flera politikområden: kommissionens förslag till direktiv om upprättandet av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden (KOM(2013) 133) gällde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, miljöpolitik och energipolitik. Utskottet lämnade ett utlåtande om detta förslag (utl. 2012/13:MJU20). Kommissionens förslag till förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden (KOM(2013) 245) gällde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, industripolitik, strukturfonder, forskning och teknisk utveckling, miljöpolitik energipolitik och turism. Kommissionens förslag till förordning om djurhälsa (KOM(2013) 260) och förslag till förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen m.m. (KOM(2013) 265) gällde båda jordbruk och fiskeri samt tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och folkhälsa. Kommissionens förslag till förordning om fastställande av bestämmelser för förvaltningen av utgifter för livsmedelskedjan, djurhälsa, djur- och växtskydd

m.m. (KOM(2013) 327) och förslag till förordning om ändring av vissa förordningar på områdena fiske och djurhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till EU (KOM(2013) 417), gällde båda jordbruk och fiskeri och folkhälsa. Kommissionens förslag till direktiv om ändring av vissa direktiv på områdena miljö, jordbruk, socialpolitik och folkhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till EU (KOM(2013) 418) gällde jordbruk och fiskeri, tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, socialpolitik, folkhälsa och miljöpolitik.

Under 2012 rörde fyra av utkasten flera politikområden. Det gäller förslaget till förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden (KOM(2011) 804) som rörde följande områden: jordbruk- och fiskeri, etableringsrätt, transportpolitik, forskning och teknisk utveckling, miljöpolitik, energipolitik samt turism. Det gäller också förslaget till förordning om förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte (KOM(2012) 89) som rörde jordbruk och fiskeri samt folkhälsa. Det gäller även förslaget till förordning om ändring av direktiven vad gäller de befogenheter som ska tilldelas kommissionen (KOM(2012) 150) som rörde jordbruk och fiskeri och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller även förslaget till ändring av direktiv om kvaliteten på bensin och dieselbränslen och om ändring av direktiv om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (KOM(2012) 595) som rörde miljöpolitik och tillnärmning av lagstiftning.

Under 2011 rörde fem utkast flera politikområden. Det gäller ett utkast som gällde jordbruk och fiskeri samt tillnärmning av lagstiftning vad avser immateriella rättigheter, nämligen förslaget till förordning om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter (KOM(2010) 733). Förslaget till förordning om export och import av farliga kemikalier (KOM(2011) 245) gällde såväl miljöpolitik som gemensam handelspolitik. Vidare gällde förslaget till förordning om definition, beskrivning, presentation och märkning av samt skydd av geografiska beteckningar för aromatiserade vinprodukter (KOM(2011) 530) jordbruk och fiskeri och tillnärmning av lagstiftning. Ytterligare ett förslag till förordning om ändring av en förordning vad gäller elektronisk identifiering av nötkreatur och avskaffande av bestämmelserna om frivillig märkning av nötkött (KOM(2011) 525) gällde förslag inom jordbruk och fiskeri och folkhälsa. Slutligen gällde det ändrade förslaget till förordning om ändring av vissa förordningar vad gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (KOM(2011) 634) områdena jordbruk och fiskeri samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Det sistnämnda utkastet resulterade även i ett utlåtande från miljö- och jordbruksutskottet (utl. 2011/12:MJU8). Riksdagen biföll utskottets förslag till motiverat yttrande.

Totalt lämnade utskottet fem utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Tre av dessa utlåtanden gällde utkast på området jordbruk och fiskeri, varav ett utkast även gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Utskottet lämnade i februari 2011 ett utlåtande (utl. 2010/11:MJU21) om förslaget till förordning om en samlad marknadsordning (KOM(2010) 799). I det aktuella förslaget hade ett tidigare förslag till ändring

rörande livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen inarbetats (KOM(2010) 486). Utskottet lämnade ett utlåtande om det förslaget i november 2010 (utl. 2010/11:MJU7). Utskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2011/12:MJU8) i november 2011 om det ändrade förslaget till förordning om ändring av förordningar vad gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (KOM(2011) 634). Förslaget ersatte det tidigare nämnda förslaget, KOM(2010) 486.

Miljö- och jordbruksutskottet lämnade ett fjärde utlåtande (utl. 2012/13:MJU6) under 2012 om förslaget till förordning om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning i unionen (KOM(2012) 576). Det förslaget gällde miljöpolitik. Ett femte utlåtande lämnades under 2013 om förslaget till direktiv om upprättande av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden m.m. (utl. 2012/13:MJU20, KOM(2013) 133), och det gällde jordbruk, fiskeri, transportpolitik, miljöpolitik och energipolitik. Riksdagen biföll i samtliga fall utskottens förslag till motiverade yttranden.

Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	11	24	12	14	7	2	1	71
Etableringsrätt	Art. 53, 55	0	0	1	0	0	0	0	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	1	2	0	0	0	3
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	5	3	2	5	5	2	2	24
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	0	1	0	0	0	0	0	1
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	1
Folkhälsa	Art. 168	0	1	1	5	1	0	0	8
Industripolitik	Art. 173	0	0	0	1	0	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	1	0	1	0	0	0	2
Forskning och teknisk utveckling	Art. 188	0	0	1	1	0	0	0	2
Miljöpolitik	Art. 192	0	2	16	7	4	1	6	36
Energipolitik	Art. 194	0	0	1	2	0	0	0	3
Turism	Art. 195	0	0	1	1	0	0	0	2
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	1	0	0	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	1	0	0	0	0	1	2
Statistik	Art. 338	1	0	1	1	0	0	0	3
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	0	0	1	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Näringsutskottet

Näringsutskottet prövade nio utkast till lagstiftningsakter under 2016. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att fem av utkasten grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, och två gällde energipolitik. Ett utkast gällde strukturfonder.

Därutöver grundade sig ett utkast enbart på artikel 207 i EUF-fördraget, dvs. gemensam handelspolitik. Det gäller kommissionens förslag till förordning om gränsöverskridande utbyte mellan unionen och tredjeländer av exemplar i tillgängligt format av vissa verk och andra alster som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter till förmån för personer som är blinda, synsvaga eller har annat läshandikapp (KOM(2016) 595). Förslaget innebär att det s.k. Marrakechfördraget genomförs i EU-rätten. Enligt artikel 3 i EUF-fördraget har EU exklusiv befogenhet på detta område.

Förslaget hänvisades till näringsutskottet för subsidiaritetsprövning den 6 oktober 2016. Av vad som framgår i akten till ärendet meddelade kommissionen den 21 oktober 2016 att förslaget hade översänts av misstag till de nationella parlamenten. Den 17 november 2016 fann utskottet att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Ett tillägg gjordes i protokollet med innebörden att EU har exklusiv befogenhet på området, och att förslaget således inte kan strida mot subsidiaritetsprincipen (prot. 2016/17:10, § 4).

Enligt en kanslipromemoria i ärendet har det enligt EU-samordningen inte tidigare hänt att något utkast översänts för subsidiaritetsprövning trots att det inte omfattas av subsidiaritetsprincipen. Noteras kan att det vid några tillfällen har förekommit att utkast har rört en gemensam handelspolitik, men då har även någon annan rättslig grund för utkastet förelegat (se sammanställningen i förra årets bet. 2016/17:KU5 s. 78 f. och t.ex. bet. 2014/15:KU5 s. 173).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade näringsutskottet 53 utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningarna framgår det att flest utkast (19) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer 13 utkast som gällde strukturfonder och 9 utkast som gällde energipolitik. Fem utkast gällde tillnärmning av lagstiftning som rör immateriella rättigheter. Två utkast vardera gällde jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, gemensam handelspolitik och statistik. Ytterligare två utkast gällde särskilda åtgärder till förmån för de s.k. yttersta randområdena. Övriga utkast gällde transeuropeiska nät (1), industripolitik (1), turism (1), utvecklings-samarbete (1), ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje-länder (1), inhämtande av information (1) och konkurrensregler (1).

Totalt nio utkast rörde flera politikområden. Under 2013 rörde två av de utkast som utskottet prövade flera politikområden. Det var för det första förordning om systemet för handeln med vissa varor som framställs genom bearbetning av jordbruksprodukter (KOM(2013) 106) som gällde jordbruk och fiskeri och gemensam handelspolitik. Det var för det andra kommissionens förslag till direktiv om vissa regler som styr skadeståndstalan enligt nationell lagstiftning för överträdelser av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensrättsliga bestämmelser (KOM(2013) 404) som gällde konkurrensregler och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Följande utkast som prövades av utskottet fram t.o.m. 2012 rörde också flera politikområden:

- förslag till direktiv om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (KOM(2012) 372) som gällde etableringsrätt och fri rörlighet av tjänster
- förslag till förordning om inrättande av ett program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020) (KOM(2011) 834) som gällde industripolitik och turism
- förslag till direktiv om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter för informationssamhällets tjänster (KOM(2010) 179) som gällde jordbruk och fiskeri, tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden samt inhämtande av information
- förslag till förordning om att tilldela Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning) vissa uppgifter i samband med skyddet av immateriella äganderätter (KOM(2011) 288) som grundade sig både på artikel 114 och artikel 118 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och immateriella rättigheter
- förslag till direktiv om viss tillåten användning av anonyma verk (KOM(2011) 289) som gällde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden
- förslag till förordning om ändring av förordning om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS) för att förtydliga, förenkla och förbättra bildandet och genomförandet av sådana grupperingar (KOM(2011) 610) som gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, utvecklingssamarbete samt ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer
- förslag till förordning om särskilda bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden och målet Investering för tillväxt och sysselsättning (KOM(2011) 614) som gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena.

Totalt lämnade näringsutskottet fem utlåtanden, varav dock endast tre ledde till motiverade yttranden från riksdagen. Det gäller kommissionens förslag (KOM(2011) 370) som gällde energipolitik (utl. 2011/12:NU8). Även de nämnda förslagen KOM(2011) 834 och KOM(2012) 372 ledde till motiverade yttranden från riksdagen (utl. 2011/12:NU17 och 2012/13:NU5).

De två utlåtanden som inte ledde till några motiverade yttranden lämnades på begäran av en minoritet av minst fem ledamöter. Det första av dessa utlåtanden (utl. 2011/12:NU15) lämnades 2011 och gällde kommissionens förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer (KOM(2011) 658). I det ärendet begärde en minoritet att ett utlåtande skulle lämnas. Utskottsmajoriteten ansåg dock att ett förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lägga utlåtandet till

handlingarna. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att något motiverat yttrande inte översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (prot. 2011/12:52). Det andra utlåtandet (utl. 2013/14:NU28) lämnades 2014 och gällde kommissionens förslag till direktiv om skydd för företagshemligheter (KOM(2013) 813). Riksdagen biföll även i detta fall utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att utlåtandet lades till handlingarna (prot. 2013/14:62).

Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	1	0	0	1	0	0	0	2
Etableringsrätt	Art. 49, 50, 53	0	1	1	0	0	0	0	2
Fri rörlighet för tjänster	Art. 56, 62	0	1	1	0	0	0	0	2
Konkurrensregler	Art. 103	0	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	1	8	0	3	2	0	5	19
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	1	3	0	1	0	0	0	5
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	1	0	0	0	0	0	1
Industripolitik	Art. 173	0	0	1	0	0	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177, 178	0	8	0	3	0	1	1	13
Energipolitik	Art. 194	1	3	1	1	0	1	2	9
Turism	Art. 195	0	0	1	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	0	1	0	0	1	2
Utvecklingssamarbete	Art. 209	0	1	0	0	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	1	0	0	0	0	0	1
Inhämtande av information	Art. 337	1	0	0	0	0	0	0	1
Statistik	Art. 338	1	0	0	0	0	1	0	2
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	Art. 349	0	2	0	0	0	0	0	2

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2016. Utskottet ansåg inte att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår det att tre av utkasten rörde socialpolitik och att ett utkast rörde både etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Det var kommissionens förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (KOM(2016) 128). Arbetsmarknadsutskottet ansåg inte att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

På EU-nivå utfärdades dock ett gult kort i fråga om detta förslag. Totalt har därmed tre gula kort utfärdats sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Det gäller den s.k. Monti II-förordningen (KOM(2012) 130) som prövades av arbetsmarknadsutskottet under 2012 och förslaget till ny Europeisk åklagarmyndighet (KOM(2013) 534 som prövades av justitieutskottet (se bet. 2013/14:KU5 och bet. 2014/15:KU5).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2016 prövade arbetsmarknadsutskottet 23 utkast till lagstiftningsakter och lämnade tre utlåtanden. Av sammanställningarna framgår det att åtta av utkasten gällde socialpolitik och fyra utkast fri rörlighet för arbetstagare. Ytterligare fyra utkast gällde strukturfonder. Tre utkast gällde Europeiska socialfonden och två utkast etableringsrätt. Ytterligare två utkast rörde sysselsättning. Därutöver grundade sig två utkast på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde jordbruk och fiskeri (1), fri rörlighet för tjänster (1) och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (1).

Som redan nämnts rörde ett utkast som prövades under 2016 flera politikområden. Under 2011 berörde två av utkasten flera politikområden. Det gäller för det första kommissionens förslag till förordning om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020) (KOM(2011) 608). Detta utkast gällde jordbruk och fiskeri samt strukturfonder. Det gäller för det andra förslaget till förordning om Europeiska unionens program för social förändring och social innovation (KOM(2011) 609). Detta utkast innehöll förslag om fri rörlighet för arbetstagare, sysselsättning, socialpolitik samt strukturfonder. Arbetsmarknadsutskottet lämnade utlåtanden över båda dessa utkast (utl. 2011/12:AU3 och utl. 2011/12:AU4). Riksdagen biföll utskottets förslag, och motiverade yttranden översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:54 och rskr. 2011/12:55).

Under 2012 lämnade utskottet även ett utlåtande om förslaget till rådets förordning om utövandet av rätten att vidta kollektiva åtgärder i samband med etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (KOM(2012) 130), den s.k. Monti II-förordningen (utl. 2011/12:AU14). Utkastet grundade sig på artikel 352 i EUF-fördraget, dvs. flexibilitetsklausulen. Riksdagen biföll utskottets förslag och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:214). Detta var första gången som ett gult kort utfärdades. Till följd av detta drog kommissionen tillbaka sitt förslag.

Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	0	1	0	0	0	0	0	1
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 45, 46	1	1	0	1	1	0	0	4
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	1	0	0	0	1	2
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	0	0	0	0	1	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	1	0	0	0	0	0	1
Sysselsättning	Art. 149	0	1	0	1	0	0	0	2
Socialpolitik	Art. 153	0	2	1	1	1	0	3	8
Europeiska socialfonden	Art. 164	0	1	0	1	0	1	0	3
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177	0	3	0	1	0	0	0	4
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	1	0	0	0	2

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kommissionens och andra förslagsställares motiveringar

Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna ska utkasten till lagstiftningsakter motiveras med avseende på subsidiaritetsprincipen. Detta gäller oavsett om kommissionen eller någon annan är förslagsställare.

I många av kommissionens lagstiftningsutkast finns det en särskild rubrik, Subsidiaritetsprincipen eller liknande, under vilken kommissionen brukar lämna sin motivering i fråga om subsidiaritetsprincipen. I vissa förslag finns det en motivering i ingressen till själva förslaget till rättsakt. Motiveringarna är ibland kortfattade.

En översiktlig genomgång har gjorts av motiveringarna av subsidiaritetsprincipen i de utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2016, se tabell 19 nedan. I tabellen nämns lagstiftningsakter som helt saknar subsidiaritetsmotiveringar eller där motiveringen bedömts som otillfredsställande.

Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotiveringar

Utskott	Utkast till lagstiftningsakt
KU	P8_TA(2015)0395
FiU	KOM(2016) 388
KrU	KOM(2016) 400
TU	KOM(2015) 667
TU	KOM(2016) 273
MJU	KOM(2016) 159
AU	KOM(2016) 128
Totalt	7

Vid en jämförelse med den förra uppföljningen som gällde 2015 års subsidiaritetsprövningar märks en kvantitativ förbättring. I sex av förslagen från kommissionen, dvs. i 6 procent av förslagen, som prövades under 2016 saknas tillfredsställande motiveringar. Under 2015 saknades motiveringar i drygt 23 procent av förslagen (bet. 2016/17:KU5 s. 47).

Som tidigare nämnts saknades därutöver en motivering i Europaparlamentets förslag till rådets beslut om antagande av bestämmelserna om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet (P8_TA(2015)0395). Konstitutionsutskottet prövade detta förslag och lämnade ett utlåtande om förslaget, vilket ledde till ett motiverat yttrande från riksdagen (utl. 2015/16:KU27, rskr. 2015/16:135). I utlåtandet framhöll utskottet bl.a. att det i Europaparlamentets resolution fanns vissa motiveringar vad gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Motiveringarna var dock allmänt hållna och förklarade inte varför målen med förslagen inte kan uppnås genom regleringar på medlemsstatsnivå. Sammantaget fann utskottet att förslaget inte uppfyllde kraven i artikel 5 i protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Yttranden från andra utskott

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet redogör för ett förslag där rådet tillämpade undantaget för brådskande fall som anges i artikel 4 i protokoll nr 1 om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. Undantaget innebär att rådet i motiverade fall kan bortse från den frist på åtta veckor, från det att ett förslag gjorts tillgängligt för de nationella parlamenten, som normalt gäller för när förslag till lagstiftningsakter tidigast får sättas upp på rådets dagordning för antagande. Det förslag det handlade om var kommissionens förslag om s.k. Priip-produkter (KOM(2016) 709). Förslaget innebar att rättsakten skulle tillämpas tolv månader senare än ursprungligen beslutat. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Av förslagets ingress framgick att kommissionen ansåg att rådet borde tillämpa undantaget för brådskande fall.

Rättsakten antogs den 14 december 2016. Tidsfristen gick ut den 10 januari 2017.

Finansutskottet kan liksom tidigare konstatera att det pågått ett omfattande lagstiftningsarbete inom EU på finansmarknadsområdet, vilket har inneburit att utrymmet för svensk lagstiftning minskat på området. Samtidigt har dock subsidiaritetskontrollen inneburit att riksdagen har kunnat framföra sina synpunkter direkt till EU:s institutioner. Utskottet har tidigare observerat att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för förslag till direktiv. Av de 16 utkast som finansutskottet prövade under 2016 var 2 förslag till direktiv, 1 förslag till beslut och 13 förslag till förordningar. Kommissionen föreslog i sitt utkast om en prospektförordning (KOM(2015) 583) att ett direktiv skulle ersättas med en förordning. När formen förordning väljs framför formen direktiv minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att vid genomförandet anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland.

Finansutskottet framhåller att i samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet ett proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet betonar vikten av att kommissionen fullödigt motiverar sina förslag med utgångspunkt i subsidiaritetsprincipen. Detta gäller både hela förslag och mer specifikt för de delar av ett förslag som kan vara särskilt problematiska när det gäller subsidiaritetsprincipen.

När det gäller övriga aspekter tog finansutskottet redan i förra årets yttrande upp delegerade akter och genomförandeakter. Utskottet ansåg att det kan vara av värde att konstitutionsutskottet i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen. Finansutskottet skulle välkomna en redogörelse för konstitutionsutskottets syn på frågan hur utskotten bör se på utkast till lagstiftningsakter där möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter föreslås. En fråga är i vilken utsträckning sådana delar i ett förslag till rättsakt bör problematiseras vid subsidiaritetsprövningarna.

Finansutskottet anför slutligen att utlåtande 2017/18:FiU7 om regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland behandlades av utskottet och riksdagen hösten 2017. Finansutskottet gjorde i utlåtandet iakttagelsen att kommissionen under pågående subsidiaritetsprövning lämnade ett förslag som ändrade det prövade förslaget. Det nya förslaget påverkade inte finansutskottets prövning av det liggande förslaget, men finansutskottet framhåller vikten av att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och inte föregriper utfallet av den.

Databasen IPEX används av finansutskottets kansli men tillför sällan någon relevant information vid subsidiaritetsprövningarna. Kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner, som främst sker på tjänstemannanivå, fungerar väl.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar har under åren vanligtvis varit lågt. Under 2014 fanns en viss ökning som gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast medförde inte några utlåtanden. Under 2016 ökade antalet ärenden i utskottet. Av åtta ärenden utmynnade sex i motiverade yttranden. Ökningen kan ses som en följd av OECD:s arbete med det s.k. BEPS-programmet.

Vid en bedömning av de förslag som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 har några lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom dessa politikområden. Värt att notera är att det på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom andra politikområden.

Skatteutskottet har flera synpunkter på de subsidiaritetsprövningar som utskottet hanterade under 2016. Vid ett flertal tillfällen brast efterlevnaden av gällande regelverk från kommissionens sida. De brister som utskottet uppmärksammade berör bl.a. bristande respekt för att låta förslaget vila under de nationella parlamentens tidsfrist för subsidiaritetsprövningar, bristande underlag till förslagen som gör att det är svårt att bedöma konsekvenserna av ett förslag och i vissa fall avsaknad av en konsekvensanalys, vilket medför svårigheter att göra en korrekt subsidiaritetsprövning. Utskottet vill mycket starkt understryka vikten av att tidsramarna för subsidiaritetsprövningen av ett förslag respekteras vad gäller kommissionens fortsatta behandling av förslaget inom EU. Enligt Lissabonprotokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen ska ett lagförslag vila under den åttaveckorsfrist som de nationella parlamenten har på sig att pröva subsidiaritetsfrågan och får först därefter tas upp för vidare behandling. Utskottet anser att formerna för nationell parlamentarisk prövning borde respekteras bättre. Det förekommer att förhandlingar inom EU om förslagen till rättsakter påbörjas redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av förslagen har löpt ut. Utskottet vill betona att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan förlora i värde om prövningen inte kan genomföras innan rådet tagit ställning. Bakgrunden till denna kommentar är två subsidiaritetsprövningar som gjordes av skatteutskottet under 2016 (utl. 2015/16:SkU27 och utl. 2016/17:SkU19).

Utskottet konstaterar vidare att kommissionen i flera fall har underlåtit att genomföra en konsekvensanalys av det förslag som ska subsidiaritetsprövas. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningsens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ställs det höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås av unionen. Bakgrunden till denna kommentar är subsidiaritetsprövningarna som gjordes av skatteutskottet

under 2016 (utl. 2015/16:SkU27, utl. 2015/16:SkU28 och utl. 2016/17:SkU19).

Utskottet har också i flera utlåtanden uttalat att det finns brister i kommissionens underlag till förslagen utöver avsaknaden av konsekvensanalyser (utl. 2016/17:SkU17, utl. 2016/17:SkU18 och utl. 2016/17:SkU19). Brister i underlaget medför betydande svårigheter för utskottet att på ett korrekt sätt göra en bedömning i subsidiaritetsfrågan.

I samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns grund för det gör utskottet en proportionalitetsprövning. Kommissionen lämnade motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet prövade under den aktuella tidsperioden.

Informationen i IPEX användes vid något tillfälle, men den är i regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner och anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottet gjorde en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag till ändring av direktivet om kontroll och förvärv av vapen (KOM(2017) 750). Enligt utskottet gick flera av de föreslagna åtgärderna utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvande målet med dem. Dessa mål kunde enligt utskottet uppnås lika bra om medlemsstaterna ges större utrymme att inom direktivets ram själva bestämma de närmare åtgärder som ska vidtas. Utskottet föreslog mot denna bakgrund att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande, vilket riksdagen biföll.

Utskottets uppfattning är att kommissionens motiveringar i några fall varit alltför kortfattade. När det gäller direktivet om vapenkontroll ansåg utskottet att kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan borde ha varit mer utförlig och innehållit ett tydligare resonemang om hur kommissionen kommer fram till att de olika föreslagna åtgärderna är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

I yttrandet redogör utskottet för vilka av de förslag som utskottet prövat som innebär att kompetens överförs till EU. Utskottet anför vidare att förslagen om gränskontroller är en del av kampen mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism och att ett effektivt samarbete mellan medlemsstaterna och utbyte av information är en nödvändig hörnsten i ett väl fungerande gemensamt område för rättvisa och säkerhet. Det samarbete som finns på det straffrättsliga området sedan Lissabonfördraget trädde i kraft innebär att delar av den nationella kompetensen förs över till EU. Detta medför att lagstiftningen på EU-nivå stärks och att utrymmet för nationell lagstiftning minskar i motsvarande utsträckning. Utskottet anser att den överföring av kompetens som förslagen om straffrättsligt samarbete och gränskontroller

medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig.

Enligt utskottet är det dock viktigt att i synnerhet straff- och processrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska initieras om det står klart att en sådan lagstiftning bidrar med ett betydande mervärde. Utskottet anser också att det är viktigt att subsidiaritetsfrågan ges särskild uppmärksamhet när det handlar om förslag till lagstiftning inom det straff- och processrättsliga området. Rättsliga frågor, och i synnerhet straffrättsliga frågor, återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna. Dessa frågor utgör en central del av varje stats funktion och legitimitet och är därför av särskild betydelse för medlemsstaterna.

Sammanfattningsvis har ett omfattande lagstiftningsarbete bedrivits på flera områden, vilket också har lett till en betydande kompetensöverföring till EU och motsvarande inskränkning av den nationella kompetensen. Utskottets uppfattning är att subsidiaritetsprövningarna fungerar väl, men utskottet vill även framhålla att det är av största betydelse att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna beaktas och att kommissionen i sitt fortsatta lagstiftningsarbete tar hänsyn till medlemsstaternas synpunkter i dessa avseenden. Som också tidigare påpekats, senast i yttrande 2015/16:JuU4y, är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans, vilken kan vara svår att överblicka vid enskilda förslag.

Justitieutskottets kansli använder sig regelmässigt av IPEX, men anser att informationen ofta läggs ut för sent för att den ska kunna användas vid subsidiaritetsprövningen. Kansliets uppfattning är att man genom kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner har fått en bra översikt över de andra parlamentets uppfattningar vad gäller de aktuella förslagens överensstämmelser med subsidiaritetsprincipen.

Civilutskottets yttrande

När det gäller utfallet på olika politikområden är det, enligt civilutskottet, svårt att dra några säkra slutsatser. Utskottet noterar dock att etableringsrätt inte är det mest förekommande politikområdet vad gäller de lagstiftningsakter som utskottet har prövat sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, men att tre lagstiftningsakter inom detta politikområde har blivit föremål för två utlåtanden.

När det gäller utrymmet för nationella åtgärder till följd av förslag från EU hänvisar utskottet till ett tidigare yttrande till konstitutionsutskottet (2013/14:CU2y). Utskottet anförde att det av de två utlåtanden som lämnades under 2012 framgår att utskottet ansåg att utrymmet för nationella åtgärder skulle minska om lagstiftningsakterna genomfördes. Det gällde utlåtande 2011/12:CU21 där två utkast till lagstiftningsakter behandlades, nämligen förslaget till direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och förslaget till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse. Vidare gällde det utlåtande

2012/13:CU14 om kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder. I utlåtandet över kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (utl. 2015/16:CU25) uttalade utskottet att förslaget innebar en överföring av kompetens från medlemsstaterna till EU-nivå som samtidigt medförde en begränsning av medlemsstaternas handlingsutrymme på området. I utlåtandet över kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete (utl. 2015/16:CU26) ansåg utskottet att den föreslagna regleringen var mycket detaljerad och långtgående och att det inte fanns behov av en så långtgående reglering av nationella myndigheters befogenheter, utan att det i större utsträckning borde överlämnas till medlemsstaterna att på nationell nivå bestämma om sådana befogenheter.

Utskottet har tidigare framfört att det är svårt att uttala sig om hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till subsidiaritetsprincipen, framför allt på grund av att lagstiftningsakterna ännu inte hade lett till lagstiftning. Förslaget till direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut m.m. och förslaget till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse antogs i april 2014. När det gäller övriga lagstiftningsakter som har bedömts strida mot subsidiaritetsprincipen och som blivit föremål för utlåtanden pågår EU-förhandlingarna fortfarande. Utskottet konstaterar mot denna bakgrund att det finns ett begränsat underlag och att det alltså är svårt att uttala sig om den sammantagna utvecklingen. Civilutskottet anser att det är viktigt att utskotten följer upp färdigförhandlade lagstiftningsakter för att bedöma om de framförda subsidiaritetsinvändningarna kvarstår.

Utskottet har i fråga om två av utkasten som prövades under 2016 och som ledde till att utlåtanden lämnades gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet konstaterar att diskussioner om proportionalitet ofta förekommer vid subsidiaritetsprövningar och att proportionaliteten utgör en integrerad del av subsidiaritetsprövningen. Kommissionen har lämnat motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen i samtliga sju lagstiftningsakter som civilutskottet har granskat.

Civilutskottets kansli har av kammarkansliet uppmärksammat på tre lagförslag till ändringar i lagstiftningsakter där befogenheten är delad mellan EU och medlemsstaterna, men där kommissionen anser att den ändring som föreslås till sin natur utgör en exklusiv befogenhet. Någon inbjudan från kommissionen att inleda en subsidiaritetsprövning har inte inkommit i dessa ärenden. Frågan har aktualiserats i två fall under 2016 (KOM(2016) 317 och KOM(2016) 366) och i ett fall under 2017 (KOM(2017) 422). I samtliga tre fall har det handlat om ändringar i de förteckningar över nationella insolvensförfaranden, likvidationsförfaranden och förvaltare som finns i bilagor till förordningen om insolvensförfaranden. Som förordningen är utformad kan ändringar i förteckningen endast göras inom ramen för det

ordinarie lagstiftningsförfarandet. Förordningens politikområde är civilrättsligt samarbete, vilket är ett område där EU inte har exklusiv befogenhet. Förordningsförändringarna omfattas följaktligen av kravet på subsidiaritetsprövning.

Utskottet kan konstatera att någon subsidiaritetsprövning inte varit påkallad i de enskilda fallen, eftersom utfallet kan anses vara avgjort på förhand. Utskottet noterar att de aktuella förslagen till ändringar ger upphov till frågor om kommissionens befogenhet att avgöra om en ändring är exklusiv till sin natur och således inte behöver underställas subsidiaritetsprövning av de nationella parlamenten. Utskottet kan dock konstatera att den rutin som tillämpats inom Riksdagsförvaltningen ger riksdagen en möjlighet att genomföra en subsidiaritetsprövning om utskottet skulle anse att det finns skäl för det. Det innebär att en subsidiaritetsprövning kan komma att övervägas trots att den förslagsställande institutionen inte inbjuder till detta.

Civilutskottets kansli har använt sig av riksdagens representant för att t.ex. undersöka hur andra länder ställt sig till kommissionens förslag, och kansliet har alltid fått den information som efterfrågats. Utskottet har tidigare påtalat att det finns ett behov av att följa upp hur IPEX kan förbättras för att vara ett bättre stöd för de nationella parlamenten (2013/14:CU2y). Utskottet välkomnar därför att det på talmanskonferensen i Bratislava i april 2017 antogs en digital strategi för IPEX och dess genomförande. Syftet med strategin är att bidra till att utveckla och förbättra webbplatsen. Sverige har sedan våren 2017 en tjänsteman i IPEX styrelse och har tagit initiativ till en användarkonferens som Sverige kommer att stå värd för i mars 2018.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet kan konstatera att antalet subsidiaritetsprövningar (11) under 2016 är det högsta för utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Under 2015 behandlade utskottet tre lagstiftningsförslag. Att utskottet har prövat fler lagstiftningsförslag än föregående år kan förklaras av flyktingsituationen i Europa som under hösten 2015 ledde till att kommissionen presenterade meddelandet om en migrationsagenda för EU och meddelandet om en reform av det gemensamma Europeiska asylsystemet och ökade möjligheter för laglig inresa till Europa (KOM(2015) 240 och KOM(2016) 197).

Utskottet kan konstatera att politikområdena gränskontroll, asyl och invandring har en stark gränsöverskridande karaktär och att det därför är nödvändigt att ha ett effektivt samarbete på europeisk nivå och fann inte skäl att lämna något motiverat yttrande under året. Utskottet noterar vidare att kommissionens förslag om det s.k. blåkortsdirektivet presenteras som ett led i EU:s insatser för att utveckla en ny politik för laglig migration. Utskottet, som kan konstatera att förslaget medför en viss begränsning av medlemsstaternas möjligheter att utforma en egen politik på området, delar dock kommissionens bedömning att ett direktiv med ökad grad av harmonisering är rätt instrument

för att förbättra EU:s förmåga att locka till sig och behålla högkvalificerad kompetens.

Sju av förslagen ingick i förslag till ett reformerat gemensamt asylsystem inom EU (CEAS) och hade det övergripande syftet att uppnå en effektiv, rättvis och human asylpolitik. I två av de förslag som lagts fram inom reformen föreslås att två direktiv ersätts av förordningar. Utskottet konstaterar att övergången till förordningar innebär att bestämmelserna blir direktverkande och att utrymmet för nationella åtgärder således minskar. Utskottet konstaterar emellertid att Lissabonfördraget gav nya befogenheter åt europeiska institutioner att bl.a. upprätta ett gemensamt europeiskt asylsystem. Utskottet kan således inte se att de enskilda förslagen inneburit en minskning av utrymmet för nationella åtgärder utöver den befogenhetsfördelning som slagits fast genom Lissabonfördraget. Utskottet understryker samtidigt svårigheten i att bedöma den samlade effekt som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid en prövning av enskilda förslag. Detsamma gäller bedömningen av hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har inte explicit gjort någon bedömning av proportionaliteten i samband med prövningen av utkast till lagstiftningsakter. När det gäller frågan om kommissionens motiveringar konstaterar utskottet att kommissionen i samtliga fall redogjorde för sin syn på förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

En kontroll har gjorts i IPEX under 2016 av om andra länder har inlett en subsidiaritetsprövning eller lämnat ett motiverat yttrande. I utskottets prövningar under 2016 har emellertid inte någon information från IPEX eller från andra nationella parlament ingått. Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte i de aktuella subsidiaritetsprövningarna, men utskottets kansli har löpande kontakt med och får information från riksdagens representant vid EU:s institutioner vad gäller subsidiaritetsprövningar.

Utbildningsutskottets yttrande

Inledningsvis framhåller utbildningsutskottet att EU-samarbete inom utskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter.

Utskottet har fram t.o.m. december 2016 totalt prövat 17 utkast till lagstiftningsakter. Mot bakgrund av utskottets relativt begränsade erfarenhet av subsidiaritetsärenden och av att dessa få ärenden är fördelade på ett relativt stort antal politikområden kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser när det gäller utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-

förslag och hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har tidigare efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen och kan nu skönja en positiv utveckling. Utbildningsutskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

Vid de tre subsidiaritetsprövningar som utskottet gjorde under 2016 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkasten från webbplatsen IPEX, men fann informationen vara av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkasten. Utskottet har därmed intrycket av att den information som finns tillgänglig via webbsidan är begränsad. Utskottet kontakter riksdagens representant vid EU:s institutioner när detta bedöms relevant. Utbildningsutskottets allmänna uppfattning är att behandlingen av subsidiaritetsärenden har fungerat väl.

Trafikutskottets yttrande

Trafikutskottet välkomnar att konstitutionsutskottets uppföljning gör det möjligt för riksdagen att försäkra sig om att subsidiaritetsprincipen tillämpas på ett korrekt sätt och att besluten fattas på rätt nivå.

Trafikutskottet prövade näst flest förslag (15) under den aktuella perioden. I sammanhanget kan konstateras att utskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete. För att lösa gränsöverskridande problem inom beredningsområdet bedöms åtgärder på unionsnivå många gånger vara nödvändiga, vilket resulterar i ett förhållandevis stort antal subsidiaritetsprövningar. De senaste årens variation i fråga om antalet prövade förslag bör enligt utskottet ses i ljuset av valet till Europaparlamentet 2014 och det efterföljande arbetet med att tillsätta en ny EU-kommission, vilket rimligtvis påverkat antalet utkast till lagstiftningsakter som kommissionen antagit. Utskottet noterar att kommissionens arbete med bättre lagstiftning har resulterat i att kommissionen har en tydligare prioriteringslista och avsiktligt presenterar färre nya initiativ. Inom ramen för agendan om bättre lagstiftning har kommissionen även gjort ansträngningar för att förenkla den befintliga lagstiftningen och se till att den är mer ändamålsenlig, vilket kan förklara ökningen av antalet antagna utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets beredningsområde under 2016.

Eftersom utskottets beredningsområde är internationellt präglat med många gränsöverskridande frågor har viktiga delar av regelverken inom t.ex. luftfart och sjöfart sedan lång tid tillbaka fastställts i olika internationella forum. EU har därför getts betydande beslutskapacitet inom transportområdet, men även inom telekomområdet. Utskottet har tidigare framfört att beredningsområdets gränsöverskridande karaktär gör att det många gånger är lämpligt att fatta beslut på unionsnivå men att det likväl inte alltid behöver vara så. Utskottet

har i sammanhanget också betonat att beslut i möjligaste mån bör fattas så nära medborgarna och företagen som möjligt.

En genomgång visar att samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 har rört frågor där det redan finns lagstiftning på unionsnivå. Det har t.ex. varit fråga om upphävande, ändringar och omarbetning av lagstiftning. Utskottet konstaterar att utrymmet för nationella åtgärder därmed till viss del redan borde vara begränsat. Vidare borde utrymmet för nationella åtgärder rimligtvis minska i högre utsträckning när kommissionen antar nya initiativ än när den antar förenklingsinitiativ. I sammanhanget vill utskottet nämna kommissionens Refitprogram som innebär att kommissionen gör en översyn och identifierar belastningar, konsekvenser, brister och ineffektiva åtgärder i rådande lagstiftning. Sådana förslag borde ha en begränsad påverkan på utrymmet för nationella åtgärder, eventuellt t.o.m. öka handlingsutrymmet genom att minska den administrativa bördan. Utskottet konstaterar dock att även förenklingsinitiativ kan innebära omfattande ändringar och minskat nationellt handlingsutrymme. Nio av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 var utkast till förordningar, fem var utkast till direktiv och ett var utkast till beslut. En viss övervikt för utkast till förordningar kan alltså konstateras, vilka per definition är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därigenom verkar mer inskränkande på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder än direktiv.

I nio utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 föreslogs att kommissionen skulle ges befogenhet att anta delegerade akter. Delegerade akter har en lagstiftningsfunktion, vilket innebär att de per definition minskar utrymmet för nationella åtgärder. Utskottet anser att det i nuläget är relativt svårt att få en överblick över de delegerade akter som antagits inom utskottets beredningsområde. Utskottet ser därmed positivt på att EU-institutionerna har åtagit sig att upprätta ett register över delegerade akter.

Även om det nationella handlingsutrymmet oundvikligen minskar till följd av att gemensamma EU-bestämmelser införs har utskottet under den aktuella perioden men även sett över tid gjort bedömningen att merparten av kommissionens utkast till lagstiftningsakter har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen. Vidare har utskottet i olika sammanhang välkomnat och efterfrågat EU-åtgärder, t.ex. i fråga om Vitboken om EU:s framtid.

Utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen vid praktiskt taget varje prövning under den aktuella perioden, i varje fall när det funnits anledning. I sammanhanget kan återigen nämnas att alla utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 har rört frågor där det redan finns befintlig lagstiftning på unionsnivå. Att mer fokus läggs på proportionalitetsbedömningen allteftersom lagstiftningen på unionsnivå faller på plats borde vara en rimlig utveckling. Utskottet konstaterar dock att regeringen inte inkluderar någon proportionalitetsbedömning i de promemorior som tas fram som svar på utskottets

begäran om regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, något som försvårar för utskottets prövning i dessa fall.

En översiktlig genomgång av utskottets prövade utkast till lagstiftningsakter visar att kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen skiljer sig åt till omfattning och innehåll. Exempelvis framför kommissionen i utkastet till förordning om ändring av förordning om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå (KOM(2015) 667) endast följande knapphändiga subsidiaritetsmotivering: ”Förslaget behandlar stöd till nationella myndigheter som utför kustbevakningstjänster på nationell nivå och unionsnivå samt, i förekommande fall, på internationell nivå”. Utskottet vill även framhålla att kommissionen återkommande anger att medlemsstaterna inte kan lösa ett visst problem på egen hand men inte alltid utvecklar varför det är så. I stället förlitar sig kommissionen ibland på ett cirkelresonemang om att medlemsstaterna inte kan genomföra en åtgärd eftersom de inte har gjort det ännu, vilket inte lever upp till kommissionens nämnda ambition om att varje förslag ska åtföljas av en förbättrad subsidiaritetsmotivering. Vidare vill utskottet framhålla att kommissionen i enstaka fall hänvisar till att tillhörande arbetsdokument innehåller mer utförliga motiveringar; kommissionen är alltså inte helt konsekvent i fråga om var den väljer att redovisa sin motivering. Utskottet framhåller även vikten av att kommissionen underbygger sina motiveringar med konsekvensanalyser som omfattar såväl de långsiktiga effekterna som omfattningen av den föreslagna åtgärden.

Utskottet framhåller även att tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna upplevs som knapp. Enligt utskottet försvårar de korta ledtiderna möjligheterna till en god parlamentarisk förankring. I sammanhanget kan nämnas att de förslag som utskottet prövar ofta är tekniska till sin natur och i vissa fall relativt svårtillgängliga. Utskottet uppmärksammar även att tidsfristen för en subsidiaritetsprövning börjar löpa först när alla språkversioner finns tillgängliga, men att kommissionen allt som oftast inte presenterar någon plan för översättningsarbetet, trots att det är av stor vikt för de nationella parlamentens planering. Utskottet noterar även att perioden den 1–31 augusti inte innefattas i tidsfristen för subsidiaritetsprövningar och att någon motsvarande förlängning av tidsfristen inte äger rum i samband med det juluppehåll som de flesta nationella parlament har.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet har prövat flest utkast till lagstiftningsakter av alla utskott (125), vilket utgör 20 procent av alla utkast som prövats av riksdagen under denna period. Under 2016 prövade utskottet nio utkast. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Under 2015 prövade utskottet fem utkast till lagstiftningsakter. Inget av utkasten ledde till något utlåtande eller motiverat yttrande från utskottet.

Utskottet noterar att riksdagen håller på att se över arbetsformerna för EU-arbetet, däribland subsidiaritetsprövningen. Utskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning att det är angeläget att belysa om riksdagens arbete med EU-frågor bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och om formerna för arbetet är ändamålsenliga och ger bästa möjliga förutsättningar för riksdagen att fullgöra sina uppgifter (bet. 2015/16:KU16). I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att kunna ta del av utkast till lagstiftningsakter på ett tidigt stadium för att kunna utföra en subsidiaritetsprövning och eventuellt yttra sig innan förhandlingarna inom EU påbörjas.

När det gäller kommissionens motiveringar av subsidiaritetsprincipen i utkast till lagstiftningsakter har utskottet tidigare anfört följande (yttr. 2014/15: MJU1y):

Utskottet har i tidigare uppföljningar och senast vid uppföljningen hösten 2013 kommenterat kommissionens brist på motiveringar om förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Av de 21 subsidiaritetsärenden som utskottet prövade under 2013 saknades motivering i nio av kommissionens förslag. Utskottet anser att det är av yttersta vikt att kommissionen motiverar sina förslag utförligt med ett tydligt resonemang om hur den kommer fram till att den föreslagna förordningen är förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2016 saknades i ett fall motivering från kommissionen när det gäller subsidiaritetsprincipen. Under 2015 saknades det motivering i två fall. Utskottet vill återigen poängtera vikten av att kommissionen motiverar alla sina förslag när det gäller subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen prövar samtliga förslag som översänds till riksdagen enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft och fram t.o.m. den 31 december 2016 har riksdagen prövat totalt 623 förslag och lämnat totalt 59 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Detta innebär att riksdagen har haft invändningar mot 9 procent av alla förslag.

Under 2016 översände kommissionen 100 förslag, vilket var en markant ökning jämfört med 2015 då 21 förslag översändes. Riksdagen lämnade totalt 13 motiverade yttranden under 2016 (jämfört med 1 motiverat yttrande under 2015), varav 12 med anledning av förslag från kommissionen. Därutöver prövade riksdagen ett förslag från Europaparlamentet som överlämnades till riksdagen, men där det saknades en underrättelse om att förslaget översändes för subsidiaritetsprövning. Riksdagen lämnade på förslag av konstitutionsutskottet ett motiverat yttrande med anledning av förslaget från Europaparlamentet.

Sammantaget sedan Lissabonfördraget trädde i kraft grundade sig en majoritet av alla förslag som översändes för subsidiaritetsprövning på artikel

114 EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Förslagen återfinns inom de flesta av utskottens beredningsområden. Därefter följer förslag som rör jordbruk och fiskeri, transportpolitik och miljöpolitik. Inom området för frihet, säkerhet och rättvisa dominerar förslag som rör gränskontroll och straffrättsligt samarbete (bilaga 11).

Utskottet har inom ramen för sin uppföljning erhållit yttranden från totalt åtta utskott. Dessa innehåller värdefulla synpunkter för uppföljningen och är av avgörande betydelse för att uppföljningen ska kunna vara heltäckande.

Nästan hälften av de motiverade yttrandena från riksdagen under 2016 lämnades på förslag av skatteutskottet. Skatteutskottet prövade åtta förslag och lämnade sex motiverade yttranden. Förslagen rörde i huvudsak tillnärmning av lagstiftning grundad på artikel 115 i EUF-fördraget samt i några fall även området skatter och avgifter. Antalet ärenden i utskottet ökade under 2016, och ökningen kan enligt skatteutskottet ses som en följd av arbetet i OECD med det s.k. BEPS-programmet. Skatteutskottet framför en rad kritiska synpunkter i fråga om de subsidiaritetsprövningar som utskottet genomfört under 2016. Utskottet anser bl.a. att det funnits brister i fråga om underlagen till förslagen och att konsekvensanalyser saknades i vissa fall.

Finansutskottet, som prövade flest förslag under 2016 och lämnade ett förslag till motiverat yttrande, konstaterar att det pågått ett omfattande lagstiftningsarbete inom EU på finansmarknadsområdet, vilket inneburit att utrymmet för svensk lagstiftning minskat på området. Trafikutskottet, som prövade näst flest förslag och lämnade två förslag till motiverade yttranden under året, konstaterar att utskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete och att åtgärder på unionsnivå ofta bedöms vara nödvändiga för att lösa gränsöverskridande problem inom utskottets beredningsområde. Samtliga förslag som utskottet prövade under året rörde frågor där det redan fanns lagstiftning på EU-nivå, vilket innebar att utrymmet för nationella åtgärder därmed redan till viss del var begränsat. Socialförsäkringsutskottet konstaterar att antalet subsidiaritetsprövningar är det högsta för utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Utskottet konstaterar att politikområdena gränskontroll, asyl och invandring har en starkt gränsöverskridande karaktär och att det därför är nödvändigt att ha ett effektivt samarbete på EU-nivå. Socialförsäkringsutskottet har inte lämnat några förslag till motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Justitieutskottet, som lämnade ett förslag till motiverat yttrande under 2016, framhåller att förslagen om gränskontroller är en del av kampen mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism och att ett effektivt samarbete mellan medlemsstaterna är nödvändigt i ett väl fungerande gemensamt område för frihet och säkerhet. Enligt utskottets mening är det dock viktigt att subsidiaritetsfrågan ges särskild uppmärksamhet när det handlar om förslag till lagstiftning inom det straff- och processrättsliga området. Rättsliga frågor, och i synnerhet straffrättsliga frågor, återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna och utgör en central del av varje stats funktion och legitimitet och är därför av särskild betydelse för medlemsstaterna. På förslag

av civilutskottet lämnade riksdagen två motiverade yttranden varav ett gällde etableringsrätt och ett artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Flera av utskotten påpekar att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, vilket i sig innebär att handlingsutrymmet för att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland minskar.

Konstitutionsutskottet noterar att flera utskott framhåller att det förekommer att förhandlingarna inom EU om förslagen till rättsakter inleds redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av förslagen har löpt ut. Finansutskottet framhåller vidare att kommissionen i ett fall under 2017 under pågående subsidiaritetsprövning lämnade ett förslag som ändrade det förslag som var under prövning. Konstitutionsutskottet får mot denna bakgrund framhålla vikten av att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och att de inte föregriper utfallet av subsidiaritetsprövningen. De nationella parlamentens roll att kontrollera subsidiariteten riskerar annars att förlora i betydelse.

Trots det stora antalet prövade förslag har endast tre lett till ett gult kort sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket utgör knappt 0,5 procent av förslagen. Det första förslaget som ledde till ett gult kort var förslaget om den s.k. Monti II-förordningen som prövades av arbetsmarknadsutskottet under 2012. Detta förslag grundade sig på flexibilitetsklausulen (se bet. 2013/14:KU5). Det andra förslaget var förslaget till ny Europeisk åklagarmyndighet och prövades av justitieutskottet under 2013. Det förslaget rörde straffrättsligt samarbete (se bet. 2014/15:KU5). Under 2016 utfärdades ett gult kort i fråga om förslaget till det s.k. utstationeringsdirektivet (KOM(2016) 128). Förslaget rörde etableringsrätt och fri rörlighet och prövades av arbetsmarknadsutskottet. Något motiverat yttrande om förslaget lämnades dock inte av riksdagen.

Konstitutionsutskottet har flera gånger tidigare betonat värdet av kontakter och informationsutbyte mellan nationella parlament inom EU. Utskottet anser fortfarande att det krävs ett närmare samarbete mellan de nationella parlamenten för att säkra det effektiva utövandet av övervakningen av subsidiaritetsprincipen. I detta sammanhang vill utskottet återigen framhålla att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament. Flera av utskotten framhåller att de har goda erfarenheter av den möjlighet till informationsutbyte som riksdagens representant vid EU:s institutioner kan erbjuda.

Konstitutionsutskottet har även tidigare framfört att det finns en förbättringspotential i fråga om i vilken omfattning information läggs in i IPEX och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra parlament. Det är därför glädjande, som civilutskottet noterade, att en digital strategi för IPEX antogs under 2017. Syftet är att bidra till att utveckla och förbättra webbplatsen. Tidsfristen börjar dock löpa samtidigt för alla nationella parlament,

och därför är det inte säkert att någon information finns att tillgå under beredningen av ett subsidiaritetsärende.

När det gäller kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen kan en positiv utveckling skönjas. Endast ett mindre antal av förslagen som prövades under 2016 saknade helt motiveringar. Samtidigt varierar motiveringarna till såväl innehåll som omfattning. Konstitutionsutskottet, som vidhåller uppfattningen att uteblivna eller alltför kortfattade motiveringar försvårar för parlamenten att fullgöra sin fördragsenliga skyldighet att se till att subsidiaritetsprincipen följs, avser att bevaka frågan även i fortsättningen.

Konstitutionsutskottet har tidigare uttalat att ett visst mått av proportionalitetsbedömning kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen (bet. 2010/11:KU18). Konstitutionsutskottet konstaterar att det av utskottens yttranden framgår att det är tämligen vanligt förekommande att en proportionalitetsbedömning görs inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Finansutskottet har uttryckt önskemål om en redogörelse för konstitutionsutskottets syn på frågan om hur utskotten bör se på förslag där möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter föreslås och i vilken utsträckning sådana delar av ett förslag bör problematiseras vid subsidiaritetsprövningarna. Utskottet vill inte föregripa resultatet av den pågående EU-kommittén och begränsar sig nu till att erinra om vad det tidigare uttalat om att subsidiaritetsprövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – en åtgärd ska vidtas, inte huruvida åtgärden ska vidtas eller inte (bet. 2009/10:KU2).

Särskilt yttrande

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Vår principiella inställning till subsidiaritetsprincipen är att det förvisso är positivt att lagstiftning ska företas på lägsta möjliga ändamålsenliga nivå, men att systemet är konstruerat för att i det närmaste omöjliggöra verkningsfulla invändningar mot översända förslag. Vi vänder oss också principiellt mot att EU tillåts att successivt inteckna det nationella lagstiftningsutrymmet för varje rättsakt som träder i kraft.

Civilutskottet noterar att kommissionen flera gånger anser sig ha haft exklusiv befogenhet på områden med delad kompetens, vilket naturligtvis är helt oacceptabelt och vi menar att detta ställer höga krav på utskottens prövning av utkast till lagstiftningsakter. Vi beklagar också att kommissionen inte heller företog några förändringar i sitt förslag med anledning av det gula kort som trots allt ändå utfärdades under året.

Flera utskott påpekar också att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, vilket i sig innebär att handlingsutrymmet för att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland minskar. Detta menar Sverigedemokraterna är bekymmersamt och regeringen bör verka för att institutionerna inte överanvänder sin möjlighet att använda förordningar.

Med detta sagt kan i det aktuella ärendet konstateras att riksdagen lämnade totalt 13 motiverade yttranden under 2016 (jämfört med 1 motiverat yttrande under 2015), varav 12 med anledning av förslag från kommissionen. Därutöver prövade riksdagen ett förslag från Europaparlamentet som överlämnades till riksdagen, men där det saknades en underrättelse om att förslaget översändes för subsidiaritetsprövning.

Sverigedemokraterna finner det anmärkningsvärt att det funnits invändningar mot proportionalitetsprincipen i nio av dessa förslag och anser att detta med styrka talar för att proportionalitetsprövningen bör inta en betydligt mer framskjutande roll när subsidiaritetsprövningar genomförs i framtiden. Den proportionalitetsbedömning som utskottet tidigare har konstaterat kan göras inom ramen för subsidiaritetsprövningen innebär att föreslagna åtgärder inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Vi konstaterar att det är vanligt förekommande att av kommissionen föreslagna åtgärder går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå målen.

Utöver vad utskottet redan anfört om vikten av att EU:s institutioner respekterar tidsgränserna för de nationella parlamentens prövningar och inte inleder förhandlingar om och förändringar av översända förslag innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna löpt ut, samt att samordningen mellan nationella parlament kan förbättras, inte minst med avseende på IPEX,

noterar vi också finansutskottets farhågor rörande den allt mer omfattande användningen av genomförandeakter och delegerade akter.

Vidare har framkommit att skatteutskottet framfört en rad kritiska synpunkter i fråga om de subsidiaritetsprövningar som utskottet genomfört under 2016. Utskottet anser bl.a. att det funnits brister i fråga om underlagen till förslagen och att konsekvensanalyser saknades i vissa fall. Sverigedemokraterna menar att regeringen med kraft borde verka för att EU:s institutioner lämnar fullödiga underlag till de nationella parlamenten.

Det ankommer även på regeringen att, som trafikutskottet påpekar, inkludera en proportionalitetsbedömning i sina faktapromemorior. Underlåter regeringen detta försvåras utskottens möjlighet att göra adekvata prövningar.

BILAGA 1

Finansutskottets yttrande 2017/18:FiU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november 2017 yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som tagits fram inom konstitutionsutskottet. Finansutskottet yttrar sig till konstitutionsutskottet med anledning av detta.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Inom konstitutionsutskottet (KU) har tagits fram en promemoria daterad den 14 september 2017 om konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen 2017. Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål om förbättringar.

I konstitutionsutskottets promemoria redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2016 men avslutades först under våren 2017 ingår inte i den nu aktuella uppföljningen utan tas i stället upp vid nästa års uppföljning. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp senare genomförda subsidiaritetsprövningar. Årets uppföljning är den åttonde i ordningen.

Finansutskottets subsidiaritetsprövningar under 2016

Under 2016 prövade finansutskottet 16 utkast, flest av alla utskott, och lämnade ett utlåtande. I övriga 15 fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

De 16 utkast som prövades under 2016 var följande:

- KOM(2015) 701 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av stödprogrammet för strukturreformer för perioden 2017–2020 och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013 och (EU) nr 1305/2013
- KOM(2015) 648 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 avseende undantag för råvaruhandlare
- KOM(2015) 583 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel
- KOM(2015) 586 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 för att inrätta ett europeiskt insättningsgarantisystem
- KOM(2016) 56 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument i fråga om vissa datum
- KOM(2016) 57 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument, förordning (EU) nr 596/2014 om marknadsmissbruk och förordning (EU) nr 909/2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler med avseende på vissa datum
- KOM(2016) 202 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 258/2014 om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet inom finansiell rapportering och revision för perioden 2014–20
- KOM(2016) 388 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet för att stärka delaktigheten för konsumenter och andra slutanvändare av finansiella tjänster i utformningen av unionens politik på området finansiella tjänster för perioden 2017–2020
- KOM(2016) 461 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 345/2013 om europeiska riskkapitalfonder och förordning (EU) nr 346/2013 om europeiska fonder för socialt företagande
- KOM(2016) 450 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om ändring av direktiv 2009/101/EG
- KOM(2016) 551 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar *(ledde till ett motiverat yttrande, utl. 2016/17:FiU18)*

- KOM(2016) 557 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 99/2013 om programmet för europeisk statistik 2013–2017 genom en förlängning av programmet för perioden 2018–2020
- KOM(2016) 597 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 2015/1017 vad gäller förlängningen av löptiden för Europeiska fonden för strategiska investeringar liksom införandet av tekniska förstärkningar av den fonden och Europeiska centrumet för investeringsrådgivning
- KOM(2016) 582 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG, Euratom) nr 480/2009 om upprättande av en garantifond för åtgärder avseende tredje land
- KOM(2016) 583 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 466/2014/EU om beviljande av en EU-garanti till Europeiska investeringsbanken mot förluster vid lån och lånegarantier till projekt utanför unionen
- KOM(2016) 709 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1286/2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) vad gäller förordningens tillämpningsdag.

8 av de 16 utkasten innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden. 2 av de 16 utkasten var förslag till direktiv, 1 förslag till beslut och 13 var förslag till förordningar. Totalt avsåg 12 av förslagen ändringar av gällande förordningar eller direktiv. Kommissionen föreslog i sitt utkast om en prospektförordning (KOM(2015) 583) att ett direktiv skulle ersättas med en förordning.

I konstitutionsutskottets promemoria redovisas sex utkast under 2016 som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotiveringar (s. 55 f.). Ett av fallen är inom finansutskottets område, KOM(2016) 388 med förslag till förordning om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet för att stärka delaktigheten för konsumenter och andra slutanvändare av finansiella tjänster i utformningen av unionens politik på området finansiella tjänster för perioden 2017–2020. I utkastet finns följande motivering (KOM(2016) 388 s. 3):

Unionens program gör det möjligt att medfinansiera verksamhet som utförs av två stödmottagare för att stärka delaktigheten för konsumenter och andra slutanvändare, liksom berörda parter som företräder sina intressen på området finansiella tjänster. Förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen eftersom målen med förslaget inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Utvärderingen var särskilt positiv till unionens mervärde i det tidigare pilotprojektet och den förberedande åtgärden: nationella organisationer som hanterar alla typer av konsumentfrågor saknar fackexpertis och kan inte täcka in det breda spektrum av politikområden som rör finansiella tjänster. Det finns inte heller några liknande organisationer på EU-nivå.

Finansutskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Undantag för brådskande fall

I november 2016 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag om ändrad tillämpningsdag rörande faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare, Priip-produkter, (KOM(2016) 709). Förslaget innebar att rättsakten skulle tillämpas tolv månader senare än ursprungligen beslutat. Finansutskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Av förslagets ingress framgick att kommissionen ansåg att rådet borde tillämpa det undantag för brådskande fall som anges i artikel 4 i EU-fördragets protokoll (nr 1) om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. Undantaget innebär att rådet i motiverade fall kan bortse från den frist på åtta veckor, från det att ett förslag gjorts tillgängligt för de nationella parlamenten, som normalt gäller för när förslag till lagstiftningsakter tidigast får sättas upp på rådets dagordning för antagande.

Rättsakten antogs den 14 december 2016, och rådet tillämpade undantaget för brådskande fall.

Utlåtande 2016/17:FiU18 EU-förslag om europeisk statistik om personer och hushåll

I ett fall under 2016 ledde prövningen till att utskottet föreslog ett motiverat yttrande. I utlåtandet 2016/17:FiU18 subsidiaritetsprövade finansutskottet kommissionens förslag till förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar (KOM(2016) 551). Utskottets förslag till motiverat yttrande var följande (utl. 2016/17:FiU18 s. 10 f.):

Inledningsvis vill riksdagen framhålla sin uppskattning av att det genomförs ett arbete för att säkerställa att den officiella statistik som tillhandahålls inom EU är tillförlitlig, aktuell och av hög kvalitet så att beslutsfattare, företag och allmänhet kan fatta korrekta och faktabaserade beslut.

Riksdagen noterar dock att europeiska tidsanvändningsstudien och europeiska hushållsbudgetundersökningen, som i dag utförs på grundval av en informell överenskommelse och således är frivilliga för medlemsstaterna, föreslås bli tvingande för medlemsstaterna utan att kommissionen har anfört någon särskild motivering till behovet av just denna åtgärd.

Vidare vill riksdagen framhålla innebörden av uttrycket ”endast om och i den mån” i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. Enligt denna artikel ska unionen, på de områden där den inte har exklusiv kompetens, vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt riksdagen får det av orden ”endast om och i den mån” anses framgå att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitetskriterium och att det därav följer att den föreslagna

åtgärden inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. I en dom från 2002¹ har EG-domstolen (numera EU-domstolen) anfört följande när det gällde om ett direktiv hade antagits med hänsyn till subsidiaritetsprincipen, efter att först ha funnit att målet för den planerade åtgärden bättre kunde uppnås på gemenskapsnivå: ”Det skall för det andra konstateras att omfattningen av den åtgärd som vidtagits av gemenskapen i det förevarande fallet även uppfyller kraven enligt subsidiaritetsprincipen genom att den, vilket framgår av punkterna 122–141 i förevarande dom, inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen.”

Riksdagen gör mot denna bakgrund en prövning av om förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen och då särskilt de delar av förslaget som handlar om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att ändra de specifika ämnen som anges i bilaga I och genomförandeakter i syfte att specificera tekniska detaljer i de enskilda datauppsättningarna.

I det aktuella förslaget ges kommissionen rätt att anta såväl delegerade akter som genomförandeakter inom en rad olika områden. Kommissionen ges bl.a. befogenhet att anta delegerade akter för att ändra de specifika ämnen som ska ingå i undersökningarna. Detsamma gäller för att fastställa eller anpassa en flerårig löpande planering för åtta år för att samla in de uppgifter som omfattas av förordningen, vilket för riksdagen framstår som en lång period.

Den omfattning i vilken delegerade akter och genomförandeakter används framstår som olämplig, då förslaget innebär att kommissionen ges en lagstiftande roll där kommissionen på ett oförutsebart sätt kan komma att påverka förordningens framtida utformning och innehåll på ett sätt som i många avseenden normalt bör ligga på lagstiftare eller domstol. Således är det riksdagens uppfattning att förordningen i sin nuvarande utformning, och då särskilt den del av förslaget som handlar om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att ändra de specifika ämnen som anges i bilaga I och genomförandeakter i syfte att specificera tekniska detaljer i de enskilda datauppsättningarna, går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen och därmed inte är förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:29). Förslaget till rättsakt behandlas på EU-nivå, dvs. någon rättsakt har ännu inte antagits av rådet och Europaparlamentet.

Utskottets tidigare ställningstaganden

Som framgått ovan ansåg kommissionen att rådet borde tillämpa det undantag för brådiskande fall som anges i artikel 4 i EU-fördragets protokoll (nr 1) om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen i ett förslag om Priip-produkter, KOM(2016) 709. Finansutskottet mötte i en subsidiaritetsprövning 2013 detta undantag för brådiskande fall. Det gällde en ändring av förordning (EU) nr 260/2012 i fråga om övergången till EU-omfattande betalningar och autogireringar, KOM(2013) 937. Utskottet uppmärksammade fallet i ett yttrande till konstitutionsutskottet i uppföljningen av riksdagens tillämpning

¹ EG-domstolens dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Limited, REG 2002, s. I-11453.

av subsidiaritetsprincipen (yttr. 2014/15:FiU1y). Utskottet ansåg att det kunde finnas skäl för konstitutionsutskottet att kartlägga om undantaget åberopats i andra fall och om det i så fall påverkat subsidiaritetsprövningarna. Någon sådan kartläggning har inte gjorts. Däremot har konstitutionsutskottet betonat vikten av att subsidiaritetsprövningen kan genomföras innan förhandlingarna om förslagen inleds (bet. 2014/15:KU5 s. 75, bet. 2016/17:KU5 s. 55).

Utskottet påminde i yttrande 2016/17:FiU2y om vad utskottet anförde i sitt yttrande till KU i november 2015 (yttr. 2015/16:FiU1y) om att det kunde finnas skäl att utvärdera hur ofta resultatet av KU:s uppföljning behöver meddelas kammaren. Konstitutionsutskottet redovisar i betänkande 2016/17:KU5 s. 56 att enligt riksdagsordningen ska utskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Konstitutionsutskottet fann inte skäl att initiera någon utvärdering av hur ofta utskottet ska meddela kammaren sina iakttagelser.

I den subsidiaritetsprövning under hösten 2016 som nämns ovan (utl. 2016/17:FiU18) aktualiserades betydelsen av att utkast till lagstiftningsakter ger utrymme för att anta delegerade akter och genomförandeakter. Redan i förra årets yttrande till konstitutionsutskottet tog finansutskottet upp frågan. Finansutskottet ansåg att det kan vara av värde att KU i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen (yttr. 2016/17:FiU2y). Konstitutionsutskottet anförde att man vid nästa uppföljning, dvs. den nu aktuella, avsåg att överväga om frågan om vilken betydelse möjligheten i rättsakter till delegerade akter och genomförandeakter har haft vid subsidiaritetsprövningen bör tas upp inom ramen för uppföljningen. Frågan kommenteras dock inte i årets promemoria från konstitutionsutskottet.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet kan, när det gäller konstitutionsutskottets frågeställningar 1 och 2 om samlat utfall av subsidiaritetsprövningar, liksom tidigare konstatera att det pågått ett omfattande lagstiftningsarbete inom EU på finansmarknadsområdet. Detta har inneburit att utrymmet för svensk lagstiftning minskat på området. Samtidigt har dock subsidiaritetskontrollen inneburit att riksdagen har kunnat framföra sina synpunkter direkt till EU:s institutioner. Finansutskottet har tidigare observerat att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för förslag till direktiv. Av de 16 utkast som finansutskottet prövade under 2016 var 2 förslag till direktiv, 1 förslag till beslut och 13 förslag till förordningar. Kommissionen föreslog i sitt utkast om en prospektförordning (KOM(2015) 583) att ett direktiv skulle ersättas med en förordning. När formen förordning väljs framför formen direktiv minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att vid genomförandet anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland.

När det gäller KU:s fråga 3 om proportionalitetsbedömningar vill finansutskottet framhålla att i samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet ett proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen motiverar inte utskottet närmare sitt beslut. Således framgår det inte i dessa fall av besluten i vilken mån ett proportionalitetstest gjorts inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Beträffande kommissionens motiveringar vill finansutskottet betona vikten av att kommissionen fullödigt motiverar sina förslag med utgångspunkt i subsidiaritetsprincipen. Detta gäller både hela förslaget och mer specifikt för de delar av ett förslag som kan vara särskilt problematiska när det gäller subsidiaritetsprincipen.

IPEX används av finansutskottets kansli men tillför sällan någon relevant information vid subsidiaritetsprövningarna. Kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner, som främst sker på tjänstemannanivå, fungerar väl.

När det gäller övriga aspekter tog finansutskottet redan i förra årets yttrande upp delegerade akter och genomförandeakter. Finansutskottet ansåg att det kan vara av värde att KU i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen (yttr. 2016/17:FiU2y). Konstitutionsutskottet anförde att man vid nästa uppföljning, dvs. den nu aktuella, avsåg att överväga om frågan om vilken betydelse möjligheten i rättsakter till delegerade akter och genomförandeakter har haft vid subsidiaritetsprövningen bör tas upp inom ramen för uppföljningen. Frågan kommenteras dock inte i årets promemoria från konstitutionsutskottet. Finansutskottet skulle välkomna en redogörelse för konstitutionsutskottets syn på frågan hur utskotten bör se på utkast till lagstiftningsakter där möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter föreslås. En fråga är i vilken utsträckning sådana delar i ett förslag till rättsakt bör problematiseras vid subsidiaritetsprövningarna.

Utlåtande 2017/18:FiU7 om regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland behandlades av finansutskottet och riksdagen hösten 2017. Finansutskottet gjorde i utlåtandet iakttagelsen att kommissionen under pågående subsidiaritetsprövning lämnade ett förslag som ändrade det prövade förslaget. Det nya förslaget påverkade inte finansutskottets prövning av det liggande förslaget, men finansutskottet vill framhålla vikten av att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och inte föregriper utfallet av subsidiaritetsprövningen.

Stockholm den 7 november 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Maria Plass (M), Ingela Nylund Watz (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Niklas Wykman (M), Marie Granlund (S), Dennis Dioukarev (SD), Mats Persson (L), Niklas Karlsson (S), Björn Wiechel (S), Fredrik Schulte (M), Karin Rågsjö (V) och Larry Söder (KD).

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2017/18:SkU5y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som har redovisats i en promemoria som arbetats fram inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2017/18 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen den 1 januari–31 december 2016.

I yttrandet redovisar skatteutskottet sina kommentarer och bedömningar i fråga om konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt nuvarande 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottets uppföljning under hösten 2017 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), den 1 januari–31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Under perioden den 1 januari–31 december 2016 genomförde riksdagens utskott totalt 101 subsidiaritetsprövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningar fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Skatteutskottets subsidiaritetsprövningar

Skatteutskottet prövade under 2016 åtta utkast till lagstiftningsakter och lämnade sex utlåtanden.

Sju utkast grundade sig på artikel 115 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion. Tre utkast gällde harmonisering av indirekta skatter (artikel 113 i EUF-fördraget). Två av utkasten berörde således båda politikområdena.

Utlåtande 2015/16:SkU27

I utlåtande 2015/16:SkU27 subsidiaritetsprövade skatteutskottet kommissionens förslag om ändring av direktiv vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning.

Utskottet fann i sitt utlåtande att förslaget tagits fram på mycket kort tid och att kommissionen inte hade gjort någon konsekvensanalys av förslaget. Detta har motiverats med att förslaget huvudsakligen ansetts vara utformat som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) förslag till reglering av land-för-land-rapportering i åtgärd 13 i OECD:S handlingsplan Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). Dock ledde förhandlingar i rådet, som hölls under tiden för utskottets beredning, fram till ett kompromissförslag som ska vara mer i linje med OECD:s förslag. Mot bakgrund av att medlemsländerna, så som förhandlingarna visat, ansåg att det ursprungliga förslaget var för olikt OECD:s för att man skulle ställa sig bakom det, fann utskottet att det var än mer anmärkningsvärt att kommissionen inte hade gjort någon konsekvensanalys innan det ursprungliga förslaget lades fram. Denna underlåtenhet försvårar en bedömning av förslagets effekter i sådan grad att förslaget inte kan anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen. Utskottet noterade vidare att ordförandeskapet hade lagt fram ett förslag till Ekofinrådet den 8 mars 2016 om att medlemsländerna skulle enas om en politisk överenskommelse med stöd för kompromissförslaget, vilket också skedde. Medlemsländerna har i och med detta uttalat en politisk överenskommelse i rådet innan fristen för den nationella parlamentariska processen löpt ut.

Utskottet uttalade att man i detta sammanhang ansåg att rådet borde ha respekterat formerna för nationell parlamentarisk prövning bättre. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande.

Utlåtande 2015/16:SkU28

I utlåtande 2015/16:SkU28 subsidiaritetsprövade skatteutskottet kommissionens förslag till direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion.

Utskottet fann i sitt utlåtande att det är en hög politisk prioritering att motverka skatteflykt och skatteundandragande och därför var utskottet positivt

till förslaget syfte, dvs. att motverka skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion. Utskottet betonade dock att grundprincipen om skattesuveränitet för medlemsstaterna måste värnas när det gäller direkta skatter. Kommissionen har låtit bli att göra en konsekvensanalys av förslaget bl.a. med argumentet att det finns en stark koppling till OECD:s arbete med BEPS. Utskottet konstaterade dock att kommissionens förslag i stora delar gick längre eller saknade motsvarighet i OECD:s BEPS-förslag. Förslaget hade tagits fram på mycket kort tid, var mycket långtgående och innehöll många oklarheter. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ställs det höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås av unionen.

Utskottet ansåg att kommissionen inte tillräckligt motiverat att förslaget inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de angivna målen. Vid en samlad bedömning ansåg utskottet att kommissionens förslag måste anses oförenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utlåtande 2016/17:SkU16

I utlåtande 2016/17:SkU16 subsidiaritetsprövade skatteutskottet kommissionens förslag om en gemensam konsoliderad skattebas. Förslaget var en nylansering av förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (common consolidated corporate tax base) CCCTB. Kommissionen föreslog ett stegvis införande med ett första steg som inriktas på en harmonisering av skattebasen, en s.k. gemensam bolagsskattebas (common corporate tax base, CCTB) och därefter ett andra steg som innefattar ett förslag till konsolidering samt det administrativa ramverket, CCCTB. Det nu aktuella utlåtandet avsåg en subsidiaritetsprövning av det första steget, dvs. av rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas (CCTB).

Utskottet uttalade att man ville betona att grundprincipen om medlemsstaternas skattesuveränitet måste värnas när det gäller direkta skatter.

Utskottet konstaterade inledningsvis att de mål som angavs av kommissionen avsåg hela företagspaketet, dvs. båda de presenterade direktivförslagen, vilket gjorde det svårare för utskottet att bedöma om målen för respektive förslag i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaten eller bättre kan uppnås på unionsnivå. Företagsbeskattningen är nära integrerad med andra delar av skatteområdet och med medlemsstaternas politiska och ekonomiska förhållanden. Utskottet ansåg att företagsbeskattningen måste utformas på ett sådant sätt att det finns ett utrymme för varje enskild medlemsstat att beakta särskilda förutsättningar när det gäller näringslivsstruktur. Utskottet delade därför regeringens bedömning att medlemsstaten initialt är mer lämpad att avgöra hur företagsbeskattningen bör utformas. Förslaget innebär en stor inskränkning av medlemsstaternas

befogenhet på den direkta skattens område. Vad gäller möjligheten att motverka skatteflykt och skatteundandragande konstaterade utskottet att dessa frågor kan hanteras inom ramen för det nyligen antagna direktivet om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknaden. Dessa regler innehåller minimistandarder med en möjlighet för medlemsstaten att utforma bestämmelser efter nationella förutsättningar, som skulle gå förlorad vid ett införande av absoluta regler mot skatteflykt. Utskottet ansåg att kommissionens förslag inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utlåtande 2016/17:SkU17

I utlåtande 2016/17:SkU17 prövade skatteutskottet kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, (CCCTB).

Utskottet betonade i sitt utlåtande grundprincipen om att medlemsstaternas skattesuveränitet måste värnas när det gäller direkta skatter. Det faktum att de mål som anges avser hela företagspaketet, dvs. båda de presenterade direktivförslagen (CCCTB och CCTB), gjorde det svårare för utskottet att bedöma om målen för respektive förslag i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaten eller bättre kan uppnås på unionsnivå. Utskottet ansåg att företagsbeskattningen måste utformas på ett sådant sätt att det finns ett utrymme för varje enskild medlemsstat att beakta särskilda förutsättningar när det gäller näringslivsstruktur. Vad gäller utformningen av den föreslagna allokeringsnyckeln konstaterade utskottet att utfallet vid fördelningen av vinster beror på de nationella förutsättningarna i respektive medlemsstat och därför kommer att bli väldigt olika hos medlemsstaterna. Utskottet delade vidare regeringens bedömning att förslaget i många delar var vagt och oprecist utformat, svåröverskådligt och också innehöll oklarheter, t.ex. hur förslaget förhåller sig till redan ingångna skatteavtal och effekterna av att redovisningen är frikopplad från skattesystemet. Mot bakgrund av det anförda ansåg utskottet att kommissionens förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas inte kunde anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utlåtande 2016/17:SkU18

I utlåtande 2016/17:SkU18 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till rådets direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen.

Utskottet konstaterade att dubbelbeskattning är ett stort problem för företag med gränsöverskridande verksamhet och att det finns behov av att förbättra den befintliga tvistlösningsmekanismen vid dubbelbeskattning inom unionen. Frågor om direkt beskattning tillhör ett område som normalt inbegrips i medlemsstaternas suveränitet, och som endast i undantagsfall löses med en reglering på unionsnivå. Tvister om dubbelbeskattning löses normalt genom överenskommelser som är baserade på mellanstatliga skatteavtal eller i frågor om internprissättning genom Europeiska unionens skiljemannakonvention.

Utskottet konstaterade att förslaget i stor utsträckning bygger på den befintliga skiljemannakonventionen som är en mellanstatlig överenskommelse. Utskottet fann att det av kommissionens redogörelse inte kan anses klarlagt varför de problem som identifierats på tvistlösningsområdet måste lösas genom ett direktiv. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att förslaget i denna utformning är oförenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utlåtande 2016/17:SkU19

I utlåtande 2016/17:SkU19 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till rådets ändring av direktiv (EU) 2016/1164 om ändring vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer.

Utskottet uttalade inledningsvis att man är starkt kritisk till att tidsramarna för de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar inte respekteras. Enligt Lissabonprotokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen ska ett lagförslag vila under den åttaveckorsfrist som de nationella parlamenten har på sig att pröva subsidiaritetsfrågan, och får först därefter tas upp för vidare beredning.

Det slovakiska ordförandeskapet hade sedan kommissionen presenterade sitt förslag till ändringsdirektiv under rådets förhandlingar presenterat ett antal kompromissförslag med avsikten att kunna nå en allmän inriktning när det gäller det aktuella direktivet vid Ekofinrådets möte den 6 december 2016. Ordförandeskapet föreslog ändringar i kommissionens direktivförslag för att föra utformningen närmare OECD:s rekommendationer. Därmed hade underlaget för utskottets subsidiaritetsprövning blivit mindre relevant.

Utskottet uttalade att kommissionens direktivförslag är mycket komplext och svårbedömt. Förslaget innehåller en rad oklarheter, vilket bl.a. har sin grund i att det saknas en nödvändig konsekvensanalys. Bristerna i underlaget gör det svårt att bedöma relevansen av kommissionens motivering av att syftet med direktivet kan uppnås bättre på unionsnivå än på nationell nivå. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ställs det höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Utskottet delade mot denna bakgrund inte kommissionens bedömning i subsidiaritetsfrågan. Kommissionens motivering att direktivet inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå ändamålet med förslaget kunde därmed inte heller godtas. Utskottet ansåg att förslaget var oförenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utlåtanden före 2016

Utskottet lämnade under 2015 ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande (utl. 2014/15:SkU26). Riksdagen biföll förslaget. Subsidiaritetsprövningen avsåg ett förslag om obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar om beskattning. Utskottet hade inte någon invändning mot kommissionens bedömning att en ändamålsenlig information om förhandsbesked i gränsöverskridande skattefrågor och förhandsbesked om prissättning endast kan uppnås genom åtgärder på unionsnivå. Utskottet motsatte sig dock att förslaget i vissa stycken hade fått en utformning som gjorde att det gick längre än vad som var nödvändigt för att nå de eftersträlvade målen och att det därför inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Under 2014 lämnade utskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2013/14:SkU23 och utl. 2013/14:SkU35). Riksdagen biföll båda dessa förslag. Det första avsåg ett förslag om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater. Regeringen ifrågasatte om kommissionens förslag att införa en obligatorisk skatteflyktsregel var förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet noterade regeringens tveksamhet och ansåg att den del av kommissionens förslag som avsåg en obligatorisk skatteflyktsregel gick längre än vad som är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet ansåg att grundprincipen om skattesuveränitet för medlemsstaterna måste värnas när det gäller direkta skatter och ifrågasatte om gemensamma skatteflyktsbestämmelser skulle vara tydligare än nationella. Utskottet bedömde att förslaget gick längre än vad som var nödvändigt för att nå målen för den planerade åtgärden och att den del av förslaget som handlade om att införa en obligatorisk skatteflyktsregel stred mot subsidiaritetsprincipen. Det andra utlåtandet gällde ett förslag om en unionsrättslig ram för tullrättsliga överträdelser och sanktioner. I sitt ställningstagande anförde skatteutskottet att det delade regeringens ståndpunkt i fråga om förslaget, dvs. att den föreslagna rättsliga grunden artikel 33 i EUF-fördraget inte är korrekt och att kommissionen inte har visat att en reglering av gemensamma sanktionsskalor är nödvändig för att uppnå ett förstärkt tullsamarbete. Utskottet ansåg att det var tveksamt om delar av åtgärderna regleras bättre på EU-nivå än av medlemsstaterna och att förslaget därför i vissa delar inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet lämnade under 2013 ett utlåtande (utl. 2012/13:SkU33) gällande harmonisering av indirekta skatter som avsåg ett förslag om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för skatt på finansiella transaktioner. Regeringen var skeptisk till ett fördjupat samarbete om en skatt på finansiella transaktioner men instämde i kommissionens slutsats att förslaget var förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottets majoritet ansåg dock inte att förslaget var förenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande. Utskottet ansåg att förslagets anspråk på beskattning av aktörer som är verksamma i länder som

inte deltar i samarbetet var problematiskt, och bristen på klarhet när det gäller dessa beskattningsanspråk gjorde att förslaget bedömdes gå längre än vad som är nödvändigt för att nå målen för den planerade åtgärden. I utlåtandet fanns en reservation (MP, V). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag.

Under 2011 lämnade utskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2010/11:SKU37 och utl. 2011/12:SKU12). Riksdagen biföll båda dessa förslag. Det första utkastet som ledde till ett motiverat yttrande gällde förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (KOM(2011) 121) och grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget. Det andra utkastet grundade sig på artikel 113 i EUF-fördraget och innehöll förslag om en harmonisering av medlemsstaternas skatter på finansiella transaktioner (KOM(2011) 594).

Utskottets kommentarer

Utskottet redovisar följande kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor:

Fråga 1

Utskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar har under åren vanligtvis varit lågt. Under 2014 fanns en viss ökning som gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast medförde inte några utlåtanden. Under 2016 ökade antalet ärenden i utskottet. Av åtta ärenden utmynnade sex i motiverade yttranden. Ökningen kan ses som en följd av OECD:s arbete med BEPS-programmet.

Fråga 2

Vid en bedömning av de förslag som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 har några lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom dessa politikområden. Värt att notera är att det på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom andra politikområden.

Fråga 3

I samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns grund för det gör utskottet en proportionalitetsprövning. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen görs dock ingen motivering av detta i beslutet. Det framgår därför i dessa fall inte om en proportionalitetsprövning gjorts.

Fråga 4

Kommissionen lämnade motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet prövade under den nu aktuella tidsperioden.

Fråga 5

Informationen i IPEX användes vid något tillfälle, men den är i regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden. Detta är naturligt eftersom alla parlament i medlemsländerna arbetar inom samma tidsram. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner. Utskottet anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.

Fråga 6

Utskottet har ett flertal synpunkter på de subsidiaritetsprövningar som utskottet hanterade under 2016. Vid ett flertal tillfällen brast efterlevnaden av gällande regelverk från kommissionens sida. De brister som utskottet uppmärksammade berör bl.a. bristande respekt för att låta förslaget vila under de nationella parlamentens tidsfrist för subsidiaritetsprövningar, bristande underlag till förslagen som gör att det är svårt att bedöma konsekvenserna av ett förslag, och i vissa fall avsaknad av en konsekvensanalys, vilket medför svårigheter att göra en korrekt subsidiaritetsprövning. En del av dessa brister påpekades även i föregående års granskning. Utskottet vill mycket starkt understryka vikten av att tidsramarna för subsidiaritetsprövningen av ett förslag respekteras vad gäller kommissionens fortsatta behandling av förslaget inom EU. Enligt Lissabonprotokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen ska ett lagförslag vila under den åttaveckorsfrist som de nationella parlamenten har på sig att pröva subsidiaritetsfrågan, och får först därefter tas upp för vidare behandling.

Utskottet anser att formerna för nationell parlamentarisk prövning borde respekteras bättre. Det förekommer att förhandlingar inom EU om förslagen till rättsakter påbörjas redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av förslagen har löpt ut. Utskottet vill betona att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan förlora i värde om prövningen inte kan genomföras innan rådet tagit ställning. Bakgrunden till denna kommentar är två subsidiaritetsprövningar som gjordes av skatteutskottet under 2016 (utl. 2015/16:SkU27 och utl. 2016/17:SkU19).

I det första ärendet presenterade kommissionen den 28 januari 2016 ett paket med åtgärder för att motverka skattefusk. Kammarerna hänvisade det aktuella ärendet till skatteutskottet den 28 januari 2016. Tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande löpte ut den 30 mars 2016. Förslaget ansågs av kommissionen huvudsakligen vara utformat som OECD:s förslag till reglering av land-för-land-rapportering i BEPS åtgärd 13, och därför hade inte heller någon konsekvensanalys gjorts av förslaget. Förhandlingar skedde dock i rådet

under tidsfristen för de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar. Dessa förhandlingar ledde fram till ett kompromissförslag som skulle vara mer i linje med OECD:s förslag. Ordförandeskapet lade fram ett förslag till Ekofinrådet den 8 mars 2016 om att medlemsländerna skulle enas om en politisk överenskommelse med stöd för kompromissförslaget, vilket också skedde samma dag. Medlemsländerna har således uttalat en politisk överenskommelse i rådet innan fristen för den nationella parlamentariska processen löpt ut.

I det andra ärendet, som avsåg kommissionens förslag till rådets ändring av direktiv vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer, förekom följande. Kammaren hänvisade ärendet till skatteutskottet den 11 november 2016, och tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande löpte ut den 3 januari 2017. Det slovakiska ordförandeskapet presenterade, efter det att kommissionen presenterat sitt förslag till ändringsdirektiv, under rådets förhandlingar ett antal kompromissförslag med avsikten att kunna nå en allmän inriktning när det gäller direktivet vid Ekofinrådets möte den 6 december 2016. Ordförandeskapet föreslog således ändringar i kommissionens direktivförslag för att föra utformningen närmare OECD:s rekommendationer under den tid som de nationella parlamenten hade att subsidiaritetspröva förslaget. Därmed blev underlaget för utskottets subsidiaritetsprövning mindre relevant.

Utskottet konstaterar vidare att kommissionen i flera fall har underlåtit att genomföra en konsekvensanalys av det förslag som ska subsidiaritetsprövas. Mot bakgrund av att frågorna på direktbeskattningens område i princip är förbehållna medlemsstaternas nationella kompetens ställs det höga krav på att unionens lagstiftningsförslag är utformade på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan avgöra om målet för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås av unionen. Bakgrunden till denna kommentar är subsidiaritetsprövningarna som gjordes av skatteutskottet under 2016 (utl. 2015/16:SkU27, utl. 2015/16:SkU28 och utl. 2016/17:SkU19). Utskottet fann i utlåtande 2015/16:SkU27 att förslaget tagits fram på mycket kort tid och att kommissionen låtit bli att göra en konsekvensanalys av förslaget. Detta har motiverats med att förslaget huvudsakligen ansetts vara utformat som OECD:s förslag till reglering av land-för-land-rapportering i BEPS åtgärd 13. I utlåtande 2015/16:SkU28 fann utskottet att kommissionen även där låtit bli att göra en konsekvensanalys av förslaget bl.a. med hänvisning till att det finns en stark koppling till OECD:s arbete med BEPS. Utskottet konstaterade dock att kommissionens förslag i stora delar går längre än eller saknar motsvarighet i OECD:s BEPS-förslag. Utskottet konstaterade vidare att förslaget hade tagits fram på mycket kort tid, är mycket långtgående och innehåller många oklarheter. Även i utlåtande 2016/17:SkU19 konstaterar utskottet att kommissionens förslag innehåller en rad oklarheter, vilket bl.a. har sin grund i att det saknas en konsekvensanalys av förslaget. Utskottet har också i flera utlåtanden uttalat att det finns brister i

kommissionens underlag till förslagen utöver avsaknaden av konsekvensanalyser (utl. 2016/17:SkU17, utl. 2016/17:SkU18 och utl. 2016/17:SkU19). Brister i underlaget medför betydande svårigheter för utskottet att på ett korrekt sätt göra en bedömning i subsidiaritetsfrågan. I utlåtande 2016/17:SkU17 fann utskottet att kommissionens direktivförslag var mycket komplext och svårbedömt. Förslaget innehöll en rad oklarheter, vilka bl.a. hade sin grund i att det saknades en konsekvensanalys. Bristerna i underlaget gjorde det svårt att bedöma relevansen av kommissionens motivering för att syftet med direktivet kan uppnås bättre på unionsnivå än på nationell nivå. I utlåtande 2016/17:SkU18 avsåg subsidiaritetsprövningen kommissionens förslag till rådets direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen. Utskottet fann i detta utlåtande att det av kommissionens redogörelse inte kunde anses klarlagt varför de problem som identifierats på tvistlösningsområdet måste lösas genom ett direktiv. Mot denna bakgrund fann utskottet att förslaget var oförenligt med subsidiaritetsprincipen. Slutligen i utlåtande 2016/17:SkU17 som avsåg förslaget till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) uttalade utskottet att företagsbeskattningen måste utformas på ett sådant sätt att det finns ett utrymme för varje enskild medlemsstat att beakta särskilda förutsättningar i fråga om näringslivsstruktur. Utskottet fann, liksom regeringen, att förslaget i många delar var vagt och oprecist utformat, svåröverskådligt och också innehöll oklarheter, t.ex. hur förslaget förhåller sig till redan ingångna skatteavtal och effekterna av att redovisningen är frikopplad från skattesystemet. Mot denna bakgrund fann utskottet att förslaget var oförenligt med subsidiaritetsprincipen.

Stockholm den 7 november 2017

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Cecilia Widegren (M), Maria Strömkvist (S), Peter Persson (S), Olle Felten (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Rasmus Ling (MP), Lotta Finstorp (M), Anna Johansson (S), David Lång (SD), Mathias Sundin (L), Momodou Jallow (V), Larry Söder (KD), Erik Ezelius (S), Jörgen Warborn (M), Jamal El-Haj (S) och Staffan Danielsson (C).

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande 2017/18:JuU3y

Riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser som redovisas i en promemoria som utskottets kansli har upprättat.

Konstitutionsutskottets uppföljning gäller de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari-31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Justitieutskottet genomförde under den aktuella perioden åtta subsidiaritetsprövningar. Utskottet ansåg att ett av förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen och lämnade ett utlåtande. I övriga fall ansåg inte utskottet att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen.

Justitieutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar när det gäller konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottets nu aktuella uppföljning gäller perioden den 1 januari-31 december 2016 och avser de subsidiaritetsprövningar som ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande) under den aktuella tiden.

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen rymmer två delar, dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter, dels utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå.

Uppföljningen av riksdagens formella hantering av utkast till lagstiftningsakter gäller vilka subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen och vilka metoder som använts.

Uppföljningen av utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar avser främst utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. Uppföljningen består av sammanställningar av utfallet av subsidiaritetsprövningar på olika politikområden. Uppföljningarna kommer sedan på sikt att kunna relateras till hur utvecklingen av kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna har påverkat förutsättningarna för att uppfylla befintliga mål. I uppföljningen uppmärksammas om det t.ex. förekommer flera förslag som visserligen inte vart för sig innebär att subsidiaritetsprincipen träds förnär men som sammantagna kan peka på en tendens att subsidiaritetsprincipen är i fara. I uppföljningen lägger konstitutionsutskottet fokus på utfallet av subsidiaritetsprövningarna under 2016 och det sammantagna utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Justitieutskottets subsidiaritetsprövningar

Justitieutskottet prövade under 2016 åtta förslag till lagstiftningsakter. I ett fall ansåg utskottet att förslaget i flera delar stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande (utl. 2015/16:JuU26). Det rörde ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll och förvärv av vapen, (KOM(2015) 750). Den rättsliga grunden för förslaget var artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut, och ett motiverat yttrande skickades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:131).

I övriga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Det gällde följande förslag:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism, (KOM(2015) 625)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning nr 562/2006 (EG) vad gäller stärkandet av kontrollerna mot relevanta databaser vid de yttre gränserna, (KOM(2015) 670)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets rambeslut 2009/315/RIF vad gäller utbyte av information om tredjelandsmedborgare och vad gäller det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris), samt om upphävande av rådets beslut 2009/316/RIF, (KOM(2016) 7)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 vad gäller sekretariatet för övervakningskommittén för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), (KOM(2016) 113)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning och om upphävande av förordning (EG) nr 2007/2004, förordning (EG) nr 863/2007 och rådets beslut 2005/267/EG, (KOM(2015) 671)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller användningen av in- och utresesystemet, (KOM(2016) 196)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett in- och utresesystem som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av förordning (EG) nr 767/2008 och förordning (EU) nr 1077/2011, (KOM(2016) 194)

Av de åtta utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2016 gällde fyra gränskontroller och två straffrättsligt arbete. Ett utkast grundade sig på artikel 114, dvs. förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Övriga utkast gällde invandringspolitik (1), polissamarbete (1), och bedrägeribekämpning (1).

Det kan nämnas att utskottet under 2015 genomförde två subsidiaritetsprövningar och inte ansåg att något av dessa förslag stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Den formella hanteringen

Allmänt

Kansliet använder sig regelmässigt av IPEX för att se dels vilka parlament som prövar det aktuella förslaget, dels om något av parlamenten har lagt ut

information om prövningen. Ofta läggs information dock ut för sent för att den ska kunna användas vid subsidiaritetsprövningen. Utskottets kansli har även haft en kontinuerlig kontakt med riksdagens representant med EU:s institutioner. Kansliets uppfattning är att man genom kontakter vid riksdagens representant har kunnat få en bra översikt över de andra parlamentens uppfattningar vad gäller de aktuella förslagens överensstämmelser med subsidiaritetsprincipen.

Utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar

Justitieutskottet konstaterar att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att det handlar om att fastställa på vilken nivå, unionsnivå eller någon nationell nivå, den föreslagna åtgärden ska genomföras, och inte om den föreslagna åtgärden ska vidtas eller inte (se bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Justitieutskottet ansåg, som tidigare redovisats, att en av de åtta subsidiaritetsprövningar som gjordes under 2016 stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket var kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll och förvärv och innehav av vapen (KOM(2016) 750, utl. 2015/16:JuU26).

Sammanfattningsvis ansåg utskottet att förslaget på ett övergripande plan visserligen var förenligt med subsidiaritetsprincipen, men att det samtidigt i flera delar stred mot denna princip. Enligt utskottet gick flera av de föreslagna åtgärderna utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträvande målet med dem. Dessa mål kan enligt utskottet uppnås lika bra om medlemsstaterna ges större utrymme att inom direktivets ram själva bestämma de närmare åtgärder som ska vidtas. Utskottet gjorde således en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Utskottet föreslog mot denna bakgrund att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (SD). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:131).

Kommissionens motiveringar i subsidiaritetsfrågan

Kommissionen var förslagsställare i alla de åtta ärenden som utskottet prövade under perioden.

Utskottets uppfattning är, liksom tidigare år (se yttr. 2015/16:JuU4y), att kommissionens motiveringar i några fall varit alltför kortfattade. Vidare är det viktigt att det klart framgår hur kommissionen har resonerat för att komma fram till att förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

När det gäller kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (KOM (2016) 750) ansåg utskottet att förslaget i vissa delar var otydligt och ofullständigt, vilket gjorde subsidiaritetsprövningen svårare. Utskottet ansåg att kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan borde vara mer utförlig och innehålla ett

tydligare resonemang om hur man kommer fram till att de olika föreslagna åtgärderna är förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utvecklingen av kompetensfördelningen mellan medlemsstaterna och EU

Gränskontroll, polissamarbete och invandringspolitik

Utskottet prövade under 2016 fyra utkast till lagstiftningsförslag som rörde gränskontroll. Tre av förslagen innebär inte att någon nationell kompetens överlämnas till EU. Det fjärde förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning och om upphävande av förordning (EG) nr 2007/2004, förordning (EG) nr 863/2007 och rådets beslut 2005/267/EG, (KOM(2015) 671), berör två politikområden, gränskontroll och invandringspolitik, och innebär att viss nationell kompetens överlämnas till EU.

Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett in- och utresesystem som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av förordning (EG) nr 767/2008 och förordning (EU) nr 1077/2011, (KOM(2016) 194), berör två politikområden, gränskontroll och polissamarbete. Förslaget innebär inte att någon nationell kompetens överförs till EU.

Straffrättsligt samarbete

Det straffrättsliga samarbetet inom unionen ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegriper en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på vissa områden. Om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polisarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, får EU genom minimidirektiv fastställa minimiregler om t.ex. straffrättsliga förfaranden. I dessa minimiregler ska skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas (artikel 82 i EUF-fördraget).

EU får genom direktiv även fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom området med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag. Detsamma gäller om det är nödvändigt att säkerställa ett effektivt genomförande av unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder (artikel 83 i EUF-fördraget).

Förslaget om direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism grundar sig på artiklarna 83.1 och 82.2 c i EUF-fördraget. Syftet med förslaget är att fastställa minimiregler för definitioner av straffbara gärningar samt påföljder och sanktioner på området för terroristbrott, brott med anknytning till en

terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet, samt särskilda åtgärder för skydd av och hjälp till offer för terrorism. Förslaget medför att nationell kompetens överförs till EU.

Artikel 114

Utskottet lämnade, som redan redovisats, ett utlåtande om kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (KOM(2016) 750, utl. 2015/16:JuU26). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut, och ett motiverat yttrande skickades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:131). Den rättsliga grunden för förslaget är artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Förslaget innebär att nationell kompetens överlämnas till EU.

Bedrägeribekämpning

Gällande förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 vad gäller sekretariatet för övervakningskommittén för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) (KOM(2016) 113), föreslogs kommissionen tillhandahålla övervaknings-kommitténs sekretariat istället för Olaf. Ingen nationell kompetens överlämnas till EU.

Utskottets inställning

Förslagen om gränskontroller är en del av kampen mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism, och ett effektivt samarbete mellan medlemsstaterna och utbyte av information är en nödvändig hörnsten i ett väl fungerande gemensamt område för rättvisa och säkerhet. Det samarbete som finns på det straffrättsliga området efter Lissabonfördragets ikraftträdande innebär att delar av den nationella kompetensen förs över till EU. Detta medför att lagstiftningen på EU-nivå stärks och att utrymmet för nationell lagstiftning minskar i motsvarande utsträckning. Utskottet anser att den överföring av kompetens som förslagen om straffrättsligt samarbete och gränskontroller medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig.

Enligt utskottet är det dock viktigt att i synnerhet straff- och processrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska initieras om det står klart att en sådan lagstiftning bidrar med ett betydande mervärde. Utskottet anser också att det är viktigt att subsidiaritetsfrågan ges särskild uppmärksamhet när det handlar om förslag till lagstiftning inom det straff- och processrättsliga området. Rättsliga frågor, och i synnerhet straffrättsliga frågor, återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna. Dessa frågor utgör en central del av varje stats funktion och legitimitet och är därför av särskild betydelse för medlemsstaterna.

Sammanfattningsvis har ett omfattande lagstiftningsarbete bedrivits på flera områden, vilket också har lett till en betydande kompetensöverföring till

EU och motsvarande inskränkning av den nationella kompetensen. Utskottets uppfattning är att subsidiaritetsprövningarna fungerar väl, men utskottet vill även framhålla att det är av största betydelse att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna beaktas och att kommissionen i sitt fortsatta lagstiftningsarbete tar hänsyn till medlemsstaternas synpunkter i dessa avseenden. Som också tidigare påpekats (senast i yttr. 2015/16:JuU4y), är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans, vilken kan vara svår att överblicka vid enskilda förslag.

Stockholm den 26 oktober 2017

På justitieutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Patrick Reslow (-) och Sultan Kayhan (S).

BILAGA 4

Civilutskottets yttrande 2017/18:CU3y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisats i en promemoria utarbetad inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet önskar särskilt att utskotten kommenterar och gör bedömningar när det gäller vissa angivna frågor.

Uppföljningen under riksmötet 2017/18 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari–31 december 2016.

Civilutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar när det gäller konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2017/18 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari–31 december 2016. Uppföljningen avser dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter som översänts för subsidiaritetskontroll, dels utfallen på en övergripande nivå av de genomförda subsidiaritetskontrollerna.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar.

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande

Civilutskottet prövade samtliga sju förslag till lagstiftningsakter som hänvisades till utskottet för subsidiaritetsprövning under 2016. Under 2015 gjordes inga subsidiaritetsprövningar. När det gäller utskottets formella hantering av subsidiaritetsprövningar hänvisas till bilaga 1.

Civilutskottet subsidiaritetsprövade följande EU-förslag under 2016.

- KOM(2015) 634 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll
- KOM(2015) 635 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor
- KOM(2016) 106 Förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden
- KOM(2016) 107 Förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap
- KOM(2016) 283 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen
- KOM(2016) 411 Förslag till rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsfrågor och frågor om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning)
- KOM(2016) 198 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer.

I fem ärenden, KOM(2015) 634, KOM(2015) 635, KOM(2016) 106, KOM(2016) 107 och KOM(2016) 411, ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. I två ärenden lämnade utskottet ett utlåtande under 2016. I utlåtande 2015/16:CU26 prövade civilutskottet kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete (KOM(2016) 283), och i utlåtande 2015/16:CU25 prövade civilutskottet kommissionens förslag till ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (KOM(2016) 198). Utskottet ansåg att båda lagstiftningsakterna stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att

riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets båda förslag.

Tre av förslagen till lagstiftningsakter som prövades 2016 gällde civilrättsligt samarbete, och lika många grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. En lagstiftningsakt gällde etableringsrätt.

Av de två utlåtanden som lämnades under 2016 gällde en lagstiftningsakt politikområdet tillnärmning av lagstiftning och en lagstiftningsakt etableringsrätt.

Utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft

Totalt har civilutskottet prövat 35 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2016. Av dessa gällde 14 utkast förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, och elva rörde civilrättsligt samarbete. Sju utkast innehöll förslag om etableringsrätt, och två utkast grundade sig på artikel 67 i EUF-fördraget. Enligt denna artikel ska unionen underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden på det civila området. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), socialpolitik (1), konsumentskydd (1) och flexibilitetsklausulen (1).

Totalt fyra utkast berörde flera politikområden. Utskottet noterar i det här sammanhanget att det främst är politikområdena tillnärmning av lagstiftning och civilrättsligt samarbete som har förenats med andra politikområden t.ex. etableringsrätt, fri rörlighet för unionsmedborgare och ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden.

Utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har civilutskottet lämnat fem utlåtanden, varav fyra lett till motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades på begäran av en minoritet i civilutskottet under 2011 (utl. 2011/12:CU11) och avsåg kommissionens förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (KOM(2011) 635). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Riksdagen biföll dock utskottsmajoritetens förslag om att lägga utlåtandet till handlingarna.

Det andra utlåtandet, som lämnades under 2012 (utl. 2011/12:CU21), behandlade två utkast till lagstiftningsakter. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning (KOM(2011) 778) och kommissionens förslag till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse (KOM(2011) 779). Dessa förslag gällde politikområdena etableringsrätt och tillnärmning av lagstiftning. Det tredje utlåtandet (utl. 2012/13:CU14), som lämnades under 2012, avsåg kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande

åtgärder (KOM(2012) 614). Förslaget berörde området socialpolitik. Som redovisats ovan har utskottet lämnat två utlåtanden under 2016, där förslaget om ny konsumentskyddsförordning avsåg tillnärmning av lagstiftning (KOM (2016) 283) och förslaget om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer gällde etableringsrätt (KOM(2016) 198).

När det gäller utfallet på olika politikområden är det svårt att dra några säkra slutsatser. Civilutskottet kan i detta sammanhang notera att politikområdet etableringsrätt inte är det mest förekommande politikområdet vad gäller de lagstiftningsakter som civilutskottet har prövat sedan Lissabonfördraget trädde ikraft, men att tre lagstiftningsakter inom detta politikområde har blivit föremål för två utlåtanden.

Utrymmet för nationella åtgärder till följd av förslagen från EU och upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Som framgått ovan har civilutskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft lämnat fem utlåtanden, varav fyra lett till motiverade yttranden. I ett tidigare yttrande till konstitutionsutskottet (2013/14:CU2y) har utskottet bl.a. anfört att det av de två utlåtanden som lämnades under 2012 framgår att utskottet ansåg att utrymmet för nationella åtgärder skulle minska om lagstiftningsakterna genomfördes. Det gällde utlåtande 2011/12:CU21 där två utkast till lagstiftningsakter behandlades, nämligen förslaget till direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och förslaget till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse. Vidare gällde det utlåtande 2012/13:CU14, om kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder.

I prövningsutlåtandet över kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (utl. 2015/16:CU25) uttalade utskottet att förslaget innebar en överföring av kompetens från medlemsstaterna till EU-nivå som samtidigt medförde en begränsning av medlemsstaternas handlingsutrymme på området.

I prövningsutlåtandet över kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete (utl. 2015/16:CU26) ansåg utskottet att den föreslagna regleringen var mycket detaljerad och långtgående och att det inte fanns behov av en så långtgående reglering av nationella myndigheters befogenheter, utan att det i större utsträckning borde överlämnas till medlemsstaterna att på nationell nivå bestämma om sådana befogenheter.

Bedömning av den sammantagna utvecklingen på området

Utskottet har tidigare framfört att det är svårt att uttala sig om hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till subsidiaritetsprincipen. Enligt utskottet berodde det framförallt på att lagstiftningsakterna vid det tillfället ännu inte hade lett till lagstiftning

(2012/13:CU2y). Förslaget till direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och förslaget till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse antogs i april 2014 och publicerades i Europeiska unionens officiella tidning (EUT) i maj 2014. De svenska lagändringarna för genomförandet av lagstiftningsakterna trädde i kraft i juni 2016¹. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till lag om tillsyn över företag av allmänt intresse i fråga om revision och ändringar i bl.a. revisorslagen, aktiebolagslagen och revisionslagen. När det gäller övriga lagstiftningsakter som har bedömts strida mot subsidiaritetsprincipen och som blivit föremål för utlåtanden pågår EU-förhandlingarna fortfarande.

Utskottet konstaterar mot denna bakgrund att det finns ett begränsat underlag och att det alltjämt är svårt att uttala sig om den sammantagna utvecklingen. Civilutskottet anser, i likhet med konstitutionsutskottets uttalande i betänkande 2016/17:KU5, att det är viktigt att utskotten följer upp färdigförhandlade lagstiftningsakter för att bedöma om de framförda subsidiaritetsinvändningarna kvarstår.

Utförda proportionalitetsbedömningar inom ramen för subsidiaritetsprövningen

Utskottet har i de två utlåtanden som lämnades under 2016 gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet kan konstatera att diskussioner om proportionalitet ofta förekommer vid subsidiaritetsprövningar och att proportionaliteten utgör en integrerad del av subsidiaritetsprövningen.

I utlåtande 2015/16:CU26 om kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbetet uttalade utskottet att ett antal av kommissionens förslag gick utöver vad som är nödvändigt för att nå de angivna målen och att de stred mot proportionalitetsprincipen. I utlåtande 2015/16:CU25 prövade civilutskottet kommissionens förslag till ändring av ett direktiv vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer. Utskottet gjorde bedömningen att upprättandet av en förteckning över jurisdiktioner som inte följer standarder för god förvaltning i skattefrågor är en åtgärd på skatteområdet som är så ingripande att beslut i frågan bör beslutas av medlemsstaterna i rådet. Utskottet ansåg att förslaget i denna del gick utöver vad som är nödvändigt för att nå de angivna målen och att det därför fick anses strida mot proportionalitetsprincipen.

Kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen

Kommissionen har lämnat motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen i samtliga sju lagstiftningsakter som civilutskottet har granskat. Utskottet har

¹ Se prop. 2015/16:162, 2015/16:CU21, rskr 2015/16:236.

inte haft några synpunkter på kommissionens motiveringar i de fall utskottet bedömt att förslaget till lagstiftning är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner och inhämtande av information från IPEX och andra parlament

Civilutskottets kansli har använt sig av riksdagens representant för att t.ex. undersöka hur andra länder ställt sig till kommissionens framlagda förslag. Kansliet har alltid fått den information som efterfrågats.

När det gäller IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange) är kansliets iakttagelse att det endast i undantagsfall framgår av IPEX hur andra parlament ställer sig till ett förslag. Inte sällan saknas information från många medlemsländer vid den tidpunkt som är relevant för utskottets prövning och ställningstagande. Därtill lämnas ofta befintlig information på medlemslandets språk, och om detta inte är något av de s.k. arbetsspråken kan den därför vara svårtillgänglig.

Utskottet har i ett tidigare yttrande till konstitutionsutskottet påtalat att det finns ett behov av att följa upp hur IPEX kan förbättras för att vara ett bättre stöd för de nationella parlamenten (2013/14:CU2y). Utskottet välkomnar därför att det på talmanskonferensen i Bratislava i april 2017 antogs en digital strategi för IPEX och dess genomförande. Syftet med strategin är att bidra till att utveckla och förbättra webbplatsen. Sverige har sedan våren 2017 en ledamot i IPEX styrelse och har tagit initiativ till en användarkonferens som Sverige kommer att stå värd för i mars 2018.

Utskottets övriga kommentarer

Civilutskottets kansli har av kammarkansliet uppmärksammat på tre lagförslag till ändringar i lagstiftningsakter där befogenheten är delad mellan EU och medlemsstaterna, men där kommissionen anser att den ändring som föreslås till sin natur utgör en exklusiv befogenhet. Någon inbjudan från förslagställande institution (dvs. kommissionen) att inleda en subsidiaritetsprövning har därför inte inkommit i dessa ärenden. Frågan har aktualiserats i två fall under 2016, KOM(2016) 317 och KOM(2016) 366, och i ett fall under 2017, KOM(2017) 422. I samtliga tre fall har det handlat om ändringar i de förteckningar över nationella insolvensförfaranden, likvidationsförfaranden och förvaltare som finns i bilagorna A och B till förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden. I förteckningarna anges vilka nationella insolvensförfaranden m.m. som uppfyller villkoren i förordningen och på vilka förordningen är tillämplig. En ändring görs efter en begäran av den berörda medlemsstaten och efter prövning av kommissionen att det nationella insolvensförfarandet uppfyller villkoren i förordningen.

Så som förordningen är utformad kan ändringar i förteckningen endast göras inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Förordningens politikområde är civilrättsligt samarbete, vilket är ett område där EU inte har

exklusiv befogenhet. Förordningsändringarna på detta politikområde omfattas följaktligen av kravet på subsidiaritetsprövning. I det senaste förslaget, KOM(2017) 422, utvecklar kommissionen skälen till varför en subsidiaritetsprövning enligt kommissionens uppfattning inte är tillämplig i detta fall.

Syftet med det här förslaget är dock endast att ändra bilagan för att korrekt återge innehållet i nationella meddelanden och att anpassa bilagan med förteckningar över nationella förfaranden på området. Dessa ändringar påverkar inte några av de skyldigheter och regler som anges i själva förordningen. Så länge förordningens materiella bestämmelser förblir oförändrade påverkar ändringar av bilaga A i förordningen inte uppsättningen av materiella regler. Sådana ändringar kan endast göras av unionslagstiftaren och inte av medlemsstaterna. Följaktligen är ändringar av den bilagan till sin natur en exklusiv befogenhet och således inte föremål för subsidiaritetsprövning och förfarandet för förhandsgranskning som anges i protokoll nr 2 till fördragen, eftersom subsidiaritetsprincipen inte är tillämplig i den aktuella situationen.

Utskottet kan konstatera att någon subsidiaritetsprövning inte varit påkallad i de enskilda fallen, eftersom utfallet av en sådan kan anses vara avgjord på förhand. Utskottet noterar att de aktuella förslagen till ändringar ger upphov till frågor om kommissionens befogenhet att avgöra om en ändring – inom ett område där befogenheten är delad – är exklusiv till sin natur och således inte behöver underställas subsidiaritetsprövning av de nationella parlamenten.

Utskottet kan dock konstatera att den rutin som tillämpats inom Riksdagsförvaltningen i dessa tre ärenden ger riksdagen en möjlighet att genomföra en subsidiaritetsprövning, om utskottet skulle anse att det finns skäl för det. Det innebär att en subsidiaritetsprövning kan komma att övervägas trots att den förslagsställande institutionen inte inbjuder till detta.

Stockholm den 26 oktober 2017

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Hillevi Larsson (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Thomas Finnborg (M), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Lars Beckman (M), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Nooshi Dadgostar (V), Maria Strömkvist (S) och Solveig Zander (C).

BILAGA

Sammanställning av utskottets formella hantering av subsidiaritetsprövningar under 2016

Civilutskottet prövar alla rättsakter som hänvisas till utskottet för subsidiaritetsprövning. Utskottets kansli har upprättat promemorior i samtliga ärenden och använder sig av den tvåstegsmodell som konstitutionsutskottet hänvisar till i sin promemoria.

KOM(2015) 634

Förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll

Förslaget förhandlas fortfarande inom EU.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 13 januari 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 8 mars 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 9 februari 2016 och ansåg den 25 februari 2016 att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen (civilutskottets prot. 2015/16:14 § 6).

KOM(2015) 635

Direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor

Förslaget förhandlas fortfarande inom EU.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 13 januari 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 8 mars 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 9 februari 2016 och ansåg den 25 februari 2016 att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen (civilutskottets prot. 2015/16:14 § 7).

KOM(2016) 106

Förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden

Rättsakten antogs den 24 juni 2016.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 16 mars 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 10 maj 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 14 april 2016 och ansåg samma dag att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen (civilutskottets prot. 2015/16:17 § 3).

KOM(2016) 107

Förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap

Rättsakten antogs den 24 juni 2016.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 16 mars 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 10 maj 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 14 april 2016 och ansåg samma dag att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen (civilutskottets prot. 2015/16:17 § 3).

KOM(2016) 283

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen

Förslaget förhandlas fortfarande inom EU.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 8 juni 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 1 september 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 9 juni 2016. Den 16 juni föreslog utskottet i sitt utlåtande (2015/16:CU26) att riksdagen skulle lämna ett motiverat

yttrande (civilutskottets prot. 2015/16:24). Riksdagen biföll utskottets förslag den 22 juni 2016 (rskr 2016/17:67).

KOM(2016) 411

Förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsfrågor och frågor om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning)

Förslaget förhandlas fortfarande inom EU.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 1 september 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 3 oktober 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen på sammanträdet den 15 september 2016 och ansåg samma dag att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen (civilutskottets prot. 2016/17:1 § 2).

KOM(2016) 198

Direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer

Förslaget förhandlas fortfarande inom EU.

Subsidiaritetsprövningen

Kammaren hänvisade den 22 april 2016 kommissionens förslag till civilutskottet för subsidiaritetsprövning. Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande gick ut den 15 juni 2016. Utskottet inledde subsidiaritetsprövningen vid sammanträdet den 26 april 2016. Utskottet fortsatte subsidiaritetsprövningen vid sammanträdet den 19 maj 2016. Den 26 maj föreslog utskottet i utlåtande 2015/16:CU25 att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande (civilutskottets prot. 2015/16:22 § 3). I utlåtandet finns en reservation (V). Riksdagen biföll utskottets förslag den 22 juni 2016 (rskr 2016/17:130).

BILAGA 5

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2017/18:SfU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser de gjort i en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. som ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag eller utlåtande med förslag till motiverat yttrande) eller i kammaren (motiverat yttrande), under tiden den 1 januari–31 december 2016.

Socialförsäkringsutskottet genomförde under denna period elva subsidiaritetsprövningar. Utskottets yttrande tar sin utgångspunkt i dessa ärenden. I samtliga fall fann utskottet att utkastet till lagstiftningsakt inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottets uppföljning avser dels utfallen av de genomförda subsidiaritetsprövningarna på en övergripande nivå, dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter som översänts för subsidiaritetsprövning och vilka metoder som använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt att utskotten inom sina respektive beredningsområden kommenterar och bedömer:

1. det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande
2. i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
3. kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen
4. i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter
5. i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information
6. hur utskottet i övrigt anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar

Under tiden den 1 januari–31 december 2016 genomförde socialförsäkringsutskottet följande elva subsidiaritetsprövningar av utkast till lagstiftningsakter från kommissionen:

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk resehandling för återsändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt, KOM(2015) 668.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning), KOM(2016) 270, Dublinförordningen.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010, KOM(2016) 271.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av [förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken

medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat], för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning), KOM(2016) 272.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav, KOM(2016) 290, viseringsförordningen.

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkompetent anställning, KOM(2016) 378, blåkortsdirektivet.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1030/2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland, KOM(2016) 434.

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning), KOM(2016) 465, mottagandedirektivet.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet och om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, KOM(2016) 466, skyddsgrundsförordningen.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU, KOM(2016) 467, asylprocedurförordningen.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 516/2014, KOM(2016) 468.

Under den aktuella perioden hänför sig en prövning till politikområdet gränskontroll (artikel 77.2 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget), sex till politikområdet asyl (artikel 78.2 e respektive d i EUF-fördraget), tre till politikområdet invandring (artikel 79.2 a–c i EUF-fördraget, och ett till politikområdena asyl och invandring (artiklarna 78.2 a respektive 79.2 a).

Dessa politikområden faller under avdelning V i EUF-fördraget, där det bl.a. framgår att unionen ska vara ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna inom medlemsstaterna. Unionen ska säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, och den ska utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre

gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeländer (artikel 67). För avdelning V gäller delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna enligt EUF-fördraget (artikel 4.2 i avdelning I Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden).

Av artikel 77.2 a framgår att EU ska utforma en politik med syftet att säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna samt stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet bl.a. besluta om åtgärder om den gemensamma politiken för viseringar och andra uppehållstillstånd för kortare tid.

Av artikel 78.2 framgår att EU ska utforma en gemensam politik för asyl i syfte att erbjuda en lämplig status till alla tredjelandsmedborgare som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om ”non-refoulement”. Denna politik ska överensstämma med Genèvekonventionen och med andra tillämpliga fördrag. Vid tillämpning ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar bl.a. gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller subsidiärt skydd (punkt d) och kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller subsidiärt skydd (punkt e).

Av artikel 79.2 framgår att EU ska utforma en gemensam invandringspolitik i syfte att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna samt en förebyggande och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel. Av artikel 79.5 framgår att dessa åtgärder inte får inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare som beviljas inresa för att söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Artikel 80 anger att den unionspolitik som här avses och dess genomförande ska styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt ska de unionsakter som antas enligt detta kapitel innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip.

Utskottets iakttagelser

Utskottet gör följande iakttagelser när det gäller frågorna om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar under 2016 jämfört med 2015, det samlade utfallet sedan Lissabonfördragets ikraftträdande, i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden har minskat samt om hur utvecklingen på olika områden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Socialförsäkringsutskottet prövade under perioden den 1 december 2009–31 december 2016 33 utkast till lagstiftningsakter. Dessa gällde främst politikområdena gränskontroll, invandringspolitik och asylpolitik. Under det nu aktuella uppföljningsåret 2016 behandlades elva lagstiftningsförslag. För det föregående uppföljningsåret 2015 behandlade utskottet tre lagstiftningsförslag. Att utskottet har prövat fler lagstiftningsförslag än föregående uppföljningsår kan enligt utskottet förklaras av flyktingsituationen i Europa som under hösten 2015 ledde till att kommissionen presenterade meddelandet om en migrationsagenda för EU (KOM(2015) 240), samt meddelandet om en reform av det gemensamma Europeiska asylsystemet och ökade möjligheter för laglig inresa till Europa (KOM(2016) 197). Som en uppföljning på dessa meddelanden presenterade kommissionen sju utkast till lagstiftningsakter (KOM(2016) 270–272 och 465–468), vilka utgör förslag till ett reformerat gemensamt asylsystem inom EU (CEAS). Utskottet kan konstatera att antalet subsidiaritetsprövningar under detta uppföljningsår (2016) är det högsta för socialförsäkringsutskottet sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.

Lissabonfördraget delar in avdelning V, Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, i fyra områden, varav politik som rör gränskontroll, asyl och invandring är ett och ett annat rör polissamarbete. Utskottet kan konstatera att områdena har en stark gränsöverskridande karaktär och att det därför är nödvändigt att ha ett effektivt samarbete på europeisk nivå. Utskottet fann inte heller vid något tillfälle under 2016 skäl att lämna ett motiverat yttrande över ett utkast till lagstiftningsakt.

Av de elva utkasten som utskottet prövade under den nu aktuella perioden avsåg ett införandet av ett instrument för reglering av formen och de tekniska specifikationerna för ett gemensamt europeiskt resedokument för återsändande. Ett förslag avsåg en ändring i den befintliga förordningen om enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeländer med syftet att göra uppehållstillstånden svårare att förfalska. Ett förslag avsåg att stärka den s.k. suspenderingsmekanismen vilken är en integrerad del av EU:s gemensamma viseringspolitik. Utskottet kan när det gäller dessa konstatera att de främst rör ändringar i gällande förordningar av bl.a. teknisk karaktär. Utskottet kan inte nu se att dessa ändringsförslag inverkar på balansen vad gäller utrymmet för nationella åtgärder.

Ett förslag avsåg en revidering av direktivet om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkompetent anställning (det s.k. blåkortsdirektivet). Utskottet noterar att kommissionens förslag presenteras som ett led i EU:s insatser för att utveckla en ny politik för laglig migration, och syftet med förslaget är att förbättra EU:s möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerade tredjelandsmedborgare. Utskottet, som kan konstatera att förslaget medför en viss begränsning av medlemsstaternas möjligheter att utforma en egen politik på området, delar dock kommissionens bedömning att ett direktiv med ökad grad av harmonisering är rätt instrument för att förbättra EU:s förmåga att locka till sig och behålla högkvalificerad kompetens. Åtgärdens

innehåll är vidare begränsat till vad som är nödvändigt för att lösa de problem som har identifierats.

Sju av förslagen ingick i CEAS och hade det övergripande syftet att uppnå en effektiv, rättvis och human asylpolitik, som kan fungera ändamålsenligt vid både normalt och högt migrationstryck. I två av de förslag som kommissionen lagt fram inom reformen av det gemensamma europeiska asylsystemet, KOM(2016) 466 (förslag till skyddsgrundsförordning) och KOM(2016) 467 (förslag till asylprocedurförordning), föreslås att nuvarande skyddsgrundsdirektiv och asylprocedurdirektiv ersätts av förordningar. Kommissionens förslag i dessa dokument innehåller bl.a. bestämmelser om längden på uppehållstillstånd för flyktingar och alternativt skyddsbehövande samt regler för förfaranden vid asylprövning. Utskottet kan konstatera att övergången till förordningar innebär att bestämmelserna blir direktverkande och att utrymmet för nationella åtgärder således minskar.

Utskottet kan emellertid konstatera att Lissabonfördraget gav nya befogenheter åt europeiska institutioner att bl.a. upprätta ett gemensamt europeiskt asylsystem. Av artikel 78.2 a–g framgår att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar bl.a. en enhetlig asylstatus för flyktingar respektive alternativt skyddsbehövande samt gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller alternativt skydd. Utskottet kan således inte se att de enskilda förslagen inneburit en minskning av utrymmet för nationella åtgärder utöver den befogenhetsfördelning som slagits fast genom Lissabonfördraget. Utskottet kan inte heller se att förslagen i sig därutöver inneburit en förskjutning av kompetens eller befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna. Utskottet vill dock, i likhet med tidigare år, understryka svårigheten i att bedöma den samlade effekt som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid en prövning av enskilda förslag. Detsamma gäller bedömningen av hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har inte explicit gjort någon bedömning av proportionaliteten i samband med prövningen av utkast till lagstiftningsakter.

När det gäller frågan om kommissionens motiveringar kan utskottet konstatera att kommissionen i samtliga fall redogjorde för sin syn på förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

En kontroll i IPEX gjordes av om andra EU-länder har inlett ett subsidiaritetsförfarande eller lämnat ett motiverat yttrande. I utskottets prövningar under 2016 har emellertid inte någon information från IPEX eller från andra nationella parlament ingått. Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte specifikt i de nu aktuella subsidiaritetsprövningarna. Socialförsäkringsutskottets kansli har dock löpande kontakt med och får information från riksdagens representant vid EU:s institutioner vad gäller subsidiaritetsprövningar.

Stockholm den 26 oktober 2017

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Carina Ohlsson (S), Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S), Jennie Åfeldt (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Solveig Zander (C), Rickard Persson (MP), Kerstin Nilsson (S), Emma Carlsson Löfdahl (L), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Mathias Tegnér (S), Heidi Karlsson (SD) och Helena Bonnier (M).

BILAGA 6

Utbildningsutskottets yttrande 2017/18:UbU3y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november 2017 yttra sig över en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli. I promemorian beskrivs vilka iakttagelser konstitutionsutskottet gjort vid uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Konstitutionsutskottets uppföljning hösten 2017 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), den 1 januari–31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor och iakttagelser.

Utskottets överväganden

Inledning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa detta arbete och en gång om året delge kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet har i uppföljningen av 2016 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till och bedömningar av de iakttagelser som översänts till utskotten i form av en promemoria (daterad den 14 september 2017). Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar från övriga utskott:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets trädde i kraft.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX (webbplatsen för utbyte av EU-information mellan medlemsstaternas nationella parlament) eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för att inhämta och utlämna information.

Vidare får utskotten möjlighet att lämna kommentarer i övrigt om hur de anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utbildningsutskottets subsidiaritetsprövningar

Utbildningsutskottet genomförde tre subsidiaritetsprövningar under 2016 och fann samtliga förslag förenliga med subsidiaritetsprincipen, vilket anmäldes till kammaren.

Utbildningsutskottet har inte avgett något utlåtande till kammaren sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Den 1 december 2009–31 december 2016 prövade utskottet följande 17 utkast till lagstiftningsakter.

2011

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om reglerna för deltagande och spridning i ”Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020)” (KOM(2011) 810).
- Förslag till rådets beslut om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 811).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 294/2008 om inrättande av Europeiska institutet för innovation och teknik (KOM(2011) 817).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om det strategiska innovationsprogrammet för Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT): institutets bidrag till ett mer innovativt Europa (KOM(2011) 822).

2012

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ”Erasmus för alla” – Unionens program för allmän utbildning, yrkesutbildning, ungdom och idrott (KOM(2011) 788).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 809).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning [...] om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (KOM(2011) 883).

2013

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av ett stödprogram för rymdövervakning och spårning (KOM(2013) 107).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Copernicusprogrammet och om upphävande av förordning (EU) nr 911/2010 (KOM(2013) 312).

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett forsknings- och utvecklingsprogram som genomförs gemensamt av flera medlemsstater och som syftar till att stödja små och medelstora företag som bedriver forskning (KOM(2013) 493).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett europeiskt metrologiprogram för innovation och forskning som genomförs av flera medlemsstater (KOM(2013) 497).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett andra program för partnerskap mellan Europa och utvecklingsländerna inom området klinisk prövning som genomförs gemensamt av flera medlemsstater (KOM(2013) 498).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i det gemensamma forsknings- och utvecklingsprogram för ett aktivt liv och it-stöd i boende som inlett av flera medlemsstater (KOM(2013) 500).

2014

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål (KOM(2014) 344).

2016

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) och om upphävande av förordning (EEG) nr 337/75 (KOM(2016) 532).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en gemensam ram för tillhandahållande av bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass) och om upphävande av beslut nr 2241/2004/EG (KOM(2016) 625).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) som genomförs gemensamt av flera stater (KOM(2016) 662).

Utskottet genomförde inga subsidiaritetsprövningar 2010 och 2015.

Utbildningsutskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet redovisar nedan sina kommentarer och bedömningar under ett antal underrubriker som motsvarar konstitutionsutskottets frågor.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att EU-samarbete inom utbildningsutskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, enligt

artiklarna 165–166 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter, se artiklarna 179–190 i EUF-fördraget.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets trädde i kraft

Utbildningsutskottet har genomfört tre subsidiaritetsprövningar 2016. Av de tre lagförslag som behandlats under uppföljningsåret gällde två av utkasten utbildning (artiklarna 165 och 166 i EUF-fördraget), varav ett även rörde sysselsättning (artikel 149 i EUF-fördraget). Det tredje utkastet rörde forskning och teknisk utveckling (artiklarna 182, 183, 185 och 188 i EUF-fördraget). Utbildningsutskottet genomförde inga subsidiaritetsprövningar det föregående uppföljningsåret, 2015, eller 2010. År 2013 genomfördes sex prövningar varav fyra av utkasten rörde forskning och teknisk utveckling och två rörde rymdpolitik (artikel 189 i EUF-fördraget). Under 2011 och 2012 prövade utskottet fyra respektive tre utkast till lagstiftningsakter. Dessa fördelade sig på ett antal politikområden, och tre av utkasten berörde flera områden. Utbildningsutskottet har behandlat utkast som rör totalt nio olika politikområden inom EUF-fördraget.

Utskottet har den 1 december 2009–31 december 2016 totalt prövat 17 utkast till lagstiftningsakter. Utskottet har i tidigare yttrande till konstitutionsutskottet (2015/16:UbU2y) konstaterat att antalet utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade 2014 jämfört med 2011–2013 minskade från mellan tre till sex utkast per år 2011–2013 till ett utkast 2014. Det större antalet utkast 2016 skulle kunna indikera ett brott på den tidigare trenden med minskade antal prövningar.

Utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats och hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Mot bakgrund av utbildningsutskottets relativt begränsade erfarenhet av subsidiaritetsärenden och av att dessa få ärenden är fördelade på ett relativt stort antal politikområden kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2 i promemorian.

Kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen

Kommissionen var förslagsställare i samtliga ärenden som utskottet prövade 2016 liksom i samtliga ärenden som utskottet prövade 2011–2014. Utskottet

har tidigare efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 4, 2014/15:UbU1y s. 5 samt 2015/16:UbU2y s. 6) och kan nu skönja en positiv utveckling. Utbildningsutskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

Inhämtande av information från IPEX och riksdagens representant

Vid de tre subsidiaritetsprövningar som utskottet gjorde uppföljningsåret 2016 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkasten från webbplatsen IPEX. Utskottet fann informationen på webbsidan av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkasten och har därmed, som även påpekades i tidigare års yttranden (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 5, 2014/15:UbU1y s. 6 samt 2015/16:UbU2y s. 6), intrycket av att den information som finns tillgänglig via webbsidan är begränsad. Utskottet kontakter riksdagens representant vid EU:s institutioner när detta bedöms relevant.

Övrigt

Utbildningsutskottets allmänna uppfattning är att behandlingen av subsidiaritetsärenden har fungerat väl. Utskottet har inget övrigt att tillägga.

Stockholm den 7 november 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvis (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Lena Emilsson (S) och Ida Drougge (M).

BILAGA 7

Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU4y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november yttra sig över de iakttagelser om tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen som redovisas i en promemoria utarbetad inom utskottet. Promemorian omfattar i huvudsak de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2016. Trafikutskottets yttrande har sin utgångspunkt i de 15 subsidiaritetsprövningar som utskottet genomförde under denna period.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 har riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) till uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Enligt 7 kap. 8 § RO ska konstitutionsutskottet följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Vid sammanträdet den 14 september 2017 beslutade konstitutionsutskottet att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november yttra sig över utskottets iakttagelser som redovisas i en promemoria. Promemorian omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2016. I promemorian uppmärksammas även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Trafikutskottets subsidiaritetsprövningar 2016

Trafikutskottet subsidiaritetsprövade följande 15 utkast till lagstiftningsakter under 2016:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av gemensamma bestämmelser på det civila luftfartsområdet och inrättande

av Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet, och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 216/2008, KOM(2015) 613

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå, KOM(2015) 667
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om godkännande av och marknadstillsyn över motorfordon och släpfordon till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, KOM(2016) 31
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz i unionen, KOM(2016) 43
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG, KOM(2016) 82
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om definition av fiskefartygs egenskaper (omarbetning), KOM(2016) 273
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster, KOM(2016) 285
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/45/EG om säkerhetsbestämmelser och säkerhetsnormer för passagerarfartyg, KOM(2016) 369
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 98/41/EG om registrering av personer som färdas ombord på passagerarfartyg som ankommer till eller avgår från hamnar i gemenskapens medlemsstater och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/65/EU om rapporteringsformaliteter för fartyg som ankommer till och/eller avgår från hamnar i medlemsstaterna, KOM(2016) 370
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ett inspektionssystem för säker drift av ro-ro-passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg i reguljär trafik och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll och om upphävande av rådets direktiv 1999/35/EG, KOM(2016) 371
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 531/2012 vad gäller bestämmelser om grossistledet på roamingmarknader, KOM(2016) 399
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av unionens certifieringssystem för säkerhetskontrollutrustning inom luftfarten, KOM(2016) 491
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen, KOM(2016) 589

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (omarbetning), KOM(2016) 590
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation, KOM(2016) 591.

Utskottet lämnade två utlåtanden med förslag om att riksdagen skulle lämna motiverade yttranden avseende kommissionens utkast till förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (KOM(2016) 589) kommissionens utkast till direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590). I övrigt ansåg utskottet inte att något förslag stred mot subsidiaritetsprincipen.

I utlåtande 2016/17:TU7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen ifrågasatte utskottet kommissionens val att inte göra en konsekvensanalys av de långsiktiga effekterna och omfattningen av den föreslagna åtgärden. Utskottet befarade att åtgärden (dvs. ekonomiskt stöd till installation av trådlösa åtkomstpunkter), om den utnyttjades i alltför hög grad, potentiellt skulle kunna snedvrida konkurrensen och påverka investeringsviljan hos marknadsaktörerna negativt.

I utlåtande 2016/17:TU8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation motsatte sig utskottet att ytterligare formell kompetens överförs till unionsnivå i fråga om radiospektrum. Utskottet framförde att det hade betänkligheter gentemot några av de delförslag som kommissionen utarbetat och som innebär att en process för sakkunnigbedömning införs, att tillståndstiden för harmoniserat radiospektrum fastställs till minst 25 år samt att kommissionen ges befogenheter att genom genomförandebestämmelser fastställa gemensamma tidsgränser för spektrumtilldelningar, liksom kriterier för begränsning av antalet nyttjanderätter till radiospektrum som ska beviljas. Utskottet ansåg att kommissionen i dessa delförslag inte i tillräckligt hög grad tog hänsyn till de nationella regleringsmyndigheternas behov av handlingsutrymme för att på bästa sätt kunna uppnå viktiga politiska målsättningar.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottets uppföljning gör det möjligt för riksdagen att försäkra sig om att subsidiaritetsprincipen tillämpas på ett korrekt sätt och att besluten fattas på rätt nivå. Utskottet välkomnar detta. Nedan följer utskottets redogörelser, kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor.

Kommentarer om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande

Under 2016 genomförde utskottet 15 subsidiaritetsprövningar och lämnade två utlåtanden med motiverade yttranden. Trafikutskottet var därmed det av riksdagens utskott som prövade näst flest förslag under den aktuella perioden. I sammanhanget kan konstateras att utskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete. För att lösa gränsöverskridande problem inom beredningsområdet bedöms åtgärder på unionsnivå många gånger vara nödvändiga, vilket resulterar i ett förhållandevis stort antal subsidiaritetsprövningar. Under 2015 genomförde utskottet dock ingen subsidiaritetsprövning, och året dessförinnan prövade utskottet endast ett utkast till lagstiftningsakt.

De senaste årens fluktuation i fråga om antalet prövade förslag bör ses i ljuset av valet till Europaparlamentet 2014 och det efterföljande arbetet med att tillsätta en ny EU-kommission (Junckerkommissionen). Dessa institutionella förändringar har rimligtvis påverkat institutionernas arbete och därmed antalet utkast till lagstiftningsakter som kommissionen antagit. Vidare bör nämnas att Junckerkommissionen 2015 antog ett meddelande om bättre lagstiftning för bättre resultat – en EU-agenda (KOM(2015) 215), vilket följdes av det interinstitutionella avtalet för bättre lagstiftning (KOM(2015) 216). Utskottet noterar att kommissionens arbete med bättre lagstiftning har resulterat i att kommissionen har en tydligare prioriteringslista och avsiktligt presenterar färre nya initiativ. Inom ramen för agendan om bättre lagstiftning har kommissionen även gjort ansträngningar för att förenkla den befintliga lagstiftningen och se till att den är mer ändamålsenlig, vilket kan förklara ökningen av antalet antagna utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets beredningsområde under 2016.

Bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden har minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Frågan om i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder har minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU är svårbedömbär. Att det saknas ett tillämpligt analysverktyg gör att bedömningen lätt blir godtycklig och att det därmed blir svårt att jämföra utvecklingen från år till år.

Eftersom utskottets beredningsområde är internationellt präglat med många gränsöverskridande frågor har viktiga delar av regelverken inom t.ex. luftfart och sjöfart sedan lång tid tillbaka fastställts i olika internationella forum. EU har därför getts betydande beslutskapacitet inom transportområdet, men även inom telekomområdet. Utskottet har tidigare framfört att beredningsområdets gränsöverskridande karaktär gör att det många gånger är lämpligt att fatta beslut på unionsnivå men att det likväl inte alltid behöver vara så. Utskottet

har i sammanhanget också betonat att beslut i möjligaste mån bör fattas så nära medborgarna och företagen som möjligt.

En genomgång visar att samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 har rört frågor där det redan finns lagstiftning på unionsnivå. Det har t.ex. varit fråga om upphävande, ändringar och omarbeting av lagstiftning. Utskottet konstaterar att utrymmet för nationella åtgärder därmed till viss del redan borde vara begränsat. Vidare borde utrymmet för nationella åtgärder rimligtvis minska i högre utsträckning när kommissionen antar nya initiativ än när den antar förenklingsinitiativ. I sammanhanget vill utskottet nämna kommissionens Refitprogram som innebär att kommissionen gör en översyn och identifierar belastningar, inkonsekvenser, brister och ineffektiva åtgärder i rådande lagstiftning. Översynen ligger sedan till grund för nya initiativ som ska göra lagstiftningen enkel, tydlig och lättförståelig samt med minsta möjliga administrativa börda för berörda. Exempelvis har utkasten i kommissionens passagerarfartygspaket (KOM(2016) 369, KOM(2016) 370 och KOM(2016) 371) antagits inom ramen för Refitprogrammet. Eftersom förslag av denna typ i huvudsak innebär en förenkling och rationalisering av EU:s befintliga regelverk borde de ha en begränsad påverkan på utrymmet för nationella åtgärder, eventuellt till och med öka handlingsutrymmet genom att minska den administrativa bördan. Även utkasten i kommissionens telekompaket (KOM(2016) 590) och KOM(2016) 591) är sprungna ur Refitprogrammet. Kommissionens direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590) innebär att den nuvarande lagstiftningen görs mer enhetlig och tillgänglig genom att fyra befintliga direktiv (ramdirektivet, auktorisationsdirektivet, tillträdesdirektivet och direktivet om samhälls-omfattande tjänster) förs samman till ett direktiv. Eftersom sektorn för elektronisk kommunikation utvecklats avsevärt innebär förslaget också en grundlig omarbeting av regelverket, t.ex. i fråga om radiospektrum. Utskottet konstaterar följaktligen att även förenklingsinitiativ kan innebära omfattande ändringar och minskat nationellt handlingsutrymme.

Nio av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 var utkast till förordningar, fem var utkast till direktiv och ett var utkast till beslut. En viss övervikt för utkast till förordningar kan alltså konstateras, vilka per definition är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därigenom verkar mer inskränkande på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder än direktiv. Av de två utkast till lagstiftningsakter som utskottet ansåg stred mot subsidiaritetsprincipen utgjorde det ena en förordning (KOM(2016) 589) och det andra ett direktiv (KOM(2016) 590). Valet av instrument låg dock inte bakom utskottets beslut.

I nio utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2016 föreslogs att kommissionen skulle ges befogenhet att anta delegerade akter. Det innebär att kommissionen får befogenhet att komplettera eller göra tillägg till icke väsentliga delar av lagstiftningsakter. Delegerade akter har därmed en lagstiftningsfunktion, vilket innebär att de per definition minskar

utrymmet för nationella åtgärder. Utskottet anser att det i nuläget är relativt svårt att få en överblick över de delegerade akter som antagits inom utskottets beredningsområde. Utskottet ser därmed positivt på att EU-institutionerna har åtagit sig att upprätta ett register över delegerade akter i syfte att öka öppenheten, underlätta planeringen och möjliggöra spårbarhet i de olika skedena av en delegerad akts livscykel.

Även om det nationella handlingsutrymmet oundvikligen minskar till följd av att gemensamma EU-bestämmelser införs så har utskottet, under den aktuella perioden men även sett över tid, gjort bedömningen att merparten av kommissionens utkast till lagstiftningsakter har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen. Vidare har utskottet i olika sammanhang välkomnat och efterfrågat EU-åtgärder, senast i yttrande 2016/17:TU7y Vitbok om EU:s framtid. I yttrandet angav utskottet att det är av stor vikt för jobb, tillväxt och innovation att en fullt fungerande inre marknad för transporter förverkligas inom EU, inte minst inom järnvägsområdet. Likaså välkomnade utskottet de initiativ som tagits på EU-nivå för att främja omställningen till ett hållbart transportsystem. Utskottet framhöll också att EU även fortsättningsvis bör sträva efter att bidra till en effektiv, robust och säker infrastruktur samt till största möjliga utbud av kommunikationstjänster. I sammanhanget kan nämnas att utskottet också föreslagit ett tillkännagivande om att regeringen borde verka för att en strategi tas fram även på EU-nivå för hur man med olika it-lösningar kan minska transportbehovet liksom koldioxidutsläppen och därmed uppnå ett mer energieffektivt och klimatsmart samhälle (bet. 2013/14:TU7).

Redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter

Utskottet har tagit fasta på att subsidiaritetsprövningen i viss mån kan innefatta en proportionalitetsbedömning, dvs. en bedömning av huruvida en åtgärd är mer ingripande än vad som anses nödvändigt för att nå de avsedda målen (bet. 2010/11:KU18). Utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen vid praktiskt taget varje prövning under den aktuella perioden, i varje fall när det funnits anledning. I sammanhanget kan återigen nämnas att alla utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövat under 2016 har rört frågor där det redan finns befintlig lagstiftning på unionsnivå. Att mer fokus läggs på proportionalitetsbedömningen allteftersom lagstiftningen på unionsnivå faller på plats borde vara en rimlig utveckling.

Enligt utskottet innehåller regeringens faktapromemorior värdefull information om regeringens bedömning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet konstaterar dock att regeringen inte inkluderar någon proportionalitetsbedömning i de promemorior som tas fram som svar på utskottets begäran om regeringens bedömning av tillämpningen

av subsidiaritetsprincipen, något som försvårar för utskottets prövning i dessa fall. Utskottet vill därmed återigen framföra att det är önskvärt att riksdagen och regeringen tillämpar samma kriterier för bedömningen av subsidiaritetsprincipen.

Sett över tid inbegriper fyra av utskottets sju utlåtanden med motiverade yttranden uttryckligen en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen (2012/13:TU13, 2012/13:TU20, 2013/14:TU5 och 2016/17:TU7). Av utlåtande 2016/17:TU7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen framgår att utskottet befarade att den föreslagna åtgärden (dvs. ekonomiskt stöd till installation av trådlösa åtkomstpunkter) vid utnyttjande i alltför hög grad potentiellt skulle kunna snedvrider konkurrensen och påverka investeringsviljan hos marknadsaktörerna negativt. Utskottet ansåg därmed att åtgärden var mer ingripande än vad som var nödvändigt för att nå de avsedda målen. Att utskottets övriga tre utlåtanden inte innefattar någon explicit proportionalitetsbedömning behöver dock inte betyda att utskottet inte har gjort en sådan, utan snarare att man gjort bedömningen att åtgärden inte var mer ingripande än vad som ansågs nödvändigt för att nå de avsedda målen. I de fall där utskottet bedömt att ett utkast inte strider mot subsidiaritetsprincipen lämnas ingen motivering till beslutet, och därför framgår det inte av protokollsutdragen i vilken utsträckning som en proportionalitetsbedömning har gjorts.

Kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Utskottet välkomnar att kommissionen under flera år, senast i meddelandet Bättre lagstiftning för bättre resultat – en ny EU-agenda (KOM(2015) 215), framhållit att varje förslag generellt ska åtföljas av en förbättrad motivering, inklusive mer ingående förklaringar av hur ett initiativ lever upp till principerna om subsidiaritet (varför målet inte kan uppnås av medlemsstaterna på egen hand) och proportionalitet (på vilket sätt den föreslagna åtgärden inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet). Utskottet har vid upprepade tillfällen betonat vikten av att det organ som utreder och lägger fram ett utkast till lagstiftningsakt också bör lämna en tillfredsställande motivering till sitt beslut. Vidare har utskottet framfört att avsaknaden av en fullgod motivering i fråga om subsidiaritet utgör en svaghet i unionens lagstiftningsarbete.

I samtliga 15 utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövat 2016, undantaget ett, finns en särskild rubrik under vilken kommissionen lämnar sin motivering avseende subsidiaritetsprincipen. Kommissionens förslag till förordning om definition av fiskefartygs egenskaper (KOM(2016) 273) innehåller ingen sådan rubrik och, mer väsentligt, ingen subsidiaritetsmotivering. I den övergripande motiveringen anger kommissionen att förslaget innebär en kodifiering av två befintliga

rättsakter och fullt ut följer de kodifierade texterna i fråga om innehållet i sak. Samtidigt anger kommissionen att det görs en materiell ändring genom att kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter med syftet att anpassa kraven för fastställandet av den kontinuerliga motorstyrkan till den tekniska utvecklingen. Utskottet påminner om att kommissionen och andra förslagsställare enligt protokollet är skyldiga att lämna motiveringar utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, oavsett förslagets omfattning.

En översiktlig genomgång av utskottets prövade utkast till lagstiftningsakter visar att kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen skiljer sig åt till omfattning och innehåll. Exempelvis framför kommissionen i utkastet till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå (KOM(2015) 667) endast följande knapphändiga subsidiaritetsmotivering: ”Förslaget behandlar stöd till nationella myndigheter som utför kustbevakningstjänster på nationell nivå och unionsnivå samt, i förekommande fall, på internationell nivå”. I utkastet till direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590) är kommissionens subsidiaritetsmotivering å andra sidan betydligt mer utförlig; kommissionen redogör under fyra underrubriker för hur den nya målsättningen förhåller sig till subsidiaritetsprincipen. Det gäller s.k. ubikvitär¹ och obegränsad konnektivitet, harmonisering av de nationella regleringsmyndigheternas befogenheter, harmonisering av spektrumrelaterade frågor och ändrade bestämmelser om tjänster. Utskottet konstaterar att merparten av kommissionens subsidiaritetsmotiveringar hamnar någonstans mellan dessa i fråga om omfattning. När det gäller innehåll noterar utskottet att kommissionen i regel anpassar sin motivering avseende subsidiaritetsprincipen till det specifika förslaget även om viss argumentation, t.ex. om frågornas gränsöverskridande karaktär, av naturliga skäl återkommer. Utskottet vill även framhålla att kommissionen återkommande anger att medlemsstaterna inte kan lösa ett visst problem på egen hand men inte alltid utvecklar varför det är så. I stället förlitar sig kommissionen ibland på ett cirkelresonemang om att medlemsstaterna inte kan genomföra en åtgärd eftersom de inte har gjort det ännu, vilket inte lever upp till kommissionens nämnda ambition om att varje förslag ska åtföljas av en förbättrad subsidiaritetsmotivering. Vidare vill utskottet framhålla att kommissionen i enstaka fall hänvisar till att tillhörande arbetsdokument innehåller mer utförliga motiveringar; kommissionen är alltså inte helt konsekvent i fråga om var den väljer att redovisa sin motivering.

I regel underbygger kommissionen sina motiveringar avseende subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna med en utförlig konsekvensanalys. I utkastet till förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (KOM(2016) 589) saknas dock en

¹ Allestädes närvarande

sådan konsekvensanalys. Enligt kommissionen beror detta på att initiativet utgör ett komplement till telekompaketet och till stor del baserats på den konsekvensanalys som har gjorts i relation till telekompaketet. I utlåtande 2016/17:TU7 ifrågasatte dock utskottet kommissionens val att inte göra en konsekvensanalys av de långsiktiga effekterna och omfattningen av den föreslagna åtgärden. Utskottet ansåg att det var otillräckligt att endast förlita sig på den konsekvensanalys och det offentliga samråd som genomfördes i samband med beredningen av det separata utkastet till lagstiftningsakt om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (KOM(2016) 590) och meddelandet om ett europeiskt gigabitsamhälle (KOM(2016) 588). Även regeringen påtalade det problematiska i att kommissionen inte utfört en konsekvensanalys och framhöll att det följaktligen är svårt att bedöma riktigheten i kommissionens motivering (2016/17:FPM15). Utskottet vill i sammanhanget framhålla vikten av att kommissionen underbygger sina motiveringar med konsekvensanalyser som omfattar såväl de långsiktiga effekterna som omfattningen av den föreslagna åtgärden.

Kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information

Inför subsidiaritetsärendenas beredning i utskottet använder sig utskottets kansli av IPEX för att få en överblick av subsidiaritetsprövningar i andra nationella parlament, främst i fråga om vilka parlament som genomför en prövning samt var i prövningen de befinner sig. Utskottet vill dock, liksom i tidigare yttranden, påpeka att den information som finns i IPEX i regel är begränsad eftersom alla nationella parlament har samma tidsram för sina subsidiaritetsprövningar, vilket gör att relevant information oftast inte finns tillgänglig förrän subsidiaritetsprövningen är gjord. Vidare noterar utskottet att de dokument som publiceras i IPEX ofta är på originalspråk, vilket begränsar IPEX användbarhet. Enstaka tillfällen har utskottet fått tillgång till andra nationella parlaments motiverade yttranden under pågående subsidiaritetsprövning. Den engelska "artighetsöversättning" som vissa nationella parlament, däribland riksdagen, bifogar till det motiverade yttrandet blir då värdefull eftersom läsaren annars är hänvisad till dokumentets originalspråk. Utskottet noterar att för att en sådan sammanfattning ska vara användbar krävs att den är kärnfull och inte bara innefattar ett konstaterande om att det nationella parlamentet anser att ett förslag inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet anser således att IPEX användbarhet kan förbättras t.ex. i fråga om en mer konsekvent tillämpning av vilken information som läggs in i systemet, i vilket skede och på vilket språk.

Utskottets kansli har löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner och utskottet bedömer att kontakten fungerar mycket väl. Kansliet har haft möjlighet att peka ut ett begränsat antal frågor (paketet för ett rörligt Europa, konnektivitetspaketet och luftfartspaketet) som riksdagens

representant sedan på ett övergripande sätt bevakat för utskottets räkning. Bevakningen har bl.a. innefattat information om ärendegången i EU:s institutioner och i andra nationella parlament. Bevakningen har inte nödvändigtvis varit begränsad till tiden för utskottets subsidiaritetsprövning. Riksdagens representant har vid ett antal tillfällen kontaktat utskottets kansli för att, å andra nationella parlaments vägnar, efterfråga information om utskottets pågående subsidiaritetsprövningar. I de fall utskottet inte fattat beslut i ett ärende har kansliet endast kunnat bistå med ytterst begränsad information (t.ex. preliminär tidsplan) med hänvisning till den pågående beredningsprocessen.

Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar

Att utskottet har genomfört ett förhållandevis stort antal subsidiaritetsprövningar under 2016 har lett till väl inarbetade rutiner och en kort startsträcka i fråga om såväl kansliets handläggning som utskottets prövning. Trafikutskottet subsidiaritetsprövar alla rättsakter som hänvisas till utskottet, och utgår från den s.k. tvåstegsmetod som konstitutionsutskottet tidigare redogjort för. Inför varje beredningstillfälle upprättar kansliet en föredragningspromemoria som bl.a. innehåller information om förslagets tidsfrist, bakgrund och innehåll, kommissionens motivering och, om tillgänglig, regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Utskottet vill dock framhålla att tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna, de väl inarbetade rutinerna till trots, upplevs som knapp. Enligt utskottet försvårar de korta ledtiderna möjligheterna till en god parlamentarisk förankring. I sammanhanget kan nämnas att de förslag som utskottet subsidiaritetsprövar ofta är tekniska till sin natur och i vissa fall relativt svårtillgängliga.

Mot bakgrund av den knappa tidsfristen är det viktigt med god framförhållning i fråga om planering. Utskottets subsidiaritetsprövningar underlättas därmed betydligt om kommissionen i ett tidigt skede informerar om planerade initiativ. Kommissionens arbetsprogram och sammanträdesplan innehåller värdefull och kompletterande information om vilken typ av initiativ som kommissionen kommer att anta och när det förväntas ske. Utskottet noterar dock att informationen i vissa fall är ofullständig och inte alltid uppdaterad. I sammanhanget vill utskottet även uppmärksamma att tidsfristen för en subsidiaritetsprövning börjar löpa först när alla språkversioner finns tillgängliga men att kommissionen allt som oftast inte presenterar någon plan för översättningsarbetet, trots att det är av stor vikt för de nationella parlamentens planering, särskilt eftersom tidsåtgången för översättningsarbetet tenderar att variera betydligt.

Regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen är av stor vikt för utskottets prövning, inte minst eftersom regeringen är det organ

som förhandlar om förslagen inom EU och därför många gånger har mer ingående kunskap om det enskilda lagförslaget än utskottet. Utskottet har mest nytta av regeringens bedömning när den lämnas i ett tidigt skede i beredningen, och därmed i högre utsträckning hinner beaktas av utskottet. Vidare är det viktigt att regeringen är tydlig i sin bedömning, eftersom den snäva tidsfristen gör att det finns begränsat med tid för att reda ut eventuella oklarheter.

Subsidiaritetsärenden som prövas under sommaren är mer utmanande för utskottet att hantera eftersom riksdagen vanligtvis har sommaruppehåll. Utöver extra god planering förutsätter prövningar under sommaruppehållet en underhandskontakt mellan kansliet och utskottet, liksom mellan kansliet och centralkansliet. Utskottet konstaterar att även Regeringskansliets möjlighet att bistå med underlag är mer ansträngd under sommaren. För att uppgiften ändå ska kunna fullgöras på ett bra sätt krävs en god dialog och ett gott samspel, vilket också har varit fallet i de subsidiaritetsprövningar som utskottet genomförde under sommaren 2016 och 2017. Det kan nämnas att vid dessa subsidiaritetsprövningar har de ledamöter som inte kunnat närvara getts möjlighet att följa sammanträdet via telefon. Vidare noterar utskottet att perioden den 1–31 augusti inte innefattas i tidsfristen för subsidiaritetsprövningar. Någon motsvarande förlängning av tidsfristen äger dock inte rum i samband med det juluppehåll som de flesta nationella parlament har.

Stockholm den 26 oktober 2017

På trafikutskottets vägnar

Jessica Rosencrantz

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Edward Riedl (M), Lars Mejern Larsson (S), Sten Bergheden (M), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Jasenko Omanovic (S), Nina Lundström (L), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S), Jimmy Ståhl (SD), Lorentz Tovatt (MP) och Sara-Lena Bjälkö (SD).

BILAGA 8

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18:MJU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som har redovisats i en promemoria som tagits fram inom konstitutionsutskottet. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över konstitutionsutskottets promemoria.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) som uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Riksdagsstyrelsen har, med anledning av ett tillkännagivande i betänkande 2015/16:KU16 Författningsfrågor, sammankallat en parlamentarisk kommitté med uppdraget att utreda riksdagens arbete med EU-frågor, inklusive hur riksdagen bör och kan förhålla sig till en utveckling inom EU med en förstärkt roll för de nationella parlamenten. I uppdraget ingår bl.a. att se över riksdagens arbete med subsidiaritetsprövningar. Utredningsuppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2018.

I promemorian Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen 2017 (pm 2017-09-14) redogör konstitutionsutskottet för sina iakttagelser om de subsidiaritetsprövningar som har gjorts av riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Mot denna bakgrund efterfrågar konstitutionsutskottet särskilt följande kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utskottets ställningstagande

Under perioden 2010–2016 genomfördes totalt 623 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott. Miljö- och jordbruksutskottet har prövat flest utkast till lagstiftningsakter av alla utskott (125 stycken), vilket utgör 20 procent av alla utkast som prövats av riksdagen under denna period.

Under 2016 genomfördes totalt 101 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott. Miljö- och jordbruksutskottet prövade nio utkast. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Under 2015 prövade utskottet fem utkast till lagstiftningsakter. Inget av utkasten ledde till något utlåtande eller motiverat yttrande från utskottet.

Utskottet noterar att riksdagen håller på att se över arbetsformerna för EU-arbetet, däribland subsidiaritetsprövningen. Utskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning att det är angeläget att belysa om riksdagens arbete med EU-frågor bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och om formerna för arbetet är ändamålsenliga och ger bästa möjliga förutsättningar för riksdagen att fullgöra sina uppgifter (bet. 2015/16:KU16). I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att kunna ta del av utkast till lagstiftningsakter på ett tidigt stadium för att kunna utföra en subsidiaritetsprövning och eventuellt yttra sig innan förhandlingarna inom EU påbörjas.

När det gäller kommissionens motiveringar av subsidiaritetsprincipen i utkast till lagstiftningsakter anförde utskottet följande i yttrande 2014/15: MJU1y Riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprövningen:

Utskottet har i tidigare uppföljningar och senast vid uppföljningen hösten 2013 kommenterat kommissionens brist på motiveringar om förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Av de 21 subsidiaritetsärenden som utskottet prövade under 2013 saknades motivering i nio av kommissionens förslag. Utskottet anser att det är av yttersta vikt att kommissionen motiverar sina förslag utförligt med ett tydligt resonemang om hur den kommer fram till att den föreslagna förordningen är förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2016 saknades motivering från kommissionen när det gäller subsidiaritetsprincipen i ett fall. Under 2015 saknades det motivering i två fall. Utskottet vill återigen poängtera vikten av att kommissionen motiverar alla sina förslag när det gäller subsidiaritetsprincipen.

I övrigt vidhåller utskottet sina synpunkter som framfördes i miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2014/15: MJU1y Riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprövningen.

Stockholm den 26 oktober 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Matilda Ernkran*s

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkran (S), Kristina Yngwe (C), Maria Malmer Stenergard (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Runar Filper (SD), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Marianne Pettersson (S) och Magnus Oscarsson (KD).

BILAGA 9

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen under 2016

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
KU	P8_TA(2015)0395	Förslag till rådets beslut om antagande av bestämmelserna om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet	2016-02-02 utl. 2015/16:KU27	2016-02-03	Ja
	KOM(2016) 287	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster, mot bakgrund av ändrade marknadsförhållanden	2016-06-14 (res. SD)		
	KOM(2016) 442	Förslag till rådets beslut om inrättande av ett flerårigt ramprogram för Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter 2018–2022	2016-08-30		
FiU	KOM(2015) 701	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av stödprogrammet för strukturreformer för perioden 2017–2020 och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013 och (EU) nr 1305/2013	2016-01-19 (avvik. men. SD, V)		
	KOM(2015) 648	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 avseende undantag för råvaruhandlare	2016-02-02		
	KOM(2015) 583	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel	2016-02-02		
	KOM(2015) 586	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 för att inrätta ett europeiskt insättningsgarantisystem	2016-02-02 (avvik. men. SD)		
	KOM(2016) 56	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument i fråga om vissa datum	2016-03-03		
	KOM(2016) 57	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument, förordning (EU) nr 596/2014 om marknadsmissbruk och förordning (EU) nr 909/2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler med avseende på vissa datum	2016-03-03		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	KOM(2016) 202	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 258/2014 om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet inom finansiell rapportering och revision för perioden 2014–20	2016-05-26		
	KOM(2016) 388	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett unionsprogram till stöd för särskild verksamhet för att stärka delaktigheten för konsumenter och andra slutanvändare av finansiella tjänster i utformningen av unionens politik på området finansiella tjänster för perioden 2017–2020	2016-06-21		
	KOM(2016) 461	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 345/2013 om europeiska riskkapitalfonder och förordning (EU) nr 346/2013 om europeiska fonder för socialt företagande	2016-09-15 (res. V)		
	KOM(2016) 450	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om ändring av direktiv 2009/101/EG	2016-09-15		
	KOM(2016) 551	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar	2016-10-20 utl. 2016/17:FiU18	2016-10-26	Ja
	KOM(2016) 557	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 99/2013 om programmet för europeisk statistik 2013–2017 genom en förlängning av programmet för perioden 2018–2020	2016-10-13		
	KOM(2016) 597	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 2015/1017 vad gäller förlängningen av löptiden för Europeiska fonden för strategiska investeringar liksom införandet av tekniska förstärkningar av den fonden och Europeiska centrumet för investeringsrådgivning	2016-10-27		
	KOM(2016) 582	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG, Euratom) nr 480/2009 om upprättande av en garantifond för åtgärder avseende tredje land	2016-11-15		
	KOM(2016) 583	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 466/2014/EU om beviljande av en EU-garanti till Europeiska investeringsbanken mot förluster vid lån och lånegarantier till projekt utanför unionen	2016-11-15		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	KOM(2016) 709	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1286/2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) vad gäller förordningens tillämpningsdag	2016-11-17		
SkU	KOM(2015) 646	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller varaktigheten för skyldigheten att efterleva den lägsta normalskattesatsen	2016-01-19		
	KOM(2016) 25	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning	2016-03-17 utl. 2015/16:SkU27	2016-03-23	Ja
	KOM(2016) 26	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion	2016-03-17 utl. 2015/16:SkU28	2016-03-23	Ja
	KOM(2016) 452	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU med avseende på skattemyndigheters tillgång till information om penningtvätt	2016-09-22		
	KOM(2016) 683	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas	2016-12-08 utl. 2016/17:SkU17	2016-12-14	Ja
	KOM(2016) 685	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas	2016-12-08 utl. 2016/17:SkU16	2016-12-14	Ja
	KOM(2016) 686	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen	2016-12-08 utl. 2016/17:SkU18	2016-12-14	Ja
	KOM(2016) 687	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2016/1164 vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer	2016-12-08 utl. 2016/17:SkU19	2016-12-14	Ja
JuU	KOM(2015) 750	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen	2016-01-21 utl. 2015/16:JuU26 (res. SD)	2016-01-27	Ja

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
JuU	KOM(2015) 625	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism	2016-01-28 (res. SD,V)		
	KOM(2015) 670	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning nr 562/2006 (EG) vad gäller stärkandet av kontrollerna mot relevanta databaser vid de yttre gränserna	2016-02-02		
	KOM(2015) 671	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning och om upphävande av förordning (EG) nr 2007/2004, förordning (EG) nr 863/2007 och rådets beslut 2005/267/EG	2016-03-03 (res. SD,V)		
	KOM(2016) 7	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets rambeslut 2009/315/RIF vad gäller utbyte av information om tredjelandsmedborgare och vad gäller det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris), samt om upphävande av rådets beslut 2009/316/RIF	2016-03-03		
	KOM(2016) 113	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 vad gäller sekretariatet för övervakningskommittén för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf)	2016-03-17		
	KOM(2016) 194	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett in- och utresesystem som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av förordning (EG) nr 767/2008 och förordning (EU) nr 1077/2011	2016-05-17		
	KOM(2016) 196	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller användningen av in- och utresesystemet	2016-05-17		
	KOM(2016) 196	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller användningen av in- och utresesystemet	2016-05-17		
CU	KOM(2015) 634	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll	2016-02-25		
	KOM(2015) 635	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor	2016-02-25		
	KOM(2016) 106	Förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden	2016-04-14 (avvik. men. SD)		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
CU	KOM(2016) 107	Förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap	2016-04-14 (avvik. men. SD)		
	KOM(2016) 283	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen	2016-06-16 utl. 2015/16:CU26 (res. V)	2016-06-22	Ja
	KOM(2016) 411	Förslag till rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsfrågor och frågor om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning)	2016-09-15		
	KOM(2016) 198	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer	2016-05-26 utl. 2015/16:CU25 (res.V)	2016-06-09	Ja
UU	KOM(2016) 67	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ytterligare makroekonomiskt stöd till Tunisien	2016-04-05		
	KOM(2016) 431	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ytterligare makroekonomiskt stöd till Hashemitiska konungariket Jordanien	2016-09-20		
	KOM(2016) 447	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 230/2014 av den 11 mars 2014 om upprättande av ett instrument som bidrar till stabilitet och fred	2016-10-20 (avvik. men. V)		
	KOM(2016) 586	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska fonden för hållbar utveckling (EFHU) och om inrättandet av EFHU-garantin och EFHU-garantifonden	2016-11-10		
SfU	KOM(2015) 668	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk resehandling för återsändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt	2016-02-25		
	KOM(2016) 290	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (revidering av upphävandemekanismen)	2016-05-19 (res. SD)		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
SfU	KOM(2016) 378	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkompetent anställning	2016-09-15 (res. SD)		
	KOM(2016) 434	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1030/2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland	2016-09-15		
	KOM(2016) 270	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning)	2016-09-27 (res. SD)		
	KOM(2016) 271	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010	2016-09-15 (res. SD)		
	KOM(2016) 272	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av [förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat], för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning)	2016-09-27		
	KOM(2016) 466	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet och om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning	2016-09-27 (res. SD)		
	KOM(2016) 467	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU	2016-09-27 (res. SD)		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
SfU	KOM(2016) 468	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 516/2014	2016-09-27 (res. SD)		
	KOM(2016) 465	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning)	2016-09-27 (res. SD)		
SoU	KOM(2015) 615	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster	2016-01-28 (res. SD)		
	KOM(2016) 547	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1920/2006 vad gäller informationsutbyte, system för tidig varning och riskbedömningsförfarande avseende nya psykoaktiva ämnen	2016-10-13		
KrU	KOM(2016) 400	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 445/2014/EU om inrättande av en unionsinsats för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad för åren 2020–2033	2016-08-24		
	KOM(2016) 543	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett Europaår för kulturarv	2016-09-29 (res. SD)		
UbU	KOM(2016) 532	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) och om upphävande av förordning (EEG) nr 337/75	2016-09-29		
	KOM(2016) 625	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en gemensam ram för tillhandahållande av bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass) och om upphävande av beslut nr 2241/2004/EG	2016-10-27		
	KOM(2016) 662	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) som genomförs gemensamt av flera medlemsstater	2016-11-15		
TU	KOM(2015) 613	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av gemensamma bestämmelser på det civila luftfartsområdet och inrättande av Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet, och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 216/2008	2016-02-11 (res. SD, V)		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
TU	KOM(2015) 667	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå	2016-02-25 (res. SD, V)		
	KOM(2016) 31	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om godkännande av och marknadstillsyn över motorfordon och släpfordon till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon	2016-03-10		
	KOM(2016) 43	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz i unionen	2016-02-11 (res. SD)		
	KOM(2016) 82	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG	2016-04-28 (res. SD, V)		
	KOM(2016) 273	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om definition av fiskefartygs egenskaper (omarbetning)	2016-05-26 (res. SD)		
	KOM(2016) 285	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster	2016-06-16 (res. V)		
	KOM(2016) 369	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/45/EG om säkerhetsbestämmelser och säkerhetsnormer för passagerarfartyg	2016-06-16		
	KOM(2016) 370	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 98/41/EG om registrering av personer som färdas ombord på passagerarfartyg som ankommer till eller avgår från hamnar i gemenskapens medlemsstater och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/65/EU om rapporteringsformalityter för fartyg som ankommer till och/eller avgår från hamnar i medlemsstaterna	2016-06-16		
	KOM(2016) 371	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ett inspektionssystem för säker drift av ro-ro-passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg i reguljär trafik och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll och om upphävande av rådets direktiv 1999/35/EG	2016-06-16		
	KOM(2016) 399	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 531/2012 vad gäller bestämmelser om grossistledet på roamingmarknader	2016-09-06		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
TU	KOM(2016) 491	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av unionens certifieringssystem för säkerhetskontrollutrustning inom luftfarten	2016-10-13		
	KOM(2016) 589	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1316/2013 och (EU) nr 283/2014 vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen	2016-11-22 utl. 2016/17:TU7	2016-11-30	Ja
	KOM(2016) 590	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (omarbetning)	2016-12-08 utl. 2016/17:TU8	2016-12-16	Ja
	KOM(2016) 591	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation	2016-11-29		
MJU	KOM(2015) 593	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2000/53/EG om uttjänta fordon, 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter	2016-01-26 (avvik. men. SD)		
	KOM(2015) 594	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall	2016-01-26 (avvik. men. SD)		
	KOM(2015) 595	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall	2016-01-26 (avvik. men. SD)		
	KOM(2015) 596	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall	2016-01-26 (avvik. men. SD)		
	KOM(2016) 39	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008	2016-03-01		
	KOM(2016) 157	Förslag Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009	2016-04-19		
	KOM(2016) 159	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av den justeringsgrad som avses i förordning (EU) nr 1306/2013 för direktstöd avseende kalenderåret 2016	2016-04-19		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
MJU	KOM(2016) 482	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om bindande årliga minskningar av medlemsstaternas växthusgasutsläpp 2021–2030 för att skapa en motståndskraftig energiunion och fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning nr 525/2013 om en mekanism för att övervaka och rapportera utsläpp av växthusgaser och för att rapportera annan information som är relevant för klimatförändringen	2016-09-29 (avvik. men. SD)		
	KOM(2016) 479	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030 och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning nr 525/2013 om en mekanism för att övervaka och rapportera utsläpp av växthusgaser och för att rapportera annan information som är relevant för klimatförändringen	2016-10-04 (avvik men. SD)		
NU	KOM(2015) 627	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om säkerställande av gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden	2016-01-21		
	KOM(2016) 52	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att trygga gasförsörjningen och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010	2016-03-10		
	KOM(2016) 53	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av en mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal och icke-bindande instrument mellan medlemsstaterna och tredjeländer på energiområdet och om upphävande av beslut nr 994/2012/EU	2016-03-10		
	KOM(2016) 289	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder mot geoblockering och andra former av diskriminering på grund av kundernas nationalitet, bosättningsort eller etableringsort på den inre marknaden och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG	2016-06-09		
	KOM(2016) 418	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av allvarliga svårigheter med avseende på sin finansiella stabilitet	2016-09-20		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
NU	KOM(2016) 593	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden	2016-10-27		
	KOM(2016) 594	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av bestämmelser för utövandet av upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpliga på vissa av programföretagens onlinesändningar och vidareändringar av tv- och radioprogram	2016-10-27		
	KOM(2016) 595	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gränsöverskridande utbyte mellan unionen och tredjeländer av exemplar i tillgängligt format av vissa verk och andra alster som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter till förmån för personer som är blinda, synsvaga eller har annat läshandikapp	2016-11-17		
	KOM(2016) 596	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om viss tillåten användning av verk och andra alster som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter till förmån för personer som är blinda, synsvaga eller har annat läshandikapp och om ändring av direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället	2016-10-27		
AU	KOM(2016) 128	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster	2016-04-07		<i>Gult kort</i>
	KOM(2016) 248	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet	2016-06-07		
	KOM(2016) 528	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 2062/94	2016-09-22		
	KOM(2016) 531	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Eurofound) och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1365/75	2016-09-22		
Summa	101		88 protokollsutdrag 13 utlåtanden		13

BILAGA 10

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen – per politikområde

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
KU	P8_TA(2015)0395	Art. 223	Ändringar i valrättsakten	Ja
	KOM(2016) 287	Art. 53, 62	Etableringsrätt Fri rörlighet för tjänster	
	KOM(2016) 442	Art. 352	Flexibilitetsklausulen	
FiU	KOM(2015) 701	Art. 175, 197	Ekonomisk, social och territoriell samanhållning (strukturfonder) Administrativt samarbete	
	KOM(2015) 648	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2015) 583	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2015) 586	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 56	Art. 53	Etableringsrätt	
	KOM(2016) 57	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 202	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 388	Art. 169	Konsumentskydd	
	KOM(2016) 461	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 450	Art. 50, 114	Etableringsrätt Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 551	Art. 338	Statistik	Ja
	KOM(2016) 557	Art. 338	Statistik	
	KOM(2016) 597	Art. 172, 173, 175, 182	Transeuropeiska nät Industripolitik Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder) Forskning och teknisk utveckling	

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
FiU	KOM(2016) 582	Art. 209, 212	Utvecklingssamarbete Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
	KOM(2016) 583	Art. 209, 212	Utvecklingssamarbete Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
	KOM(2016) 709	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
SkU	KOM(2015) 646	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	
	KOM(2016) 25	Art. 113, 115	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter) Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 26	Art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 452	Art. 113, 115	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter) Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 683	Art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 685	Art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 686	Art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 687	Art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
JuU	KOM(2015) 750	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2015) 625	Art. 82, 83	Straffrättsligt samarbete	
	KOM(2015) 670	Art. 77	Gränskontroll	
	KOM(2015) 671	Art. 77, 79	Gränskontroll Invandringspolitik	
	KOM(2016) 7	Art. 82	Straffrättsligt samarbete	
	KOM(2016) 113	Art. 325	Bekämpning av bedrägeri	
	KOM(2016) 194	Art. 77, 87, 88	Gränskontroll Polissamarbete	

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
JuU	KOM(2016) 196	Art. 77	Gränskontroll	
CU	KOM(2015) 634	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2015) 635	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 106	Art. 81	Civilrättsligt samarbete	
	KOM(2016) 107	Art. 81	Civilrättsligt samarbete	
	KOM(2016) 283	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 411	Art. 81	Civilrättsligt samarbete	
	KOM(2016) 198	Art. 50	Etableringsrätt	Ja
UU	KOM(2016) 67	Art. 212	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
	KOM(2016) 431	Art. 212	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
	KOM(2016) 447	Art. 209, 212	Utvecklingssamarbete Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
	KOM(2016) 586	Art. 209, 212	Utvecklingssamarbete Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
SfU	KOM(2015) 668	Art. 79	Invandringspolitik	
	KOM(2016) 290	Art. 77	Gränskontroll	
	KOM(2016) 378	Art. 79	Invandringspolitik	
	KOM(2016) 434	Art. 79	Invandringspolitik	
	KOM(2016) 270	Art. 78	Asylpolitik	
	KOM(2016) 271	Art. 78	Asylpolitik	
	KOM(2016) 272	Art. 78, 79, 87, 88	Asylpolitik Invandringspolitik Polissamarbete	

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
SfU	KOM(2016) 466	Art. 78, 79	Asylpolitik Invandringspolitik	
	KOM(2016) 467	Art. 78	Asylpolitik	
	KOM(2016) 468	Art. 78	Asylpolitik	
	KOM(2016) 465	Art. 78	Asylpolitik	
SoU	KOM(2015) 615	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 547	Art. 168	Folkhälsa	
KrU	KOM(2016) 400	Art. 167	Kulturpolitik	
	KOM(2016) 543	Art. 167	Kulturpolitik	
UbU	KOM(2016) 532	Art. 149, 165, 166	Sysselsättning Utbildning m.m.	
	KOM(2016) 625	Art. 165, 166	Utbildning m.m.	
	KOM(2016) 662	Art. 185, 188	Forskning och teknisk utveckling	
TU	KOM(2015) 613	Art. 100	Transportpolitik	
	KOM(2015) 667	Art. 100	Transportpolitik	
	KOM(2016) 31	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 43	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 82	Art. 91	Transportpolitik	
	KOM(2016) 273	Art. 43	Jordbruk och fiskeri	
	KOM(2016) 285	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 369	Art. 100	Transportpolitik	
	KOM(2016) 370	Art. 100	Transportpolitik	
	KOM(2016) 371	Art. 100	Transportpolitik	
	KOM(2016) 399	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 491	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 589	Art. 172	Transeuropeiska nät	Ja
	KOM(2016) 590	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	Ja
	KOM(2016) 591	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
MJU	KOM(2015) 593	Art. 192	Miljöpolitik	
	KOM(2015) 594	Art. 192	Miljöpolitik	
	KOM(2015) 595	Art. 192	Miljöpolitik	
	KOM(2015) 596	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 39	Art. 192, 207	Miljöpolitik Gemensam handelspolitik	
	KOM(2016) 157	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 159	Art. 43	Jordbruk och fiskeri	
	KOM(2016) 482	Art. 192	Miljöpolitik	
	KOM(2016) 479	Art. 192	Miljöpolitik	
	KOM(2015) 627	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
NU	KOM(2016) 52	Art. 194	Energipolitik	
	KOM(2016) 53	Art. 194	Energipolitik	
	KOM(2016) 289	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 418	Art. 177	Ekonomisk, social och territoriell samanhållning (strukturfonder)	
	KOM(2016) 593	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 594	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 595	Art. 207	Gemensam handelspolitik	
	KOM(2016) 596	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	
	KOM(2016) 128	Art. 53, 62	Etableringsrätt Fri rörlighet för tjänster	<i>Gult kort</i>
	KOM(2016) 248	Art. 153	Socialpolitik	
AU	KOM(2016) 528	Art. 153	Socialpolitik	
	KOM(2016) 531	Art. 153	Socialpolitik	

BILAGA 11

Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2016

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Offentlighet	Art. 15	0	1	0	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	2	0	0	0	0	2
Bekämpning av diskriminering	Art. 19	0	0	1	0	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap									
(fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	1	1	1	0	0	0	3
Unionsmedborgarskap									
(konsulärt skydd)	Art. 23	0	0	1	0	0	0	0	1
Tullsamarbete	Art. 33	0	1	0	1	2	0	0	4
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	13	25	12	17	7	2	2	78
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 45, 46	1	1	1	1	1	0	0	5
Fri rörlighet för arbetstagare									
(social trygghet)	Art. 48	0	1	0	0	0	0	0	1
Etableringsrätt	Art. 49, 50, 52, 53, 55	3	7	12	4	3	0	5	34
Fri rörlighet för tjänster	Art. 56, 62	0	2	7	3	1	0	2	15
Kapital och betalningar	Art. 64	0	0	0	1	0	0	0	1
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	Art. 67	0	1	0	1	0	0	0	2
Administrativt samarbete (området för frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	3	0	0	2	0	0	0	5
Gränskontroll	Art. 77	6	5	4	5	4	1	5	30
Asylpolitik	Art. 78	2	0	3	0	2	2	7	16
Invandringspolitik	Art. 79	3	0	3	1	1	0	6	14

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	1	5	1	4	0	0	3	14
Straffrättsligt samarbete	Art. 82–86	9	4	4	4	3	2	2	28
Polissamarbete	Art. 87, 88	1	1	2	1	3	2	2	12
Transportpolitik	Art. 91, 100	3	4	9	22	1	0	6	45
Konkurrensregler	Art. 103	0	0	0	1	0	0	0	1
Statligt stöd	Art. 109	0	0	0	1	0	0	0	1
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	Art. 113	1	3	2	3	0	0	3	12
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	15	27	32	34	18	4	27	157
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 115	0	3	0	0	1	2	7	13
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	1	4	0	1	0	0	0	6
Ekonomisk och monetär politik	Art. 121, 126, 127	5	0	3	0	0	0	0	8
Sysselsättning	Art. 149	0	1	0	1	0	0	1	3
Socialpolitik	Art. 153, 157	1	2	2	4	1	0	3	13
Europeiska socialfonden	Art. 164	0	1	0	1	0	1	0	3
Utbildning m.m.	Art. 165, 166	0	0	2	0	0	0	2	4
Kulturpolitik	Art. 167	1	0	2	0	0	0	2	5
Folkhälsa	Art. 168	0	2	10	8	3	0	1	24
Konsumentskydd	Art. 169	0	1	1	0	0	0	1	3
Transeuropeiska nät	Art. 170–172	1	4	2	5	1	1	2	16
Industripolitik	Art. 173	1	4	3	1	1	1	1	12
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177, 178	2	12	1	6	0	2	3	26

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182, 183, 185, 188	1	2	2	5	0	1	2	13
Rymdpolitik	Art. 189	0	0	0	2	0	0	0	2
Miljöpolitik	Art. 192	1	5	16	10	4	1	6	43
Energipolitik	Art. 194	2	3	2	3	0	1	2	13
Turism	Art. 195	1	0	2	1	0	0	0	4
Civilskydd	Art. 196	0	0	1	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete	Art. 197	0	0	1	0	0	0	1	2
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	1	0	1	0	0	0	0	2
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	1	1	3	0	0	2	7
Utvecklingssamarbete	Art. 209, 210	1	1	7	1	0	0	4	14
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	1	4	7	2	1	1	6	22
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	1	1	0	0	0	2
Ändringar i valrättsakten	Art. 223	0	0	0	0	0	0	1	1
Institutionella bestämmelser	Art. 224	0	0	1	0	0	0	0	1
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	1	2	0	2	0	1	6
Inhämtande av information	Art. 337	1	0	0	0	0	0	0	1
Statistik	Art. 338	5	2	4	11	1	2	2	27
Särskilda åtgärder till skydd för de yttersta randområdena	Art. 349	0	4	0	1	7	0	0	12
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	2	1	5	2	1	0	1	12

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.